

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыву Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі з 80-годдзем з дня яе заснавання.

“Дзякуючы намаганням некалькіх пакаленняў артыстаў ваша ўстанова па праву лічыцца вядучай канцэртнай арганізацыяй краіны, — адзначыў Кіраўнік дзяржавы. — Творчая дзейнасць калектываў і выканаўцаў філармоніі садзейнічае

Юбілеі — творчыя

фарміраванню культурнай прасторы краіны, пашырэнню і ўмацаванню міжнародных кантактаў”.

Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што калектыву і ў далейшым будзе ўносіць значны ўклад ва ўзбагачэнне духоўнай скарбніцы народа і эстэтычнае выхаванне маладога пакалення, радаваць сваю аўдыторыю новымі яркімі праектамі.

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыву Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі з 90-годдзем з дня яго стварэння.

“Дзейнасць вашага калектыву стала важкім укладам у айчынную культуру, устойлівым фундаментам развіцця і папулярызаванні нацы-

янальнага музычнага мастацтва, — адзначыў Прэзідэнт. — У выкананні аркестра лепшыя ўзоры сусветнай класікі і сучасныя творы беларускіх аўтараў набываюць асаблівае гучанне. Майстэрства вашых музыкантаў вызначаецца высокім прафесіяналізмам, захапляе не адно пакаленне слухачоў як на Радзіме, так і за яе межамі”.

Аляксандр Лукашэнка пажадаў, каб дзейнасць калектыву ў далейшым была такой жа плённай, прасякнутаю творчым пошукам.

“К” інфармуе

Не толькі конкурс сувеніраў

Фестывальны бум распачнецца на Беларусі ўжо ў другой палове мая. На прэс-канферэнцыі, што адбылася ў Доме прэсы, намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік зазначыў, што “першай ластаўкай” стане міжнародны фестываль духовай музыкі “Беларускія фанфары” ў Баранавічах. А ўсяго за 2017-ы адбудзецца 18 фестываляў міжнароднага і рэспубліканскага значэння. А ёсць яшчэ мерапрыемствы рэгіянальнага ўзросту — святы, конкурсы, кірмашы, — што ладзяцца не толькі ў сталіцы, абласных цэнтрах ды буйных гарадах, але і ў мястэчках і нават вясковых паселішчах. Так што толькі пальцы загінаць паспявай.

Фільм пра Скарыну

Новы фільм беларускіх дакументалістаў “Першадрук” вытворчасці Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” выйдзе ў пракат у маі, паведамлілі карэспандэнту БелТА на кінастудыі.

Фільм прымеркаваны да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Карціна здымалася на тэрыторыі чатырох краін: у Беларусі (Мінск, Полацк, Вілейка), Польшчы (Кракаў), Чэхіі (Прага) і Расіі (Санкт-Пецярбург).

Аўтар сцэнарыя фільма Уладзімір Мароз і рэжысёр Ігар Чышчэня раскрываюць асобу вялікага першадрукара ў кантэксце сучаснасці. Паводле слоў рэжысёра, мэтай стваральнікаў было не проста распавесці біяграфію Скарыны, а спраецываць асобу першадрукара на сённяшні дзень, паказаць, што яго ідэі і прынцыпы жывуць у сучаснасці.

Фільм створаны на беларускай мове, плануецца яго пераклад на рускую і англійскую мовы.

Усе абласныя кінавідапракаты краіны пакажуць новую карціну беларускіх дакументалістаў. Дарэчы, апошні фільм пра Скарыну, прызначаны для кінапракату, быў зняты на студыі “Летапіс” у 1989 годзе.

Далейшая пракатная гісторыя фільма разнастайная: ён будзе прапанаваны да паказу на тэлеканалах Беларусі і за яе межамі, фільм стане ўдзельнікам мерапрыемстваў, прымеркаваных да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, будзе рэкамендаваны ў калекцыі еўрапейскіх бібліятэк. Паказ запланаваны на Дні беларускага пісьменства ў Полацку.

Аляксандр Лукашэнка ўручае Дзяржаўную прэмію Уладзіміру Кандрусевичу. / Фота Максіма ГУЧАКА, БЕЛТА

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручыў Дзяржаўныя прэміі і ўзнагароды работнікам розных сфер. Цырымонія адбылася ўчора ў Палацы Незалежнасці, перадае БелТА.

У галіне мастацтва прысуджаны дзве Дзяржаўныя прэміі. Адна — творчаму калектыву Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета за пастановку спектакля “Сівая легенда”. “Гэты маштабны музычна-сцэнічны праект, які адлюстроўвае гісторыю нашай дзяржавы, увайшоў у залаты фонд тэатра і стаў важнай вяхой у развіцці нашага нацыянальнага мастацтва”, — заявіў Аляксандр Лукашэнка. Другая прэмія прысуджана кампазітару Уладзіміру Кандрусевичу за стварэнне шэрагу буйных музычных твораў.

Сярод узнагароджаных учора — нямала людзей з багатым вопытам паспяховай творчай дзейнасці.

“ТАКІХ ЛЮДЗЕЙ МЫ АСАБЛІВА ЦЭНІМ”

Падчас цырымоніі.

Рэпарцёрскі марафон

На гэтым тыдні ў музеі “Замкавы комплекс “Мір” збіралася Рэспубліканская рада дырэктараў музеяў. Гэтым разам на пасяджэнні абмяркоўваліся задачы рады на 2017 — 2019 гады, супрацоўніцтва музея і школы, перспектывы інтэграцыі беларускіх музеяў у сусветную культурную прастору. Ад Міністэрства культуры ў рабоце рады бралі ўдзел, у прыватнасці, намеснік міністра Васіль Чэрнік, начальнік упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці міністэрства Наталля Задзяржкоўская.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Некаторыя сталічныя музеі былі прадстаўлены на пасяджэнні не дырэктарамі, а іх намеснікамі. Кіраўнікі

ж знаходзіліся ў замежных камандзіроўках па наладжванні сувязяў, распрацоўцы сумесных праектаў і абмене выставамі. Згадвалася, што летась нашы музейшчыкі прымалі латышскіх калег, і госці былі ў захапленні ад беларускіх устаноў. Вынікае, што і ад свету мы не адмежаваныя, і збольшага адпавядаем сусветным стандартам музейнай справы. Прынамсі, тое слушна, калі гаворка ідзе пра скарбніцы рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання.

Дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” Сяргей Клімаў звярнуў увагу на тую акалічнасць, што паспяховамі з’яўляюцца тыя музеі, што здолелі знайсці сваё месца ў турыстычнай індустрыі, якія стаяць на “праезных” трасах. Калі ж музей не прыносіць прыбытку, дык гэта мінус для дзяржаўнага бюджэту. І каб такога не здаралася, варта

Бясplatныя дні і музейны аўтсорс

ўдасканаліць нарматыўную базу. Надышоў час зразумець, што музей ужо не толькі асветніцкая ўстанова, як было за савецкім часам, але і аб’ект гаспадарання.

Да прыкладу, сёння і Мір, і Нясвіж разлічаны на турызм аднаго дня. Экскурсія займае недзе дзве гадзіны, а далей госцю няма чаго рабіць, і ён з’язджае. Каб у тым жа Нясвіжы ён затрымаўся на большы тэрмін, патрэбны яшчэ нейкія цікавыя для вандройніка аб’екты. Зараз ёсць інвестар, гатовы ўклаці грошы ў адбудову тамтэйшага калегіума езуітаў. Але ён хацеў бы потым мець права ў кіраванні гэтым аб’ектам. Дзяржкаммаёмасць згоды на апошняе не дае. Між тым зрабіць Нясвіж сапраўдным турыстычным цэнтрам, бадай, можна

толькі праз дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва.

Музей-запаведнік, кажа Клімаў, гатовы інтэгравацца з іншымі культурнымі аб’ектамі, утварыць кластар, куды ўваходзіла б некалькі музеяў. Такім чынам можна было б перамеркаваць функцыі і перадаваць турыста, што называецца, з рук на рукі. Гэта трэба не толькі для таго, каб зарабіць больш грошай, але і каб зменшыць нагрузку на палацавы комплекс. Чыста фізічную: 400 тысяч турыстаў у год — ужо небяспечная лічба. Калі больш, дык узнікае рэальная пагроза будынку. Урэшце, як грошы для краіны будуць зарабляць толькі Нясвіж і Мір, дык гэтых перлін архітэктуры надоўга не хопіць...

Калі ж кіраўніцтва аднаго з музеяў непадалёк ад палаца бы-

ла прапанавана інтэграцыя з запаведнікам, што гарантавала, відаць, і лепшы заробкі супрацоўнікам, і ўдзел у маштабных праектах, яно адмовілася абмяркоўваць такую перспектыву. Вырасла, што лепш захаваць бягучы стан. Логіка, як для мяне, не зусім зразумелая...

На думку спадара Клімава, мела б сэнс перадаць у музей-запаведніку гаспадарчыя функцыі кіруючай кампаніі. Бо за гаспадарчымі справамі супрацоўнікам музея, бывае, няма калі займацца непасрэднай працай, навуковай дзейнасцю. Сёння, па словах дырэктара, ён мусіць трымаць “цэлы калгас”, каб забяспечваць палац.

Заканчэнне — на старонцы 5.

Рэспубліканскі суботнік-2017

22 красавіка па ўсёй краіне прайшоў Рэспубліканскі суботнік. Міністр культуры Барыс Святлоў разам з супрацоўнікамі апарату Міністэрства культуры краіны з раніцы працаваў на Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” (на фота зверху), дзе і паведаміў журналістам, што работы па рэканструкцыі кінастудыі выкананы амаль на 90 працэнтаў. Тое дазваляе казаць: працэс рамонтна будзе завершаны да 7 лістапада гэтага года, а магчыма, нават і раней. Не менш важным этапам стане напавуенне будынка новым жыццём, над чым ужо працуе кіраўніцтва кінастудыі і Міністэрства культуры. Акрамя гэтага, нацыянальная кінастудыя можа стаць фабрыкай па аказанні кінавытворчых паслуг, а таксама прывабнай пляцоўкай для незалежных мясцовых і замежных кінавытворцаў.

Дадамо: частка сродкаў, атрыманых у выніку Рэспубліканскага суботніка, пойдзе на аб’екты гісторыка-культурнай спадчыны. Тым часам частка журналістаў “К” па традыцыі падтрымала суботнік у сядзібе Рэйтанаў на Ляхавічыне (на фота ўнізе).

Фота Аліны САЎЧАНКА і Кастуся АНТАНОВІЧА

Увага! Аб’ява*

Заслуженный коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь

объявляет конкурс на замещение вакантных
должностей:

- артист эстрадно-симфонического оркестра — тромбон;
- артист эстрадно-симфонического оркестра — ударные инструменты (на время отпуска по уходу за ребенком);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — клавишные инструменты (0,5 ставки);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — скрипка (на время отпуска по уходу за ребенком);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — виолончель (на время отпуска по уходу за ребенком);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — контрабас (0,5 ставки).

В конкурсе могут принимать участие музыканты с высшим и средне-специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе.

Желающие принять участие в конкурсе предоставляют письменное заявление в дирекцию Президентского оркестра Республики Беларусь.

К заявлению прилагаются:

1. личный листок по учету кадров;
2. автобиография;
3. копия диплома о высшем или средне-специальном образовании;
4. характеристика с последнего места работы или учебы;
5. программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.

Конкурсная комиссия имеет право предложить участникам прослушивания нотный материал для чтения с листа. Для артистов, играющих на клавишных инструментах, — импровизация.

Участники конкурса подают вышеназванные документы с пометкой «На конкурс» в администрацию оркестра до 22.05.2017. Дополнительная информация по телефонам: 229 90 50, 229 90 04.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАУ. Адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Ганна ШАРКО; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нудыць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. “Культура”, 2017. Наклад 4 484. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 28.04.2017 у 21.30. Замова 1269. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

“Апошні довад” — іншы...

Уласна, выставачы праект уключае не толькі чатыры невялікія залы, але і шыкоўны, добра ілюстраваны фаліант, які наўрад ці можна назваць звыклым каталогам — не толькі паводле аб’ёму (паўтысячы старонак!), але і паводле ўзроўню падачы матэрыялу. Ролю беларускіх земляў у дзвюх датчных да нас Паўночных войнах гісторыкам яшчэ належыць асэнсаваць — не кажучы пра грамадства. Задача, адзначым, не з простых: як і падчас іншых глабальных еўрапейскіх канфліктаў, беларускае грамадства тады падзялілася на розныя лагеры, а сама тэрыторыя стала тэатрам баявых дзеянняў — з усімі наступствамі.

Навуковыя куратары выставы — маладыя гісторыкі Мікола Волкаў і Кірыл Карлюк — без сумневу, зрабілі ў гэтую справу важкі ўнёсак. Прычым тая падзея іх цікавілі ў самых розных аспектах, і ў кнізе адлюстравана не толькі храналогія баявых дзеянняў, але і гісторыя тэхналогій, паўсядзённасць, уплыў на ход падзей рэлігіі і культуры... Пры аналізе ўлічваюцца саслоўны фактар, актуальны для той эпохі, бо погляд на гістарычныя падзеі простых сялян, натуральна, зусім іншы, чым тых, хто гэтыя падзеі вяршылі, выкарыстоўваючы “апошнія довады”.

Менавіта гэты фразеалагізм, які раней выводзіўся на гарматах, і стаў назвай выставы. І таму прэзента-

Выстава “Ultima Ratio Regnum”, якая адкрылася 21 красавіка ў Мірскім замку, уражвае перадусім сваёй грунтоўнасцю. Падавалася б, музейшчыкі сёння заклапочаны найперш прыцягненнем наведвальнікаў ды павелічэннем пазабюджэтных даходаў. Ды, на шчасце, далёка не ўсе пагаджаюцца з гэтай рэдуцыраванай функцыяй, замахваючыся на асэнсаванне значных для гісторыі нашай краіны падзей. Менавіта такі падыход — а зусім не каштоўныя экспанаты — варта назваць галоўнай адметнасцю маштабнага праекта, запачаткаванага былой дырэктаркай “Мірскага замка” Вольгай Папко і даведзенага да лагічнага завяршэння яе наступнікам Аляксандрам Лойкам. Хаця экспанаты былі сабраны ажно з трох розных музеяў: шведскага Гісторыі арміі, Рэгіянальнага музея Біржайскага края “Сэла” і нашага Нацыянальнага гістарычнага.

Ілья СВІРЫН

Фрагмент экспазіцыі. / Фота прадастаўлена музеямі

цыя на адкрыцці новага музейнага атракцыёна — сапраўднай гарматы, якая сапраўды страляе, — стала ўдалай рэжысёрскай знаходкай. Як паабяцаў Аляксандр Лойка, страляць яна адгэтуль будзе ў замку рэгулярна.

Варта адзначыць, што цесныя памяшканні адной

з замкавых вежаў — гэта не надта спрыяльная прастора для размяшчэння экспазіцыі. Тым не менш архітэктура была выкарыстана належна. Ідучы пакручастымі сходамі наверх, наведвальнік трапляе ў апартаменты знаці, для якой вайна была чымсьці кштальту экстрэмальнага турызму. А вось спусціўшыся

Харавыя сходы: усё яшчэ эксклюзіў

У жодзінскім Палацы культуры БелАЗа прайшоў VIII Адкрыты фестываль харавога мастацтва “Ад Шчырага сэрца”. Гран-пры паехаў у сталіцу: яго атрымаў папраўдзе бездакорны Архіерэйскі хор Мінскага Свята-Духава кафедральнага сабора. Спецыяльны прыз “За лепшае выкананне песні Эдуарда Шчырага”, памяці якога і ладзіцца свята, быў прысуджаны добра спрактыкаванаму вакальнаму ансамблю “Шчырасць” мясцовай дзіцячай школы мастацтваў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Фестываль праходзіць біенале, але цяперашняга давлялася чакаць удвая дольш. Затое вынік не расчараваў, бо, як пажартавалі арганізатары, кожны з удзельнікаў рыхтаваўся ажно чатыры гады — а насамрэч, дадамо, усё жыццё, бо сцэна адразу высвечвае “плюсы” ды “мінусы”. Праўда, умяшаліся непрадбачаныя абставіны: да конкурснай сцэны, на жаль, не змог дабрацца ніводзін хор профільных навучальных устаноў — тых жа музычных каледжаў, якія заўжды задавалі высокі ўзровень. Прычына вельмі прстая: не знайшлі грошай на

Падчас аднаго з канцэртаў фестывалю.

аўтобус. Шкада, бо харавых сходаў у нас ладзіцца не так многа. А такія, дзе можна паспаборнічаць ды атрымаць каштоўны падарунак, становяцца ўвогуле “эксклюзівам”.

Вакальных ансамбляў аказалася ледзь не ўтрая больш, але рэдкія з іх дацягвалі да гэтага азначэння. Часцей яны ўяўлялі з сябе гэтакія “міні-харавыя” калектывы, што спяваюць усюго на два, максімум на тры галасы і крыху дапаўняюць, адцяняюць саліста ў прыпевах. Крыўдна было і тое, што такія “не зусім ансамблевыя” калектывы (у ансамблі, у адрозненне ад хору, кожны павінен прэтэндаваць на роўню саліста) узнікаюць у тым ліку ў прафесійным асяродку — у дзіцячых школах мастацтваў, аднаючы педагогаў. Затое гаспадары прадставілі

ансамбль “Камплімент”, які вылучаўся шыкоўнымі ансамблевымі апрацоўкамі твораў Дзмітрыя Окунева, крэатыўнымі сцэнічнымі строямі, імкненнем надаць адметнасць кожнай з пяці дзятчат-удзельніц — і знешне, прапанаваўшы ім розныя фарбы ў касцюмах, і музычна, расклаўшы партытуру на пяць галасоў, дзе ёсць месца і поліфанічным прыёмам, уключаючы канон, і сучасным бэкгам. “Ночка зорная купальня” Эдуарда Шчырага (нагадаем: умовай фестывалю з’яўляецца выкананне адной з песень гэтага жодзінскага хормайстра) упершыню загучала з яркім блюзавым каларытам — дый увогуле, гэтакім чынам ягонаму творчасць яшчэ ніхто не ўяўляў.

Адное толькі сапсавала ўражанне — удзельніцы “Камплімента”, пры ўсёй

ў сутарэнні, можна ўявіць, чым дыхалі ў той самы час шараговыя жаўнеры.

Урэшце, даследчыку фартыфікацыі Міколу Волкаву ўдалося тонка і ненавязліва “прывязаць” выставу да месца яе правядзення. Цудоўным экспанатам in situ сталі выяўленыя ў вежы нішы. Цалкам верагодна, што падчас тых войнаў у іх былі схованкі — прычым мясцовы люд мусіў хаваць не толькі золата-брывянты, але і звычайнае зерне для сяўбы. Як патлумачыў даследчык, калі падчас першай Паўночнай вайны (1655—1660) замак яшчэ выконваў абарончую функцыю, дык падчас другой, усяго праз паўстагоддзя, ён пераўтварыўся ўжо выключна ў рэспектабельную рэзідэнцыю, дзе ладзіліся несканчальныя балі. У прычыне, падобную трансфармацыю за гэты час спазнала і ўся дзяржава Рэч Паспалітая.

Асобны раздзел экспазіцыі прысвечаны трафеем, вывезеным шведамі ў ваянныя гады з нашых земляў і хаця б часова вернутым дзякуючы музейнаму супрацоўніцтву. Гэта сімвалічна: як адначасна на адкрыцці выставы Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Каралеўства Швецыя ў Рэспубліцы Беларусь Марцін Оберг, супольны праект сведчыць пра тое, што адносіны паміж нашымі краінамі сёння развіваюцца зусім у іншым ключы, чым тое было “за дзедам шведам” — як у нас і дасюль гавораць менавіта з нагоды тых войнаў.

К

сваёй апантанасці, пакуль не дацягвалі да заяўленых вяршынь. Але ж як яны да гэтага імкнуцца, абраўшы адзін з самых, бадай, перспектывных кірункаў шматгалосся, дзе ўсе галасы выступаюць на роўных! І гэта пры тым, што, як вы светлілася, выканаўцы, за выключэннем кіраўніцы Ганны Мігуры, выпускніцы БДУКіМ, нават нот не ведаюць, знаходзячыся ў няроўных умовах са многімі іншымі калектывамі, цалкам ці часткова ўкамплікаванымі сярэднімі і вышэйшымі музычнымі устаноў.

Харавыя фестывалі, падобныя жодзінскаму, — не проста патрэбныя, а неабходныя. Яны павінны існаваць у кожнам рэгіёне, даючы магчымасць калектывам не “варыцца ў сваім соку”, а абменьвацца вопытам, удзельнічаць у сумесных акцыях (фіналам такіх мерапрыемстваў звычайна становяцца спевы харавой “зборнай”, складанай з усіх калектываў). Тады агульнарэспубліканскае “Харавое веча”, традыцыя правядзення якога ўзнікла ў нас некалькі гадоў таму, будзе яшчэ больш велічным акордам. І ў агульным патрыятычным парыве заспяваюць не адно прафесіяналы і найбольш адданыя аматары, а ўся краіна.

К

Святкаванне 500-годдзя беларускага кнігадрукавання працягваецца. У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, які быў адным з ініцыятараў і заснавальнікаў драматургічнага конкурсу “Францыск Скарына і сучаснасць”, паставілі п’есу Віктара Марціновіча “Кар’ера Доктара Рауса”, што ўвайшла ў спіс пераможцаў. Якім жа атрымаўся аднаіменны спектакль мастацкага кіраўніка тэатра, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэата Нацыянальнай тэатральнай прэміі Аляксандра Гарцуева?

Рэнесанс? Помнік, дарэчы, узгадваюць на відаз — і сцэнічны Доктар (Дзмітрый Давідовіч ці, у іншым акцёрскім складзе, Арцём Курэнь) у той момант акурат гэтак жа ўзнімае-трымае рукі. “Ажыўленне” помніка? Так, і нічога “крамольнага” ў гэтым няма. Наадварот! Праз падобныя іранічныя “асучасненні” можна дастукацца да цяперашняй моладзі і, шырэй, да любой публікі, нават не самай інтэлектуальна абцяжаранай. Да ўсяго, такі падыход дазваляе эканоміць на гістарычна даставярных сцэнічных строях і іншых дэталлях (як вядома, гістарычны жанр — самы эканамічна выдатковы).

Рэжысёр, ухопіўшы думку драматурга пра спалучэнне часоў і біяграфію “вынаходца-пакутніка”, што апыраўдзіў

цыях (і, дадамо, быццам парозных эпохах, дзе нічога не змяняецца, нават твары застаюцца ўсё тымі ж) набываюць эфект дэжавю, які ў навуцы называецца цыклічнасцю гістарычнага працэсу.

Спектакль густа населены відавочнымі асацыятыўнымі шэрагамі — ажно да “Майстра і Маргарыты” Булгакава ў безлічы тэатральна-кіношных увасабленняў рамана (дарэчы, жонку Скарыны, якой няма сярод дзеючых асоб ні п’есы, ні спектакля, звалі Маргарыта) ці “Казак Гофмана” Афенбаха. Абсалютна гофманаўскабулгаўскай успрымаецца сцэна з Адвакатам (Віктар Багушэвіч), які раз-пораз устае з дамавіны, зробленай у выглядзе куфара, і тагачасным “мёртвым” голасам з запавольваннем, быццам

“Гамлета” з яго “Даніяй-взяніцай”), куфры на калёсіках нагадваюць сучасныя скрыні для рэквізіту, аднастайна павольны, быццам “стомлены” вентылятар успрымаецца ўвасабленнем “часу, што ходзіць па кругу”. Мастак па касцюмах Тацяна Лісавенка знайшла някідкае, даволі гарманічнае спалучэнне элементаў розных эпох — з пераважаннем той ці іншай вызначальнай дэталі. Да некаторай прагісанай у п’есе сучаснай эстраднай музыкі далучыліся знакамітае “Купалінка” Уладзіміра Тэраўскага, якую ўсё яшчэ працягваюць лічыць “фолькам”, і самыя, бадай, папулярныя фрагменты з твораў Моцарта, Рыхарда Вагнера (быў яшчэ беларускі цэзка па прозвішчы — Генрых), Брамса. Іх выкарыстанне

Прызнаюся: я люблю прозу Віктара Марціновіча. Нават з мужам супернічаем, хто першы знойдзе ў продажы новы твор папулярнага пісьменніка і публіцыста. Прайграўшаму застаецца з зайдраццю назіраць, як пераможца чытае кнігу, і прыдзірліва сачыць за колькасцю перагорнутых старонак, каб урэшце самому дабрацца да асобніка. Таму прэм’еру ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі чакала з асаблівым трымценнем.

Настасся ПАНКРАТАВА

Нельга не прызнаць: імя Віктара Марціновіча стала ў нашай краіне рэзанансным. Ён адзін з тых нямногіх сучасных пісьменнікаў, хто ўмее сябе паднесці, скласці вакол сваёй персону кола прыхільнікаў і прыцягнуць у тэатральную залу дадатковую колькасць гледачоў. Мяркую, гэта было адным з фактараў, чаму РТБД зрабіў выбар на карысць “Кар’еры Доктара Рауса”, хоць на тым самым конкурсе “Францыск Скарына і сучаснасць” дадзена п’еса ўзяла дыплом першай ступені, а ў пераможцаў значыліся іншыя драматургі: Мікалай Рудкоўскі (яго “Доктар свабодных навук” пад назвай “Францыск Скарына” ўжо грывіць у Магілёўскім абласным драматычным тэатры), Сяргей Кавалёў (яго “Юдзіф” плануецца да пастаноўкі ў Гродзенскім абласным тэатры лялек) і Цімафей Ільеўскі (яго гістарычная драма “Францыск. Прыпавесць” пакуль не знайшла сцэнічнага ўвасаблення).

У рукі рэжысёра, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь Аляксандра Гарцуева трапіў прыемны матэрыял: колькі зорных спектакляў было пастаўлена пра непрызнаных сучаснікамі геніяў. Марціновіч жанглюе біяграфічнымі дадзенымі перашдрукера, імчыць па гарадах і краінах за сваім персанажам, каб зноў і зноў падкрэсліць, як ён сам гаворыць, карму беларуса, які чужы для ўсіх, але не пакідае надзею хаця б на чужыне ўстаіць сваю айчыну. Драматург шчыра падкрэслівае: яго трагікамедыя — гістарычна неадкладная. Яму хацелася прапанаваць архетып, таму ў дзеянне падкрэслена вызначаным часам (над сцэнай усе тры гадзіны офісны гадзіннік адлічвае гады XVI стагоддзя) лёгка ўстаўляюцца пазнавальныя рэчы з нашага жыцця. Скарына то ловіць мабільную сетку за кратамі, то асільвае GPS-навігатар, то ладзіць мэдывапрадзентацыю па ўсіх правілах PR-стратэгіі. Атрымліваецца смешна, нахабна і...

Са сцэны агучваюць аўтарскія рэмаркі з апісаннем памяшканняў і нават адчуванняў, якія павінны ўзнікнуць у гледача, каб публіка дакладна не памылілася ў вектары ўспрымання. Нагадвае стэнд-ап-шоу, якія лавінай пракаціліся па тэлеэкранах (ды, між іншым, ко-

лькі гадоў, як страцілі сваю папулярнасць). З-за мэйнстрымавых жарты цяжка прабіцца да падтэксту, які мог бы выклікаць у залы жаданне паразважаць. Добры ад пачатку ход аддаць ролі разнамоўных чыноўнікаў адным і тым жа акцёрам, каб сапраўды складалася ўражанне, што ад перамены месцаў дзеяння сутнасць не змяняецца, раптам разбіваецца ўстаўнымі нумарамі з эратычнымі прыдыханнямі і цыркавым пілаваннем нагі ці клаўнадай з паліваннем “хворага” вёдрамі вады. Заглыбляюцца ў сэнсавыя алюзіі няма калі, усё становіцца прадказальна і застаецца толькі рагатаць ды чакаць барадатую паказку пра Скарыну...

Урэжыме імклівай змены падзей хутка перастала хваляваць сцэнаграфія “...Рауса”, якая выклікае, дарэчы, асацыяцыі з дэкарацыямі Руслана Вашкевіча з другой дзеі “Школы падаткагледальшчыкаў” у Купалаўскім тэатры. Урэшце, вялікі вентылятар і стэлажы — гэта стандартнае начинне канторы, таму, верагодна, іншай стылістыкай і не перадасі офіснае атачэнне, якое падкрэслівае ў п’есе сам Марціновіч. Затое нечакана рэльефна вымаляваны скразны адмоўны персанаж Файны хлопчык у галіфэ. Ён ідзе па гадах і краінах побач з галоўным героем, быццам д’ябальская цень. Шчыра кажучы, названая сюжэтная лінія разпораз цікавейшая за самога Скарыну, бо дэманструе развіццё характару ў часе.

Галоўны герой выглядае нейкім сонечным чалавечкам, таму асабіста ў мяне перыядычна ўзнікала непаразуменне, як ён увогуле змог чагосьці дасягнуць... Напрыканцы другой дзеі сюжэт пачынае нагадваць знакамітага “Таго самага Мюнхгаўзэна”. Скарына Марціновіча таксама хапаецца за пасаду садоўніка, расчараваны тым, што яго вынаходніцтва не патрэбны свету. Аднак параўнанні тут не сыграюць на руку беларускаму Мюнхгаўзэну, бо не хапіла сцэнічнаму вобразу афарыстычнасці і флёру алюзіі. Між іншым, пэўныя моманты пастаноўшчыкі замяняюць спойлерамі: сцэнічны Скарына прымае позу сталічнага помніка самому сабе, а для самых нездагадлівых на праекцыйны экран выводзяць фота фігуры ля Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Робіцца тое, верагодна, для таго, каб нават самыя недасведчаныя разумелі: усё ўрэшце скончыцца добра...

Як спявалася, шоу павінна працягвацца. Мо з пракатам за бурлескам больш выразным стане другое дно. І акцэнтны змесцяцца на тое, што на прэм’ерным паказе амаль пранеслася міма: Францыск Скарына змог вынайсці для беларусаў тэхналогію, да якой многія іншыя дайшлі праз дзесяцігоддзі. Апантаны чалавек з Полацка апыраўдзіў свой час, прапанаваўшы суайчыннікам магчымасці на першы погляд фантастычныя, але якія, нягледзячы на ўсе супраціўленні, змянілі ўяўленне чалавецтва пра свет.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Прэм’ера сабрала аншлаг і прайшла на ўздыме. Праўда, гарачы прыём нашай “лепшай у свеце” публікі, як яе любяць называць фестывальныя госці, яшчэ не паказчык здараецца, з тым жа ажыятажам яна прымае сумнеўныя па мастацкім выніку з’явы культуры. Але гэтым разам было што вітаць: і цікавую п’есу, і яе канцэпцыйнае рашэнне, адрознае ад драматургічнай крыніцы.

П’еса ўяўляе паслядоўна разгорнутую творчую біяграфію Скарыны — менавіта творчую, бо дзеянне не ўтрымлівае сцэн яго асабістага жыцця дый пачынаецца не з дзяцінства ці гадоў навучання, а з таго моманту, як Францыск шукае грошы на выданне кнігі. Атрымліваецца штосьці нахшталт таго, што ў кіно называюць “баёнік” (“біяграфічныя замалёўкі”), у літаратуры — “жэзээл”. А ў тым, што Скарына, займаючыся сваёй справай, увесь час пакутуе, не знаходзіць паразумення з уладамі, існуе ў атмасферы ўціску, здэкаў-насмешак ды іншых выяўленняў уласцівага рамантызму супрацьстаўлення таленавітага творцы і няўдзячнага натоўпу, ёсць і прамыя спасылкі на манеру падачы біяграфій у савецкіх падручніках: ні слова прасям’ю-дзяцей — уся ўвага на непаразуменні “капіталістычнага” (ці, радзей, феадалынага) грамадства.

Але ёсць адна важная дэтал, даўно распаўсюджаная ў далёкім замежжы, праз пераклады падобнай літаратуры вядомая ў Расіі і новая для беларускай прасторы: выкладаецца “скарынаўскае біяграфія не строгай акадэмічнай мовай з апісаннем тагачасных рэалій, а лёгкім стылем сучасных шоу, з іранічнымі перайменаваннямі ранейшых з’яў на больш познія. Ужо ў першай сцэне той жа віленскі бурмістр і мецэнат Якуб Бабіч, які вылучыў грошы на Скарынавы выданні, хаваецца за шыльдай “адзел маркетынгу карпарацыі Якуба Бабіча”. У такім тоне вытрымана ўсё дзеянне, так што смех у зале не змаўкае.

Постмадэрн? Спалучэнне трагедыі з масавай культурай? І ўсё гэта — у дачынненні да Скарыны, які павінен успрымацца велічым помнікам беларускага

Скарына (ц)і шоу?

Сергей Шымко (Дзмітрый Давідовіч), Арцём Курэнь (Доктар) і Андрэй Дабравольскі (Равіцкі). Судзіць, Начальнік і сцэнаграфія “Кар’ера Доктара Рауса”. Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

адпавядае найноўшым тэндэнцыям поліфаніі кантрастаў: у адрозненне ад эстрады, класіка не “каментуе” дзеянне, але і не стварае сугучнаму яму эмацыйную аснову (хіба тэмпарытмічную) — наадварот, сваёй боскай прыгашоццю вымушае з яшчэ большым унутраным пратэстам успрымаць д’ябальскія парасткі зла ў любым іх выглядзе.

Канцэпцыйнасць мыслення Аляксандра Гарцуева, якая ў “Раскіданым гняздзе” ішла часам уразрэз з Янкам Купалам (што, дарэчы, не перашкодзіла фестывальнаму жыццю спектакля), тут не проста адпавядае літаратурнаму тэксту, а выступае ў адносінах да яго як статуя, што была выпілавана з цэльнай мармуровай пліты, і не выклікала шкадавання, што тую самадастатковую пліту (не блытаць з неадшліфаванай глыбай), маўляў, сапсавалі. А даручэнне цэнтральнай ролі маладым артыстам (той жа Дзмітрый Давідовіч, з удзелам якога я глядзела спектакль, — проста бляск, настолькі ўсё арганічна і без перайгравання) толькі падкрэслівае тэму вечных, непадуладных часу архетыпаў.

Вядома, з п’есы Марціновіча можна “выпілаваць” іншую рэч. Ці звярнуцца да іншых п’ес-пераможцаў (прынамсі, яны былі выдадзены асобным зборнікам накладам у пяцьсот асобнікаў) — як некаторы час таму ў Магілёве была ўвасоблена конкурсная п’еса Мікалая Рудкоўскага (“К” № 52 — 53 за 2016 год). Рэжысёры, спрабуйце! Гарантавана: сама тэма не дазволіць застацца ў цені ні вам, ні спектаклю.

сваю эпоху і застаўся не зразумелым, не ацэненым сучаснікамі, не толькі робіць яе цэнтральнай, але і развівае надалей, даводзіць да архетыпу. Спектакль, жанрава акрэслены як “гістарычна неадкладная трагікамедыя”, выяўляе і робіць відавочным падабенства ў вобразах, характарах дзеючых асоб — праз даручэнне некалькіх такіх роляў-архетыпаў адным і тым жа артыстам. Каларытны дуэт Андрэя Дабравольскага і Сяргея Шымко “спецыялізуецца” на судзях-паліцэйскіх-начальніках. Да іх далучаецца абагульнены, “зборны” персанаж — Файны хлопчык у галіфэ (Максім Шымко ці Марат Вайцяховіч), складзены з некалькіх роляў слуг, што хочучы “даслужыцца” да высокіх чынаў, не грэбуючы на тым шляху ні даносамі, ні здрадамі. Сабраныя разам, часта неаддзельныя адно ад аднаго, гэтыя персанажы сімвалізуюць праслаўленыя сталінскія “тройкі”. Яшчэ адным архетыпам становіцца гэтка “вечны намеснік” — непахісны ў выяўленні “слабых звёнаў” Андрэй Новік ці Максім Брагінец (Менеджар, Прэрэктар). Таму “блуканні” Скарыны па інстан-

Апублікаваная навіна выклікала супярэчлівыя водгукі ў карыстальніках сацыяльных сетак і журналістаў незалежных СМІ, якія паставілі пад сумнеў паспяховаць "Слядоў..." і нават прыблізна падлічылі акупнасць фільма ад вытворчага бюджэту на дадзены момант. Праўда, прадзвісар Юрый ІГРУША, які з сакавіка ўзначальвае аддзел маркетынгу "Беларусьфільма", пагадзіўся распавесці "К", чаму крытыка ў адрас праекта нацыянальнай студыі па агучаных лічбах беспадставная і бессэнсоўная.

Наша размова з Юрыем Віктаравічам пачынаецца з невялікай прадмовы пра тое, як былі дырэктар "Белвід-ацэнтра", рэарганізаванага ўлетку 2013 года і ўведзенага як адзін з аддзелаў у склад "Беларусьфільма", з'явіўся на нацыянальнай кінастудыі ў новай іпастасі.

— Я прыйшоў працаваць па запрашэнні кіраўніцтва студыі. У аддзеле маркетынгу і рэкламы прайшла рэструктурызацыя, былі наняты новыя спецыялісты, але фактычна да майго прыходу тут працавала толькі два супрацоўнікі. І такое становішча працягвалася вельмі доўгі перыяд, таму цяперашнія вынікі студыі адносна прасоўвання яе прадукцыі звязаны ў тым ліку і з доўгатэрміновай адсутнасцю актыўнай дзейнасці на этапах не толькі пракату, але і вытворчасці. Мы цяпер якраз і займаемся гэтым пытаннем. Але, скажам, калі я з'явіўся на "Беларусьфільме", "Сляды..." пайшлі ўжо ў пракат. Фактычна я апынуўся ў цягніку, які на той час ішоў на ўвесь дух.

Калі казаць адносна пракату названай стужкі, трэба памятаць пра той момант, што тэма юбілею 100-годдзя айчынай міліцыі разлічана толькі на нашага глядача. Чакаць прарываў на кінарынку за межамі Беларусі для "Слядоў...", па вялікім рахунку, не выпадае. І ніхто не адмяняў дзяржаўнага падыходу да кінавытворчасці, таму што менавіта дзяржава з'яўляецца асноўным інвестарам беларускай кінапрамысловасці.

— **Было заяўлена, што "Сляды на вадзе" сталі ці не самай папулярнай стужкай за апошняе дзесяцігоддзе. У такім выпадку,**

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Я шмат гадоў пінжак нашу...

Аднак хочацца хоць мінімальнага аналізу. Урэшце, мы ж не носім усё жыццё адзін і той жа пінжак. Яго час ад часу варта пераніцоўваць ці ўвогуле новы купляць. А нашым брэндавым фэстам у сярэднім — гадоў па дваццаць. Тут хочаш-не хочаш, а трэба штосьці мяняць. У чым жа сутнасць пераніцоўкі? На гэтае пытанне паспрабавалі адказаць прысутныя на канферэнцыі журналісты. Маўляў, турыст стаміўся выстойваць у даўжэзных чэргах пад спякотным сонейкам на, скажам, "Мотальскіх прысмаках". Яму, апрача якаснага кірмашовага відовішча, паддавай яшчэ і больш-менш прыстойны гатэль ды трохразовае прыстойнае харчаванне ў не надта дарагіх

Як "Сляды на вадзе" абышлі "Ла-Ла-Лэнд" і "Вікінга"

Стужка "Сляды на вадзе" Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм", знятая да 100-годдзя беларускай міліцыі, увайшла ў лік лідараў айчыннага кінапракату. Прыкладна з такім зместам зусім нядаўна на сайце Беларускага тэлеграфнага агенцтва выйшла нататка, з якой стала вядома, што паглядзела беларускі міліцэйскі блокбастар, чый бюджэт склаў эквівалент каля 1 мільёна долараў ЗША, за час яго пракату (а распачаўся ён у лютым) 81 тысяча 773 глядача. Для большай яскравасці і пераканаўчасці гэты паказчык быў параўнаны з вынікамі камерцыйна паспяховага замежнага рэлізаў у беларускім пракаце за прыкладна той жа перыяд — галівудскага мюзікла "Ла-Ла-Лэнд" (78 тысяч 985 глядачаў) і расійскага гістарычнага эпаса "Вікінг" (76 тысяч 383 глядача).

Юрый Ігруша. / Фота Дар'і Аміяльковіч

81 773 глядача для "рэдкай птушкі", якіх стане больш: асноўны пракат — па рэгіёнах, аднак — без прыватнікаў

з чым звязваецца яе паспяховаць?

— Трэба ўлічваць, што гэтае кіно за апошнія гады стала амаль адзіным ігравым праектам кінастудыі, які трапіў у кінатэатры (стужку "Дзяржаўная граніца: падманная цэль", таксама знятую на "Беларусьфільме", паказвалі ў кінатэатрах летась. — **Рэд.**) Ягоны запуск у вытворчасць адбыўся ў 2015 годзе, а гатовы ён быў у 2016-м. Пазалетаў ад кінастудыі праекты кінатэатральнага фармату не былі прадстаўлены, не ўлічваючы серыялы. І, безумоўна, да "Слядоў..." была павышаная цікавасць з боку дзяржаўнага пракату і глядачоў. Прыватныя кінатэатры яго не паказвалі.

— Чаму, на ваш погляд, "прыватнікі" адмовіліся ад яго пракату?

— Прапанова кінатэатрам была зроблена, але выбар саміх уладальнікаў кінатэатраў, якія самі будуць свой бізнес, зарабляюць на ім грошы, — ці браць стужку ў ратацыю. Міністэрства культуры не ўздзейнічае на прыватныя кіназалы. Калі апошнія не цікавіць дзяржаўнае кіно, то што тут зробіш? Але ўсе сем абласных кінапракатаў актыўна адгукнуліся на нашу прапанову паказаць стужку, таму што, па-першае, расце цікавасць да беларускага кіно, па-другое, гэта пакуль вельмі "рэдкае птушка" на вялікіх экранах. Адносна "Слядоў...", дарэчы, збор і

аналіз інфармацыі аб пракаце пакуль працягваецца. Тая даныя, пра якія вы кажаце, былі прамежкавымі, бо дэманстрацыя карціны яшчэ ідзе ў трох абласцях і завершыцца ў верасні. Пасля гэтага мы зможам казаць пра сукупныя даныя і па глядачах, і па зборах, каб не быць галаслоўнымі. Таму пакуль заяўляць, што стужка прайшла ў пракат — гэта наогул нейкае глупства.

— **Мяркуючы па вашых словах, "Сляды..." — гэта кіно з ідэалагічнай місіяй. Ці мае сэнс прасоўваць такія стужкі з дапамогай сродкаў рэкламы? Тым больш у выпадку "Слядоў на вадзе" яна, скажам, не надта заўважная...**

— Аднак калі наберае ў інтэрнэт-пошуку назву фільма, то пабачыце, колькі пра яго

апублікавана артыкулаў. Я не стаў бы казаць, што рэкламы не было. Наадварот: не было выданняў, якія пра фільм не напісалі.

— **Маю на увазе не інфармацыйныя матэрыялы ці рэцэнзіі, а камерцыйную рэкламу, якой карыстаюцца прыватныя дыстрыб'ютары.**

— Вы ў гэтым выпадку арыентуецеся на заходніх кінапракатчыкаў і іх мясцовых прадстаўнікоў, якія працуюць з вялікімі рэкламнымі бюджэтамі. У дзяржаўных стужак рэкламнага бюджэту няма. Існуюць толькі ўласныя сродкі кінастудыі, якіх не хапае на прасоўванне кантэнту як камерцыйнага прадукту. Мы ўзялі гэтае пытанне для абмеркавання ў Міністэрстве культуры Беларусі, каб мець магчымасць атрым-

ліваць грошы. Але мяркую, што беларускаму кіно ў сябе на радзіме не патрэбная камерцыйная рэклама — тут дзейнічаюць іншыя механізмы. Замест замежнага дыстрыб'ютара з уласным бюджэтам тут працуе, скажам так, сама дзяржава.

— **Раслумачце тады, калі ласка, чаму пры такім высокім паказчыку глядачоў па Беларусі наогул, у Мінску "Сляды..." паглядзела крыху больш за 5 тысяч чалавек? У той жа час сталічная аўдыторыя звычайна прыносіць прыватным пракатчыкам каля 30 — 35 % сумарных збораў па рэспубліканскім рынку.**

— Трэба ў дэталю ўяўляць тэхналогію айчыннага пракату — тых структур, якія сёння з'яўляюцца самайстойнымі. І ў чым розніца паміж дэманстрацыяй беларускага і замежнага кіно на экранах краіны. Неабходна параўнаць гэтыя сістэмы. Так, заходняя стужка, трапляючы на мясцовы кінарынак, мае пэўны кошт за адзін білет і можа дэманстравацца толькі ў фармаце DCP (Digital Cinema Package — набор шифраваных лічбавых файлаў. — **Рэд.**) Айчыны кінатэатр у гэтых абласцях мае прыкладна ў два разы больш экранна, чым Мінск у сутнасці. Таксама не забывайцеся, што ў невялікіх гарадах, райцэнтрах шмат залаў, дзе кіно дэманструецца толькі з DVD-праектараў. Жыхарам гэтых населеных пунктаў трэба ехаць у абласны кінатэатр, каб пабачыць замежную стужку. Таму ў Мінску такая вялікая канцэнтрацыя глядачоў.

Беларускае ж кіно, наадварот, дэманструецца з розных носьбітаў: і з DCP, і з DVD, калі патрэбна. Таму наш асноўны глядач жыве не ў Мінску, а ў рэгіёнах. І мы да яго ставімся з паразуменнем, прынамсі ў матэрыяльным плане — кошт білета можа складаць і пяць рублёў, калі гаворка пра Мінск, і рубель, калі гэта рэгіянальны кінатэатр.

— **Тарас ТАРНАЛІЦКІ**

Не толькі конкурс сувеніраў

каварных, сталоўках ды рэстаранчыках.

Другі бок фестывальнага медаля — рэжысура. Нашым сённяшнім буйным мерапрыемствам не стае маркетынгавага падыходу. У тым ліку і ў вызначэнні мэтавай аўдыторыі. Для каго робіцца фэст? Для гасця-ўдзельніка, для выпадковага ці планавага турыста, для мясцовага жыхара? Для ўсіх! А дзеля гэтага, як паддаецца, патрэбны дастаянны крытычны аналіз таго, што робіцца на фестывальнай сцэне рэспублікі. Каб пазбавіцца ад паўтораў і пазбегнуць стандартных хадоў, каб турыст пачаў на фэсце ў адным мятэчку, потым — на другім і трэцім у іншых і не збытаў іх, а надоўга захаваў у памяці кожную з трох падзей. Вось на такі аналіз — хранічны брак.

галасы ў Дуброўне", "Браслаўскія зарніцы", "Залатую пчолку" ў Клімавічах, "Звіняць цымбалы і гармонік" у Паставах, "Вішнёвы фэст" у Глыбокім... Я неаднаразова прысутнічаў на большасці з іх і цудоўна ведаю, як цяжка дагадзіць усім. І, урэшце, не памыляецца той, хто не працуе. Карціць толькі паўтарыць у чарговы раз: каб звесці памылкі да мінімуму, патрэбны дастаянны крытычны аналіз таго, што робіцца на фестывальнай сцэне рэспублікі. Каб пазбавіцца ад паўтораў і пазбегнуць стандартных хадоў, каб турыст пачаў на фэсце ў адным мятэчку, потым — на другім і трэцім у іншых і не збытаў іх, а надоўга захаваў у памяці кожную з трох падзей. Вось на такі аналіз — хранічны брак.

Карта падзей

Тэма ідэальнага фестываля — бясконца. Прынамсі, для "К". Асабіста для мяне ідэальны той, па выніках якога ў рэдакцыю прыйдуць шматлікія ўдзячныя лісты не толькі ад гасцей-удзельнікаў, якіх арганізатары кормяць, возяць ды забяспечваюць жыллем, але і ад мясцовых жыхароў, ад гасцей незапланаваных ды стыхійных. Лістоў ад першых — хапае, ад другіх і трэціх — пакуль няма.

Мы ў рэдакцыі не першы год хочам выдаць, так бы мовіць, усебеларускі фестывальны даведнік. Ды ўсё не атрымліваецца. То колькасць фэстаў змяняецца, то інфармацыі па адпаведнай інфраструктуры не стае. А хачэцца б не толькі графік мерапрыемстваў змясціць, але

і адлюстраваць наяўнасць сувенірных крамаў, гісторыка-архітэктурных цікавостак, гатовых на ўсё тураператараў, прадстаўнікоў гатэльнага ды рэстараннага бізнесаў, каб карта падзей была максімальна прыдатнай для гнуткага развіцця стратэгіі і тактыкі турыстычнага руху. Пакуль не атрымліваецца. Час ідзе, а спадзяванні застаюцца.

Намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік паведаміў падчас прэс-канферэнцыі, што сёлета ўдалося зрабіць, падавалася б, невыканальнае: "развесці" фестывалі так, каб не было накладак па часе іх наладжвання. Пра гатовы графік фестываляў я ўжо казаў. А ёсць ужо і планграфік правядзення міжнародных, рэспубліканскіх, абласных аглядаў-конкурсаў аматарскіх калектываў мастацкай творчасці на 2017 — 2018 гады. Неўзабаве гэтыя дакументы з'явяцца, па сло-

І ніякай штучнасці ў падліку лічбаў "Слядоў..." няма, таму што такім чынам гістарычна сфарміраваўся наш кінарынак. У названых асаблівасцях — яго спецыфічнасць і, магчыма, праблема. Але гэтыя даныя прадстаўлены на падставе фактаў, не выдуманых і не падтасаваных, як я чытаў у пэўных каментараў. Усе вынікі дакументальна пацверджаныя.

— **З аднаго боку, мы ведаем пра неабходнасць зарабляць на стужках, знятых з выкарыстаннем дзяржаўных сродкаў, а з іншага — існуе пэўны ідэалагічны кантэнт...**

— Давайце разбірацца, бо вы тут абагульняеце шмат момантаў. Хто казаў, што ідэалагічна важныя па змесце стужкі не мусяць зарабляць? Наадварот, гэтую задачу ніхто не адмаўляе. Але не ўсё адразу, зразумела. Ужо існуюць пэўныя лічбы, якія дэманструюць, што рост у дадзеным кірунку ёсць, планка акупальнасці расце, давер у людзей да свайго кіно павышаецца. За адзін тэрмін кінапракату ў Беларусі стужка не можа акупіцца. Гэта немагчыма, але не таму, што нехта няправільна працуе, а таму, што наш кінарынак, паўтаруся, своеасаблівы. У нас такія магчымасці, якія ёсць, такая колькасць кіназалаў. Калі падлічыць скрупулёзна, дык вялікі фільм апырыёры не зможа акупіцца на беларускім рынку.

Так, у выпадку "Слядоў...", тым не менш, мэты і задачы ставіліся крыху іншыя. Але сёння на міжнародным рынку кінадыстрыб'юцыі сітуацыя прыкладна аднолькавая: вялікія грошы прыносяць толькі адзінкавыя праекты, большасць жа таксама не акупляецца. Але з нацыянальнай кінастудыі патрабаваня зарабляць грошы ніхто не здымаў. Ды ўсё ж, паколькі невыканальнасць місіі абгрунтаваная пэўнымі абставінамі, дзяржава на гэтыя паслабленні ідзе. Мы ўзялі курс на раздзяленне праектаў: малабюджэтныя будуць арыентаваныя на заробак грошай, а ідэалагічныя павінны адлюстроўваць пазіцыю дзяржавы па тых ці іншых пытаннях. І зараз для стварэння першай катэгорыі кінапраектаў мы актыўна шукаем сцэнарыі.

Тарас ТАРНАЛІЦКІ

вах Васілія Чэрніка, на сайце Міністэрства культуры. Складанне карты фестывальных падзей (прынамсі, першай яе часткі) становіцца рэальнасцю.

Напрыканцы зазначу і новыя ідэі, якія сёлета будуць рэалізаванымі. Як кажа Святлана Каржук, на ліпень запланаваны абласны конкурс сувеніраў "Берасцейскі падарунак". Тут прадугледжаны намінацыі па адлюстраванні гісторыка-культурнай спадчыны, прыгажосці наваколля, традыцый нацыянальнай культуры, старадаўніх тэхналогій. Такі конкурс праз час павінен стаць рэспубліканскім! Важнай падзеяй і задумка наладзіць у верасні фестываль творчасці людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі Саюзнай дзяржавы. Абласны цэнтр для правядзення фэсту яшчэ вызначаецца.

Талент вучыць. І будучыня

Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў у сталічнай галерэі “Універсітэт культуры” ладзілі “круглы стол” па тэме “Мастацкая адукацыя ў Беларусі: дасягненні, праблемы, перспектывы”. У гэтым сумоўі бралі ўдзел прадстаўнікі творчых саюзаў, грамадскіх арганізацый, выкладчыкі вышэйшай школы, сярэдняга звяна адукацыі, пазашкольнага мастацкага выхавання. Гаварылі ж пра набалелае.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Пачалася дыскусія пытаннем: “Што рабіць мастаку, працы якога не купляюць?” А значыць, ці мае сэнс настрайваць дзеяцей і падлеткаў на прафесію, грамадская запатрабаванасць у якой (а разам з ёю і будучая ўладкаванасць такога прафесіянала ў жыцці) падаецца вельмі спрэчнай?

Такая пастаноўка пытання падалася некаторым некарэктнай. У якасці контраргумента згадалі поспехі выхаванцаў дзіцячых мастацкіх школ і цэнтраў дзіцячай творчасці ў міжнародных конкурсах. Акрамя таго, было адзначана, што зусім не абавязкова кожны, хто вучыцца маляваць, стане мастаком, але вопыт далучэння да мастацтва ў любым выпадку будзе плённым. Спрачацца з гэтым насамрэч цяжка. А відавочна, што практычная каштоўнасць мастацкай адукацыі ў вачах сённяшняй моладзі ўжо не такая высокая, як была за савецкім часам. Ды і прынцыпы навучання істотна змяніліся. Мала дзе ў Еўропе, якая

для многіх аматараў мастацтва што тая “зямля абяцаная”, так якасна вучаць будучых жывапісцаў, графікаў, скульптараў, як у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Нашы мастакі-носьбіты класічнай традыцыі шмат дзе ў свеце запатрабаваныя. Але нікуды не падзенешся ад таго факта, што будучыня за новымі інфармацыйнымі тэхналогіямі і эстэтыкай, якая з іх вынікае. Сённяшняя моладзь думае, піша і малюе з дапамогай камп’ютара. Зрэшты, спрацоўвае чысты прагматызм. Ва ўсіх музеях свету ёсць праблема захавання фондаў, а велізарны абшар сучаснага віртуальнага мастацтва можа змясціцца на маленькай флэшцы. І гэта адна з прычын папулярнасці новых тэхналогій мастацтва, дзе забыты аловак і папера, пэндзаль і палатно. А, дарэчы, абсталяваць у дзіцячай студыі (ды і ў вышэйшай навучальнай установе) камп’ютарны клас значна на цяжэй, чым клас малюнка. Дык, можа, наша эмацыйная прывязка да традыцыйных форм мастацтва абумоўлена тэхналагічным адставаннем? Асабіста я не маю адказу на гэтае пытанне…

На думку Армэна Сардарава, які прадстаўляў на сумоўі архітэктурны факультэт Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, трыяда рэлігіі, культуры і мастацтва, якая была духоўным грунтам традыцыйнага грамадства, сёння не спрацоўвае. І самае слабае звяно ў ёй — менавіта мастацтва. Бо паміж мастацтвам і жыццём утварыўся прагал. Мастацтва, якое сёння пануе, зводзіць ад жыцця. І каб вярнуць мастацкай творчасці годны статус, яе трэба да жыцця разгарнуць. Гэта прынцыповая тэза, а праблемы мастацкай адукацыі з яе вынікаюць.

Сур’ёзныя спрэчкі справакавала тэма Балонскага пра-

цэсу ў нашай адукацыйнай практыцы. Найперш было катэгарычна заяўлена, што гэты працэс не што іншае, як пагроза нашай, зусім не самай кепскай у свеце, адукацыі; што адмоўныя наступствы ягонага ўкаранення ў нашу рэчаіснасць ужо выразна адчуваюцца. З гэтым рашуча не пагадзіўся Уладзімір Голубеў (кафедра дызайну Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта). На ягоную думку, у нас Балонскі працэс яшчэ і не пачынаўся. Бо наша грамада яшчэ не гатовая да ўспрымання прынцыпаў Балонскага працэсу. Першы з іх — аўтаномія навучальнай установы. Рэктара і іншых кіраўнікоў тут не прызначаюць, а выбіраюць галасаваннем. Дзе такое ў Беларусі? А ў навучальным працэсе за таго ці іншага выкладчыка студэнты галасуюць, так бы мовіць, рублём. Студэнт хоча за свае грошы патрэбныя ў жыцці і будучай прафесіі веды. Калі выкладчык не збірае аўдыторыі, калі студэнты ігнаруюць ягоныя лекцыі, ўніверсітэт з ім развітаецца. Другое — непадобны да нашага прынцып фінансавання. Нідзе ў свеце дзяржава не можа, ды і не павінна, трымаць на сабе ўсю сістэму адукацыі. Тут патрэбны прыватны спонсар. А ён будзе ўкладаць грошы толькі ў праграмы, якія сам лічыць перспектыўнымі. І апошняе. Балонскі працэс прадугледжвае мабільнасць студэнтаў. Недзе трэцяя частка ўдзельнікаў гэтых праграм увесь час перасоўваецца з горада ў горад, з краіны ў краіну.

Спадару Голубеву запырэчылі, што шэраг славутых ўніверсітэтаў да Балонскага працэсу не далучыліся. Бо шануюць свой імідж і аўтарытэт, сваю вагу, значнасць і ўнікальнасць. Тым часам як балонскія прынцыпы прадугледжваюць усярэдненасць і

стандартызацыю ва ўсім — у арганізацыі, форме падачы ведаў і засваенні іх. Мне ў гэтай сувязі прыпомніўся адзін з асноўных прынцыпаў праектавання ў дызайне: не вер праектнай задачы, сфарміраванай у невядомых табе ўмовах.

Аксана Коўрык (кафедра мастацка-педагогічнай адукацыі педагогічнага ўніверсітэта) мяркуе, што не варта падмяняць адукацыю як працэс і сістэму прадастаўленнем адукацыйных паслуг. Універсітэт — не крама. Да таго ж спадарыня Аксана лічыць, што калі выкладчык скардзіцца на тое, што ў яго немагываваныя студэнты, дык пайстае пытанне, ці дастаткова матываваны ў сваёй прафесіі і рабоце ён сам? З яе асабістага досведу вынікае, што ў дзіцячай свядомасці зыходна прысутнічае прага творчасці. Многія захоўваюць гэтую якасць усё жыццё. І калі студэнт мастацкай ВНУ губляе матывацыю да творчай працы, да самараскрыцця, дык што ж такое зрабіў з ім выкладчык?

Ці можаце вы ўявіць, што ў харэаграфічным вучылішчы ці ў кансерваторыі педагогаў вучням заданне, а сам паехаў па сваіх справах? Гэта немагчыма, бо тут навучальны працэс прадугледжвае прысутнасць на занятках выкладчыка, заўжды гатовага дапамагчы. А ці мала мастакоў, задзейнічаных у сістэме мастацкай адукацыі, лічаць, што гэта справа ніжэй іх годнасці і пры кожным зручным выпадку збягаюць з класа ў сваю майстэрню, пакідаючы вучнюў самім сабе?

Зрэшты, так яно і ёсць. Незалежна ад наяўнасці ці адсутнасці тых ці іншых тэхналогій, фінансавых сродкаў і іншых неабходных у навучальным працэсе рэчаў, усё ўліраецца ў настаўніка, які мае ці не мае неабходны для гэтай прафесіі талент. Талент вучыць.

Дзяжурны па нумары

Асцярожна: імпрэза!

Інтэрнэт-пашукавік выдае безліч спасылак на адукацыйна-папулярныя выданні: “Камп’ютар для чайнікаў”, “Размаўляць з дзіцем. Як?”, “Як выхаваць сябе самому”, “Школа кіравання для жанчын”. Гэтаму шэрагу пасавала б гіпатэтычнае выданне “Асцярожна: работнік культуры, або Як не трэба праводзіць інфармацыйныя мерапрыемствы”. Што-сьці мне падказвае, гэты эпахальны твор хутка стаў бы бестэлерам…

Настасся ПАНКРАТАВА

Пачну з набалелага: толькі вярнулася з “круглага стала” ў адной з вядучых устаноў культуры краіны. У прэс-рэлізе было пазначана: працягласць падзеі — дзве гадзіны. Колькасць заяўленых спікераў выклікала асцярогу, але я шчыра верыла ў арганізатараў. Дык вось, апошняе слова падчас пасяджэння было прамоўлена праз тры з чвэрцю гадзіны ад яго пачатку… Хтосьці зараз усміхнецца, маўляў, вось праблема: пасядзець-паслухаць крыху (ці ўдвая) больш за чаканае. Аднак многія з прысутных загадзя планавалі свой працоўны графік, і калі мерапрыемства з канкрэтна абмежаванымі рамкамі выйшла з берагоў, адразу пасунуліся астатнія, не менш важныя імпрэзы. Асабіста мне давялося хапаць тэлефон і перадамаўляцца на інтэрв’ю і сустрэчы, якія я рыхтавала не адзін дзень. Дык добра, што мае суразмоўцы ўвайшлі ў становішча, а што рабіць, калі з-за “мы крыху перабіраем, але нічога страшнага!” ты проста не паспяваеш на іншую важную падзею? Як любяць паўтараць ментары надзвычай папулярных псіхалагічных трэнінгаў, час — гэта на сёння самы дарагі рэсурс. Дык чаму вам падаецца, што каштоўны рэсурс павінен быць выдаткаваны толькі на вашу, няхай і актуальную ды каштоўную, імпрэзу?

Мо таму я ўсё часцей сутыкаюся з сітуацыяй, калі на брыфінгах, “круглых сталах”, прэс-канферэнцых прамоўцы адрозу пасля выступлення… збягаюць. Канешне, агучыўшы зручную прычыну пра тое, што іх чакаюць у іншым месцы. Так, іх штодзённік трашчыць ад абавязковых сустрэч, аднак астатнія — не менш занятыя і прафесійныя людзі — прыйшлі паслухаць менавіта яго меркаванні па заяўленых праблемах. Ці не падаецца вам такое развіццё падзей нядобрасумленным у адносінах да ўдзельнікаў? Мяркую, напружанне ў дадзенай сітуацыі змаглі б зняць арганізатары, якія паабяцалі б дакладна захаваць часавыя рамкі. На жаль, мадэратары культурных падзей зараз хутчэй з’яўляюцца слухача-

мі, чым кіроўцамі размоўнай плыні.

З гадзіннікам не сябруюць і самі выступоўцы. Папярэдне абвешчаныя “дзесяць хвілін на прамову” растуць у паветры, а зала пад манатоннае шамаценне з трыбуны паступова губляе сэнсавую нітку. Сутыкалася я і з такім варыянтам выканання патрабаванняў арганізатара: спецыяліст сумленна распавядае тыя дзесяць хвілін, потым дэманструе працяглы відэаролік, а пасля яшчэ хвілін дзесяць тлумачыць тое, што круцілася на экране. І такое траінова перавышэнне тэрміну ўжо ў першага, а за ім у чарзе да мікрафона стаяць не менш падрыхтаваныя калегі…

Разумею, кожнаму прадстаўніку сферы культуры бальця за сваю справу, душа рвецца як мага больш паведаміць пра любімую ўстанову, абараніць у спаборніцтве родны горад. Дык паспрабуйце зрабіць тое сапраўды эфектыўна! Калі вельмі хочацца абвесціць шэраг лічбаў ці паўтарыць шырока вядомыя факты пра вашу дзейнасць, лепш змясціце іх у той самай медыяпрэзентацыі. І не мусіце іх зачытваць: паверце, чалавечае вока ў любым выпадку зачэпіцца за абраныя радкі (канешне, у тым выпадку, калі вы не выведзеце на экран дробны тэкст — бы газетную перадавіцу), а ў вас вызваліцца некалькі хвілін для больш важных выказванняў. У нашых людзях моцна засела прымаўка “паўтарэнне — маці вучэння”, аднак з прэзентацыяй гэтая формула не спрацоўвае: неаднаразова паўтораная вядомая інфармацыя ператвараецца ў так званы белы шум, таму вашы насамрэч сур’ёзна прадуманыя словы не пакідаюць слядоў у сэрцах слухачоў.

Яшчэ адна прымаўка, якая ўсплывае ў памяці на кожнай другой прэс-канферэнцыі: лепш больш, чым менш. І хочацца крыкнуць арганізатарам: няпраўда! Іншы яе варыянт: клікаць да мікрафона больш спікераў, чым журналістаў у залу? Ці трэба, узнікае пытанне, абвясціўшы канкрэтную тэму размовы, прасіць выступоўцаў расказаць “на ўсялякі выпадак” усю гісторыю творчага калектыву ад часоў цара Гіроха? Асабліва тое “радуе”, калі ты рэгулярна прыходзіш у абраную ўстанову культуры з розных нагод і стала слухаш тую ж прыпавесць…

Самае смешнае, што Амерыка даўно адкрыта: існуе безліч самавучыцеляў, відэакурсаў і інтэрнэт-трэнінгаў, як скласці эфектыўную прэзентацыю, правесці паспяховую прэс-канферэнцыю, выдатна выступіць перад аўдыторыяй. Праўда, там няма асобнай спасылкі на нашу сферу, ды правілы нескладана самастойна перавесці на культурныя рэйкі. Мо насамрэч мне напісаць тую кнігу?..

Бясplatныя дні і музейны аўтсорс

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Напрыклад, снег на тэрыторыі музея-запаведніка камунальныя службы прыбяруць не раней, чым ачысцяць навакольная дарогі. А як музею ў гэты час прымаць экскурсіі? Вось і даводзіцца трымаць уласную камунальную службу.

Сур’ёзнай праблемай спадар Клімаў назваў і фарміраванне фондаў. Як і дзе прыдбаць унікальныя арэфакты? Праз адсутнасць узгодненасці ў дзейнасці шэрагу структур мы часта не маем магчымасці набыць каштоўнасці адносна танна на аўкцыёнах і потым пераплачваем, купляючы іх жа ў перакупшчыка. Быў выпадак, кажа Клімаў, калі адсачылі выстаўлены на аўкцыён пояс слуцкага тыпу. Пачатковая цана — 200 долараў. У нашага прадстаўніка на аўкцыёне было толькі паўтары тысячы. Пояс жа быў пайшоў за дзве. І тут уладальнік прапанаваў нам яго наўпрост за… сорак тысяч долараў.

Многа казалі на радзе пра перакос з бясplatным

Рэальныя грошы і “ўнутраныя рэсурсы” скарбніц

наведваннем музеяў. Незаробленыя праз гэта грошы вымяраюцца астранамічнымі сумамі. 54 % наведвальнікаў Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — бясplatныя. Каб неяк перакрыць страты, даводзіцца падвышаць кошт білета для тых, хто льгот не мае. І цана наведвання музея становіцца ўжо не надта “дэмакратычнай”. Музейшчыкам тлумачаць, што льготы пэўным катэгорыям наведвальнікаў абгрунтаваныя патрэбамі патрыятычнага выхавання. А яшчэ турыстычныя фірмы імкнучца накіроўваць сваю пільноту ў музеі ў дні бясplatнага наведвання… Але пры гэтым ад музея патрабуюць выканання фінансавага плана. За кошт “ўнутраных рэсурсаў”. Але адкуль у бюджэтнай установы, дзе кожны рубель на ўліку, падпільным кантролем адпаведных структур, “ўнутраныя рэсурсы”?

Ёсць праблемы ў стасунках музея і школы. Сёння адзін з крытэрыяў, паводле

якіх вызначаецца рэйтынг школ, — наведанне вучнямі музеяў. Але, нагадаю, музеям ад школьнікаў ніякага прыбытку, а клопату шмат. Вось і хацелі б музейшчыкі неяк дамовіцца з Міністэрствам адукацыі, каб патрыятычнае і эстэтычнае выхаванне юнакоў і дзяўчат не клалася дадатковым цяжарам на тых, хто і так не займае першых радкоў у дзяржаўнай бюджэтнай ведамасці.

Як слушна заўважыў дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны Дзмітрый Шляхцін, каб зарабляць грошы, не дастаткова стацыянарнай экспазіцыі, нават вельмі ўдалай. Бо рана ці позна ўсе, каму яна цікавая, яе пабачаць, а другі раз не пойдучь. Ужо сёння Музею гісторыі Вялікай Айчыннай, на думку Шляхціна, варта асноўную экспазіцыю абнавіць. І патрэбны зменныя выставы, мабільныя экспазіцыі, якія можна вазіць па краіне, прычым — якас-

Бэла МАСУМЯН любіць рызыкаваць і лёгка пагаджаецца на нестандартныя творчыя павароты. І нават калі трапляецца за вядомы матэрыял, народная артыстка Беларусі імкнецца знайсці яму новае прачытанне. Таму сапраўды знайшлі адно аднаго выбітнага актрыса і малады рэжысёр Віталь КРАЎЧАНКА, які толькі мінулым чэрвенем атрымаў дыплом рэжысёра драмы. У год свайго прыгожага юбілею Бэла Амаўна выйдзе на сцэну Сучаснага мастацкага тэатра ў спектаклі "Шчасце ёсць!" паводле п'есы іспанскага драматурга Аляндра Касоны "Дрэвы паміраюць стоячы". Аглядальнік "К" пагутарыла з галоўнымі героямі заўтрашняга прэм'еры пра супрацьлегласці пакаленняў і іх творчы ўплыў адно на аднаго.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Спадарыня Бэла, неяк у інтэрв'ю "К" вы прызналіся, што любіце быць першаадкрывальніцай ролі. Зараз жа абралі даволі вядомы матэрыял...

Б.М.: — Кожнаму хочацца папрацаваць з невядомай шырокай публіцы п'есай. І ўсё ж акцёр — другасны: нам даюць тэкст, дзе аўтарам закладзена сваё бачанне сітуацыі, рэжысёр прапануе ўласную трактоўку падзеі... Мяне не пужае вялікая колькасць спектакляў-папярэднікаў, бо я ніколі не паўтараю чужы малюнак ролі, не імкнуся пераймаць, калі ж у калег нешта і спадабаецца, то ўсё роўна іду сваім шляхам — навошта падстройвацца пад кагосьці?

— Віталь, а вас не насцярожвае папулярнасць дадзенай драматургіі?

В.К.: — А не так даўно прэм'ера пастаноўкі па гэтай п'есе адбылася і ў Гомельскім абласным драматычным тэатры. Па шчырасці, я і не разумею, чаго тут баяцца. Калі ў рэжысёра ёсць водгук унутры, маецца рашэнне матэрыялу, то трэба ставіць, не аглядаючыся, ці значыцца тая назва ў іншых афішах. Ну, а як няма ідэі — не бярэцца за аб'ектывы табе матэрыял! Так, я глядзеў відэазапісы іспанскіх пастановак "Дрэвы паміраюць стоячы", але каб не паўтарыцца ў мізансцэнах, бо сам па сабе матэрыял можа вывесці пастаноўшчыкаў у першасным памкненні да аднолькавага. У дадзеным выпадку не баюся параўнанняў, бо дакладна ведаю, што такую бабулю Эўхенію Балбоа — галоўны персанаж — п'есы Касоны — яшчэ ніхто не бачыў. Звычайна яе малююць помнікам старасці. У нас яна будзе зарніцай, роўнай па прыродзе са сваім унукам. Ды і Бэлу Масумян, як мне хочацца верыць, такой ніхто не ўяўляў! Вы толькі бачылі б, з якім запалам яна рэпетыруе!

Б.М.: — Па сюжэце мая гераіня не бачылася з унукам 20 гадоў, калі ж ён з'яўляецца, да Эўхеніі вяртаюцца яе дзяцінства і маладосць. У ёй абуджаецца энергія, жаданне

згадаць дзіцячыя гульні. Яна зусім не бабулька з кійком, якая ледзве перасоўваецца.

В.К.: — Дадам, што я ўвогуле цярапец не магу, калі да жанчыны ва ўзросце звяртаюцца "бабуля". Для мяне гэта азначэнне выключна роднасных сувязей. Так, у нас не прыжыліся звароты "спадарыня" ці "пані". Ды, па маім адчуванні, беларусы хаваюць еўрапейскасць, шляхетнасць, якая ёсць у кожным з нас. Рады, што зараз усё часцей можна сустрэць на вуліцы сталых жанчын, якія хочуць не проста выйсці з дому па хлеб, а здзейсніць гэты шпацир як сапраўднае падарожжа

Аверкавай у пастаноўцы СМТ "Аскар і Ружовая Дама" Эрыка-Эмануэля Шміта. Зразумела, з мэтрамі прыемна ўзаемадзейнічаць, аднак да іх адметнага почырку прызвычайваецца, а з маладымі заўсёды цікава. У іх іншая хада думак, адчуванне часу, узаемаадносін. Чапляе, як яны адчуваюць гістарычных персанажаў у сучаснай прасторы, а не хаваюцца за аксамітам, капялюшыкамі і міценкамі. Асабіста мне хочацца бачыць на сцэне расповед пра тое, што хвалюе цяпер, у гэтую хвіліну, а не пра тое, што ўвогуле некалі адбывалася. Тая моладзь, з

ва мыслім у працы над спектаклем. У нас не ўнікае спрэчка, а часам мы адзін аднаго апырэджуем, толькі пачынаю гаварыць, а яна ў адказ: "Я вас разумею, хацела гэта ж прапанаваць". У Бэлы Амаўны ёсць фантастычная якасць: калі яна з нечым нязгодная, то чакае, пакуль я сам зразумею, што так няслушна. Гэта сапраўдны давер маладому рэжысёру. Такое аднолькавае мысленне залежыць не пасрэдна ад асобы: як акцёр існуе, як ён адчувае. Хтосьці "садзіцца" на свае штампы і перацягвае іх са спектакля ў спектакль. Бэла Амаўне хочацца быць рознай, каб было

— Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў агульнаінфармацыйна, што ў Беларусі набірае моц плынь альтэрнатыўных тэатраў: з'яўляюцца камерныя трупы, тэатры для дзяцей дасадкоўскага ўзросту, калектывы ўсё часцей выходзяць на вуліцы. Ці пастрыяе гэтая хваля станаўленню новага слова ў мастацтве?

Б.М.: — Гэты рух пачаўся гэтак жа даўно, як і сам тэатр. Нават славытыя класічныя рэжысёры любяць раз-пораз змяніць традыцыйную глядзельную залу на экзатычнае месца, каб атачэнне (пастаноўшчыкі наўмысна пакідаюць навідавоку жорны, трубы, элементы індустрыяльнага інтэр'еру) стварыла дадатковую ноту для ўспрымання спектакля. У такіх спецыфічных умовах я не іграла, але з задавальненнем згадваю эксперымент, калі мой Горкаўскі тэатр даваў спектакль "Пане Каханку" непасрэдна ва ўнутраным двары палаца Радзівілаў у Нясвіжы. Нарадзілася неверагоднае пачуццё праўды! Нават мы, самі акцёры, стаялі як першакласнікі і плакалі, калі ля мураў, авяных подыхам гісторыі, у святле праектара ўсплыў дэльтаплан. У такіх хвіліны разумееш: у кожным пакаленні абавязкова з'явіцца чарговы фантазёр, які прыдумвае тое, чаго яшчэ ў прыродзе няма, і дзякуючы яму навука і мастацтва зробіць значны крок наперад.

В.К.: — Па маім адчуванні, часта выходзяць на іншыя пляцоўкі не з-за жадання зладзіць нешта новае, а таму, што моладзь сёння не мае магчымасці ствараць сваё. Справа не толькі ва ўмовах стацыянарных тэатраў. Колькі рэжысёраў, якія нідзе не могуць знайсці сабе прытулак! Колькі акцёраў засталася ўвогуле без дома... У тым жа НЦСМ людзі робяць класную справу, аднак канцэптуальна яны ахопліваюць адразу шмат мастацкіх напрамкаў. Мінімум жа бракуе абсталяванай тэатральнай пляцоўкі, дзе змогуць абзавесціся сваім кутком усе тыя, хто прагне мастацтва, жадае разам шукаць новыя кірункі.

Што тычыцца ўласна новага слова... На маю думку, у краіне ўзнікнуе новы тэатр, калі творцы перачытаюць Арыстоцеля і вярнуцца ў працы да таго, што ён адкрыў — законы драмы. Я лічу абразай у дачыненні да глядача, калі пастаноўшчык будзе кампазіцыю як заўгодна і апраўдвае тое фразай: "Проста я так хачу, у мяне эксперымент!" Сённяшнія эканамічныя абставіны такія, што людзі вымушаны загадзя планаваль паход у тэатр, адкладваць на мерапрыемства далёка не лішнюю суму з сямейнага бюджэту. Яны дакладна ведаюць, чаму абралі той ці іншы спектакль. Калі пабачыць толькі абалонку, дык ці вярнуцца наступным разам? Для мяне гэта пытанне прафесійнай адказнасці. Хочацца, каб людзі ў тэатры разважалі, не толькі смяяліся, але і плакалі, адчуваючы, што акцёры гатовыя ў тым ліку падзяліць з імі цяжар жыццёвых праблем.

К

Бэла Масумян і Віталь Краўчанка ў час рэпетыцыі спектакля "Шчасце ёсць!". / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

І дакладны адказ на пытанне "чаму?"

Аднолькавае мысленне супрацьлегласцей

жа, у прыгожым строі, капелюшы, з усмешкай на твары. Гэта так прыгожа!

— Ці існуюць для вас кірункі, у якіх вы ніколі не пойдзеце за рэжысёрскім эксперыментам?

Б.М.: — Так, мы доўга шукалі, бо "Дрэвы паміраюць стоячы" з першакрыніцы адразу адразу абуджаюць асацыяцыі з нечым нахшталт Брэсцкай крэпасці. Мы ж будзем размаўляць з глядачом пра іншае. Вось так разам з назвай кардынальна змяніўся стыль пастаноўкі.

В.К.: — Назва камерцыйная. Тэатр сёння больш прадзюсарскі, чым рэжысёрскі ці акцёрскі, таму дазваджаюць ісці на такія крокі. Насамрэч што такое шчасце? Ніхто не ведае, але мы ўвесь час імкнёмся да нейкага ўяўнага шчасця, якое і памацаць нельга. Яно для кожнага ў нечым сваім: сям'і, блізкіх, а то і проста ў магчымасці смачна паесці. Тое адчуванне трэба знайсці, і няма розніцы, колькі табе гадоў на гэтым шляху — пяць ці дзевяноста. Прапануючы тэкст Бэла Амаўне, першае, што я сказаў, — у маёй рэдакцыі крыналіну не будзе. І яна зразумела мяне.

— Спадарыня Бэла, вы не ўпершыню працуеце з маладымі рэжысёрамі. Што чапляе ў моладзі?

Б.М.: — Так, у мяне быў вопыт працы з Кацярынай

якой я сустракалася, больш смелая ў сваіх рашэннях.

— Ці існуюць для вас кірункі, у якіх вы ніколі не пойдзеце за рэжысёрскім эксперыментам?

Б.М.: — Пакуль мяне нічога настолькі не шакавала! Рада, што мне трапляецца разумная моладзь, я разумею ўзровень, логіку. І да маладых мяне вабіць менавіта вольнасць іх жаданне адсунуць рамкі звыклага, прынятага. Так, мы ўсе вывучалі Канстанціна Станіслаўскага, Усевалада Меерхольда, Марыю Кнэбель. А моладзь за прынятай тэорыяй бачыць яшчэ іншы свет. Яны адкрываюць гарызонты — і ты бачыш у новым ракурсе жыццё. З Віталём Краўчанкам атрымалася ўвогуле цікава: калісьці мы выходзілі разам на падмосткі — ён быў маім партнёрам у "Валянцінавым дні" Івана Вырыпаева ў тэатры імя Максіма Горкага. Я бачыла яго магілёўскую пастаноўку "Браты і Ліза" — вельмі пераканаўча! Віталь — саспелы рэжысёр, ён мысліць як вопытны чалавек.

— Віталь, ці лёгка даецца пачаткоўцу-рэжысёру праца з выбітнай актрысай? Як выходзіць з магчымых сітуацый, калі вопыт уступае ў канфлікт з актуальным бачаннем?

В.К.: — Мне пашчасціла: з Бэлай Амаўнай мы аднолька-

цікава не толькі для глядача, але і ёй самой. Інакш яна проста не возьмецца за ролю. Мне таксама цікава прапанаваць акцёру нешта новае, а не скарыстацца ягонымі напрацоўкамі, акцёрскім досведам ці фактурай.

— Але, магчыма, з аднагодкамі прасцей знайсці агульную мову?

В.К.: — У сучасных умовах не заўсёды хапае часу на доўгія фармуляванні думак, таму раз-пораз на рэпетыцыі я паказваю, бо маю пэўны акцёрскі досвед. Акцёры старэйшага пакалення счытваюць тое на раз-два, моладзі ж бывае, вадодзіцца доўга тлумачыць. Увогуле сёння такі час: знікае адказнасць у прафесіі. Моладзь не вінаватая ў тым, што патрэбна круціцца... Пры заробку ў 320 рублёў як пражыць? Вось і мчаць: хто вядучым на вяселлі, хто ў расійскіх серыялах за капейкі здымаецца. Іх можна зразумець... Але паўсюднае перакладанне адказнасці з сябе на рэжысёра ці партнёра... Старэйшае пакаленне такога дазволіць сабе не можа. Хтосьці ж узнімаецца на падмосткі з устаноўкай "рэжысёр — ідыёт, дык чаго мне напружвацца". Масцітыя артысты на гэта адкажуць: "Можа, рэжысёр і ідыёт, але на сцэну выходжу я, публіка глядзіць на мяне, таму не магу халтурыць".

Мне пашанцавала: я трапіла ў Гродзенскі абласны драматычны тэатр у момант яго росквіту, калі можна так сказаць: выдатная трупа, рэжысура, прафесійны тэхнічны склад, спагадлівае кіраўніцтва. Рэпертуар, вядома, адпаведны. Гэта быў час, калі на рэпетыцыю ішлі з заміраннем сэрца: што ж сёння прыдумае рэжысёр? Усе жылі ў адзіным рытме, у адзіным парыве, былі адзіным арганізмам у дні выпуску спектакля — дыхалі ва ўнісон! Музыка, святло — усё працавала на акцёра, на спектакль. Рэпетыцыі, прагоны, генеральная... І воль ён — дзень Прэм'еры! У гэты дзень тэатр замірае ў чаканні. "Час цішыні"... І воль каманда памочніка рэжысёра: "Увага! Пачалі!" І — прастора разраджаецца, артыст выходзіць на сцэну і... Саша, далей ты...

— Ты так прыгожа сказала! Галоўнае ж — гэта праўда, — кажа заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Аляксандр ШЭЛКАПЛЯСАУ. — Хоць ёсць тут і пэўны "ўкол" тэатру сённяшняму. Цуд адбываўся! Спектаклі ішлі на дзвюх сцэнах паралельна, прыязджалі рэжысёры, мы ездзілі на гастролях, а якія "капуснікі" паспявалі ставіць і для сваіх вячорак, і для глядачоў! Усе казалі: "Мы — каманда!" Калі я прыйшоў у тэатр, мяне сустрэлі такія артысты!.. Альберт Акчурын, Віктар Смачнеў, Аляксандр Марцынюк, Алена Гайдудліс, Валерыя Смірноў, Юрый Іваноў... Шчасцем было ў іх вучыцца! Яны былі, але пакінулі такую бяспечную спадчыну — прыклад самаахвярнага служэння тэатру, вопыт, словам, тое, што і з'яўляецца самім тэатрам, яго ядром! Я, вядома, не хачу сказаць, што зараз нікога не засталася. І сёння ёсць артысты, назіраючы за якімі атрымліваеш задавальненне, — Мікалай Емяльянаў, Люся Волкава, Алена Красікава, Святлана Марэцкая, Саша Калагрыў — абойма неверагодных акцёрскіх талентаў, прычым усе розныя!

Prof-партфолія
Мінск, Баранавічы, Маладзечна, Магілёў — гэтыя гарады прынялі сёлета міжнародную акцыю ў падтрымку чытання "Бібліяноч". Пяць зямлі мінскіх кніжніц наведлі карэспандэнты "К", а магілёўскія бібліятэкары дасталі расповед пра падзею. Спадзяёмся, такі дастаткова шырокі ахоп "Бібліяночы-2017" дазволіць бібліятэкарам Беларусі (і наогул работнікам культуры) атрымаць цікавы вопыт у справе прасоўвання кнігі. Нагадаем таксама, што цікавыя матэрыялы на гэтую тэму былі і ў № 16: гаворка пра праект "Батл перакладчыкаў", выкарыстанне SMM-тэхналогій у продажы літаратуры і практыку музея ў бібліятэцы.

— А ці змяніўся глядач?

— Чалавек заўсёды застаецца чалавекам, якімі гаджэ-тамі ён ні карыстаўся б. Ён са сваімі бедамі, радасцямі, перажываннямі прыходзіць у тэатр для зносін, таму наколькі ты рознабаковы, настолькі гледачу і цікава. Ён жа прыходзіць па эмоцыю, і мая задача не падмануць яго ў чаканых чудах! І спектаклі павінны быць якаснымі, і выкананне — толькі тады мы зможам захаваць да сябе цікавасць, павагу і любоў. Узаемныя, вядома ж. Без гэтага не можа існаваць тэатр. Дыялог. Тэатр без гледача існаваць не можа, а вось у гледача цяпер вялікі выбар. Вельмі прыемна бачыць поўныя залы (не заўсёды, вядома), тады разумееш: усё не дарма, хочацца жыць, тварыць і верыць, што ты патрэбны.

— Паняцце “сучасны тэатр” — што гэта?

— Той, у якім мы служым цяпер, — тэатр жа заўсёды сучасны. Іншае пытанне, хто і як гэта адчувае. Бывае, прыходзіць рэжысёр і паведамляе, што прыдумаў новае слова для сцэны, сучасны матэрыял, заклёбваючыся чытае, а для мяне гэта прыдуманая на кухонных вячорках гісторыя. І вось тут пачынаецца канфлікт. Ці іншае: прыехаў рэжысёр і спрабуе пераканаць у тым, што ўсё ведае пра тэатр, і ставіць, напрыклад, Каляду. Ён перакананы, што гэта вельмі сучасна, асабліва ў музычным суправаджэнні Веркі Сярдзючкі. І гэта праўда гэтага самага рэжысёра, на якую ён мае права. Іншае пытанне, што мая свабода заканчваецца там, дзе пачынаецца свабода іншага, бо акцёр жа — чалавек залежны, найперш — ад рэжысёра, ад кіраўніцтва трупай са сваёй свабодай дзеянняў. Зараз скажу не сваю думку, хтосьці з мінскіх крытыкаў падчас “круглага стала” выказаў яе: тэатр стаў адміністрацыйным. Скажам, цяпер годнасць тэатра часцяком ацэньваецца не якасцю пастановак, не акцёрскай трупай, а колькасцю наведванняў сайта, яго афармленнем і гэтак далей. Вось толькі глядач прыходзіць з іншай мэтай! І я хачу іграць у добрых спектаклях, мне не хочацца, каб мне навязвалі дурны густ

і пераконвалі, што ў тэатры, у сучасным, усё інакш! І вось тады я пачынаю разумець: калі не можаш змяніць сітуацыю, змяні сваё стаўленне да яе, пачынай змяняць стаўленне да тэатра, спрабуючы захаваць у сабе трапяткія і беражлівыя пачуцці да сцэны, да калег-акцёраў, якія адчуваю на працягу гадоў і не хачу раптам страціць.

— **3 апошнімі словамі я ўсвядоміла: такую ж тугу адчула падчас апошняй прэм’еры тэатра “451 па Фарэнгейце” рэжысёра Генадзя Мушперта. У цябе там невялікая, здавалася б, роля — прафесар Фа-**

лялек) — “мадэрновы” спектакль ці класічны?

— **Класічны, вядома! Хоць вельмі сучасны...**

— Так. Чэхаў. Атмасфера, аўтар, які заўсёды павінен гучаць! І класіка заўсёды сучасная! Гэта, па-першае, невычэрпная крыніца натхнення: я не ведаю артыста, які не хацеў бы граць класіку. А па-другое, у які перыяд жыцця да яе ні дакранешся — заўсёды знойдзеш адказы на многія пытанні.

— **Не сакрэт, што драматычнага тэатра для цябе аказалася мала — і ты паспяхова выступаеш на падмостках Гродзенскага**

тэатра лялек іншых магчымасці і іншы драйв... Таму і больш складана, па-вар’яцку складана! Не забывайся, што яшчэ партнёры ёсць, пры гэтым застаюцца дэкарацыя, святло, музыка і дадаецца яшчэ адзін аб’ект — лялька, праз якую табе трэба данесці эмоцыі, пачуцці. Дарэчы, мне заўсёды было цікава: я любіў назіраць за працай калег з тэатра лялек.

— **Зразумела, у двух тэатрах ты служыш не для паліяпшэння матэрыяльнага становішча, а для...**

— Калі шмат адыграў і разумееш, што твой час сыходзіць, што на змену прыйшлі

пражываеш пэўны адрэзак жыцця. Я не існую асобна ад свайго персанажа, дыхаю з ім адным паветрам: у пэўны перыяд гэта мой характар, маё жыццё, і нараджаецца тон незалежна ад майго жадання! Я не прыходжу на рэпетыцыю шукаць праславаць “зерне”. З кожнай роляй складаюцца пэўныя адносіны, не падобныя на папярэднія. З адной ты адчуваеш, што яна яшчэ ў зародку, хворае дзіця. І ты пестуеш, выходжваеш тую ролю. Іншую ж бярэш з налёту — азарт такі! А бывае такое, што як шар — само пакацілася, толькі паспявай. Праўда, потым з’яўляецца

сыграная. Так што... усё наперадзе!

— **Увогуле, аб’ектыўна на жыццё ты глядзеш не хочаш?**

— А на жыццё глядзеш аб’ектыўна наогул немагчыма, як і на тэатр, бо ён — мастацтва суб’ектыўнае. І жыццё нельга пражыць, не мяняючы сваіх адносін і прыкільнасцяў да сітуацыі або да з’явы. Ды і ўсё адно кіруешся сваімі меркаваннямі! І праўда ў кожнага свая.

— **Атрымліваецца, што ты верыш толькі ў сябе?**

— Самаўпэўненасць і вера ў сябе — зусім розныя паняцці, так? У сябе я, безумоўна, веру. У свае магчымасці, у сваю светлую будучыню, якую трэба будаваць цяпер, і кожны дзень я гэтым займаюся. Бязглузда жыць і не падабацца самому сабе. Кожны ідзе наперад толькі сваёй дарогай. Напэўна, ёсць Хтосьці, хто табе дапамагае, і выпадак у жыцці — тут, дарэчы, вельмі тонкая грань. Маё апантана шчырае служэнне справе, якой я займаюся, — маё пакліканне (не тое каб я больш нічога не ўмеў — і цвік уваб’ю, і адрыву пабудуваць змагу, і абавязак Айчыне аддаваў не ў самых лёгкіх умовах).

— **Ці любіш ты тэатр?**

— Для мяне тэатр настолькі натуральны... Мы пасуем адно аднаму. Не ведаю, гэта каханне ці звычка?

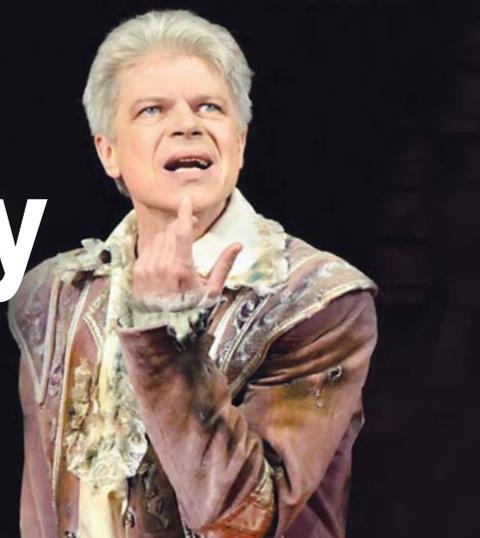

Я рыхтавала розныя пытанні: галоўныя каштоўнасці ў жыцці, галоўныя падзеі і многія іншыя, але атрымалася, што ўсё, аб чым мы ні пачыналі б размаўляць, зводзілася да тэатра. Саша з тых нешматлікіх акцёраў, якія ведаюць тэатр і могуць шмат распавесці пра яго, для якіх тэатр не частка жыцця, а свет і сэнс існавання. Здаецца, адбяр’ю ў яго тэатр — і не застаецца нічога вакол, таму што ўсё, што мае сэнс, засяроджана на невялікай прасторы, абмежаванай трыма сценамі, — сцэне. Гэта яго Сусвет. І будзь паміж ім і гледачом чацвёртая, хай нават цагляная сцена — ён разбурыць і яе сілай сваёй пераканаўчасці і нейкай толькі яму ўласцівай акцёрскай праўдай.

Жана ЛІТВІНЕНАК
Гродна

"451 па..." Шэлкаплясаву

Шчаслівы акцёр, што пасуе тэатру,
і праславаў “зерне” ролі

Фота прадастаўлена тэатрам.

бэр. Тры эпізоды, але менавіта яны, на мой погляд, задаюць атмасферу спектаклю, калі раптам адчуваеш шчымыя адзіноту розуму, пачуццёвасці і разумення таго, як шмат мы губляем у жыцці.

— Дзякуй. Менавіта пра гэта якраз і думаў. Адкрыццё Фабэра ў тым, каб чуць, каб людзі чулі адно аднаго...

— **Якім павінен быць рэпертуар? Зразумела, што нагналі аскаміну размовы пра камедыі ў афішы...**

— Дык яны павінны быць! Нельга ж быць увесь час сумным ці, наадварот, смяяцца ўвесь час! І тэатр — жывы арганізм — павінен прапапоўваць гледачу розны матэрыял — і камедыі, і драму, і класіку. Артысты ж маладыя не могуць развівацца, увесь час граючы толькі Рэя Куні...

— **Ну а класіка мае быць “мадэрнізаванай” ці...**

— Сустрэчнае пытанне: “Чайка” Алега Жугжды (пастаноўка Гродзенскага тэатра

тэатра лялек. Мо пытанне абурчы калег — артыстаў драмы, але: дзе больш складана?

— Мне прасцей у “драме”. А наогул не магу дзяліць. Тэатр лялек мне гэтакі ж дарагі, ён таксама мой... Ну а складана мне ў ім таму, што акрамя мяне там ёсць лялька, якой трэба перадаць эмоцыі, каб і яна ўздзейнічала на гледача. Бо кожны паварот галавы азначае многае. Я бачу, як працуюць майстры і якое задавальненне зведваеш, гледзячы на іх віртуознае валоданне лялькай! На жаль, я гэтага не ўмею...

— **Я бачыла: ты так акуратна-беражліва ставішся да лялькі. Ствараецца ўражанне, нібы зліваешся з ёй, што вельмі падкупна!**

— Тут ёсць да чаго імкнуцца. Гэта насамерч вельмі цікава! Алег Жугжда вучыў: калі лялька на сцэне, цябе не павінна быць. Іншая справа — жывы план, дзе мы павінны стаць адным цэлым. Так што

маладыя артысты, раптам табе кажуць, што ты маеш выдатны ўзрост і табе яшчэ граць і граць! Раней я марыў з’ехаць у вёску, завесці карову, а потым зразумеў — не маё! Хачу працаваць, быць занятым у цікавых тэатральных праектах! Чалавеку прыемна знаходзіцца там, дзе ён патрэбны!

— **Няўжо ў цябе яшчэ ёсць ролі, якія хацеў бы сыграць? На мой погляд, ты шчаслівы акцёр — больш за 80 вобразаў...**

— Не шмат, але ёсць. Скажам, Дзед Акім “Ва ўладзе цемры” Льва Талстога, але гэтага я, пэўна, ужо ніколі не сыграю, хоць і хочацца...

— **Зараз напішам — і абавязкова хтосьці з рэжысёраў ставіць гэты спектакль! А як знайсці праславаць “зерне” ролі?**

— (Смяецца.) Збожжа знайшоў — цяпер шукаю, куды яго пасеяць!.. Гэта значыць я ведаю, але тое — не публічны адказ. З кожнай роляй ты

пачвара нейкая. Ці наадварот.

— **У цябе з тэатрам атрымліваюцца нейкія асабістыя адносіны...**

— Так! І я буду вельмі засмучаны, калі гэта спыніцца. Таму што гэта маё жыццё, маё светаадчуванне.

— **Калі я дамаўлялася пра сустрэчу, матывавала гэта тым, што ў цябе хутка юбілей. Мне ж адказалі: непрыстойна нагадваць яму пра ўзрост, маўляў, на сябе паглядзі. Але, Саша, што граху таіць, большая частка жыцця пражытая...**

— А самае лепшае яшчэ наперадзе!

— **Праўда? Ты шчаслівы чалавек!**

— Разумееш, можна стаміцца ад жыцця і выдыхнуць, вырашыць, што ты ўжо ўсё зрабіў. А можна ўзімаць планку і працягваць чакаць, ставіць перад сабой задачы. У мяне, дарэчы, шмат задач, якія патрабуюць эмацыянальных, фізічных выдаткаў, шмат не

“Бібліяноч”: скарыстайцеся вопытам!

Колькі крокаў ад ровара да тэлескопа?

“Бібліяноч-2017”, што прайшла ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, пакінула шмат уражанняў. І адно з іх, бадай, галоўнае: каб правесці шыкоўную бібліятэчную ноч, не трэба “вынаходзіць ровар”, выпрошваць значныя фінансавыя сродкі ў мясцовых улад ці запрашаць на выступленні знакамітых дыджэяў або заездных артыстаў. Заўсёды магчыма справіцца сваімі сіламі. Прычым, упэўнены, не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Скажам, такія ж travel-экскурсіі, як у Нацыянальнай накіталь “Book-вандроўкі” ды “У госці да Скарыны”, можна зладзіць у любой раённай ды нават сельскай кніжніцы Беларусі, асабліва калі падысці да экскурсійнай справы не “дзеля галачкі”, а творча ды з выкарыстаннем інтэрактыўных мультымедыійных сродкаў. Як і запрасіць гасцей “бібліяночы” згуляць у шахкі ці шахматы з мясцовымі бібліятэчнымі “грасмайстарамі”.

Яшчэ ў Нацыянальнай было не праціснуцца каля староў з настольнымі гульнямі. А каля іншых, пастаўленых проста ў калідорах бібліятэкі, валасціры давалі майстар-класы па выразанні розных прылад з паперы і скуры, паказвалі, як працуе друкарскі міні-станок “а-ля Скарына”, фарбавалі твары дзяўчатам і хлопцам

з дапамогай “аквагрыму” і нават прафесійна наводзілі макіяж. Наколькі мне вядома, такія ж ці падобныя “штукарствы” для наведвальнікаў сваіх “бібліяночэй” з поспехам ладзяць і бібліятэкары з раёнаў краіны. Згадаю хаця б Чачэрскую раённую кніжніцу, дзе робяць шмат што з прыведзенага вышэй і дзе кожную “бібліяноч” дзедзі і дарослыя чакаюць адразу пасля таго, як скончыцца папярэдняя...

Акрамя таго, нельга не згадаць пра яшчэ адну, дзіцячую пляцоўку ў Нацыянальнай пад назвай “Свет дзяцінства”, дзе можна было і пафатаграфавалі з казачнымі персанажамі, і паглядзець выставу дзіцячага малюнка ды лялечны спектакль “Прыгоды кацянят” дзіцячага тэатра мінскай ДШМ № 2, а таксама паўдзельнічаць у хімічных во-

пытах ад музея навукі “Элемента”. Усё гэта, натуральна, можна зрабіць і ў любой кропцы краіны. Асабліва калі не замыкацца толькі ў сваім бібліятэчным свеце, а запрасіць на дапамогу калег з іншых устаноў культуры горада: з той жа раённай дзіцячай школы мастацтваў, Дамой і Цэнтраў культуры і рамёстваў...

Натуральна, некаторыя івэнты можна было зладзіць толькі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі: скажам, музычнае шоу “Music time” з выступленнямі сольных выканаўцаў і нават рок-гуртоў або назіранне за зорным небам у тэлескоп з аглядавай пляцоўкай на даху будынка. Пагадзіцеся, запрашаць сваіх чытачоў на неабсталяваны дах бібліятэкі, каб правесці там “зорную” лекцыю, аднавазіцца за даўра не кожны

кіраўнік установы культуры: бяспека наведвальнікаў — вышэйшая за ўсе конкурсы і мерапрыемствы.

Але ці так важныя гэтыя эксклюзівы? Галоўнае, каб і бацькам, і дзецям у гэтую ноч у бібліятэцы было весела і ўтульна. І каб пасля, ужо ў дзённы час, яны завіталі сюды неаднойчы. Падаецца, у сталічных бібліятэкараў тое атрымалася. Думаю, што і на раёне падобныя акцыі абавязкова прыцягнуць да сябе ўвагу многіх людзей. Прычым без вынаходжання як ровараў, так і тэлескопаў...

І не трэба ніякіх буфетаў

Ад рэтра-салона да палатак з коміксамі — вось што можна было пабачыць на “Бібліяночы” ў Цэнтральнай

навуковай бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук і ў Навуковай бібліятэцы Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта.

Ганна ШАРКО

Яшчэ да пачатку падзеі ў холе ўніверсітэцкай кніжніцы сабралася шмат людзей, але нікога, акрамя журналістаў, не пусцілі раней за ўстаноўлены час на саму пляцоўку. А там — тэматычныя зоны (практычна ўсе з іх былі прысвечаныя коміксам ды сусветам такіх кніг, як “Уладар пярсценкаў” Толкіна і “Вядзьмак” Сапкоўскага). Але можна было таксама правесці час на навукова-пазнаваўчых лекцыях ды пагуляць з сябрамі па інтарсах у настольныя гульні ці пасачыць, паўдзельнічаць у сапраўдных эксперыментах.

Заканчэнне — на старонцы 12.

Я разумею, што выстава пад шматзначнай назвай “Вобраз рэальнасці” (сталічная галерэя “Універсітэт культуры”) — гэта аўтарскія пачуцці, развагі, стаўленне да сваіх сучаснікаў, да тых мецаў, дзе мастакі нарадзіліся і вырастае, да таго, што іх акружае ў побыце...

Барыс КРЭПАК

Канешне, зараз існуюць шматлікія кірункі і формы станковага жывапісу, але ж удзельнікі экспазіцыі, выбіраючы ў творчасці свой, так бы мовіць, справядчана рэалістычны кірунак, таму што лічаць: рэалістычнае мастацтва — гэта інтэрпрэтацыя, адлюстраваная ў мастацкіх вобразах нашага мінулага і дня сённяшняга. На іх думку, дзякуючы такому мастацтву глядач можа не толькі любавання каларыстычным, пластычным строем твора, але і перанесці ў час мінулы з яго героямі і ўзраца ў сучаснасць, у тая блізка, знаёмая сэрцу родныя вобразы. Ды як яшчэ можна напісаць блізкага, дарагога табе чалавека, маці ці каханую, выказаць свае думкі, развагі на пэўную тэму больш выразна, больш праўдападобна, як не рэалістычнымі сродкамі? Усё тое, але, па вялікім рахунку, ёсць і пытанні.

Праблема “сучаснага рэалізму” сёння стаіць больш востра, чым, скажам, пару дзясяткаў гадоў таму. Бо, пагадзіцеся, новы час патрабуе і новых вобразна-выразных форм адлюстравання. Так было на працягу ўсёй гісторыі сусветнага мастацтва, дзе кожная эпоха нараджала “сваю” выяўленчую філасофію і эстэтыку. Дык вось, сёння, на маю суб’ектыўную думку, ужо недастаткова маляваць толькі з натуры (“што бачу — тое і пішу”), ператвараць натурныя з’яды ў май-стэрні ў “паўнаважную” фігуратыўную карціну.

Вясна ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, як заўжды, азорана не толькі ўласна вучэбнымі заняткамі, але і буйной навуковай канферэнцыйнай дышрагам адметных канцэртна-тэатральных праектаў. Тут завяршыўся Вялікодны фестываль, некалькімі днямі раней прайшлі XXVI Міжнародныя навуковыя чытанні памяці Лідзіі Мухарынскай, а таксама традыцыйны студэнцкі канцэрт на галоўнай акадэмічнай сцэне краіны — у сталічнай філармоніі. Падзеі ладзіліся напярэдадні 85-годдзя БДАМ.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ледзь не сотня навуковых дакладаў, дзясяткі студэнцкіх выступленняў, лекцыі, выставы прэзентацыі, канцэрты: ад тэаграфічнай аўтэнтычнай вобразнай выкладчыцы і студэнцка-кампазітару, шырокай гісторыка-геаграфічнай ахоп тэмы, розныя да іх падыходы і метадыкі даследаванняў. Адною з самых “чаканых нечаканасцяў” стаўся паказ аднаактовай оперы Марыса Равэля “Дзіця і чараўніцтва”,

Мікалай Андруковіч. “Паранамскія хвой”.

Аксана Арачэева. “Жывенскі дожджык”.

Аляксандр Сяліцкі. “Раніца”.

Верагоднасць рэальнасці?

Скажам, каб зрабіць крамявід, ужо мала быць прафесійным мастаком, бо якасная фатаграфія можа замяніць (і замяняе!) іншую “карціну алеем”. Наш час патрабуе адпаведнай новай эстэтыкі, сімволікі, метафары, алегорыі, сваёй філасофіі, звязанай з глыбінным асэнсаваннем рэчаіснасці, у якой мы жывем. Наш час ставіць галоўныя пытанні: хто мы такія, адкуль прыйшлі і куды трыба ісці — па чыхі-небудзь слядах ці шукаць, хай і з памылкамі, уласныя шляхі? Усё астатняе ў сучасным мастацтве, на мой погляд, — для “ўнутранага” аўтарскага задавальнення ці, у лепшым выпадку, для салона. Менавіта з гэтага пункту гледжання я ўспрымаю выставу.

Адразу скажу: экспазіцыя не зусім роўная. І справа тут не ў тым, што большасць твораў зроблены даўно, выключэнні толькі ў Аляксандра Сяліцкага (новыя палотны “Крылы” і “Раніца”) і Аксаны Арачэевай (“Партрэт спевачкі Валерыя Дайнэкі”). Некаторыя палотны, дзе пераважаюць розум, шпунчая, мала апраўдана алегорыя ці метафара,

як мне падалося, выпадкова падбору твораў і адсутнасць дасканалы прадуманай канцэпцыі выставы, усё ж падкрэсо: маляваць для яе ўдзельнікаў — гэта імкненне пранікнуць у глыбінны, часам патаемны сэнс рэчаў і вобразаў, у іх сутнасць. Хаця тое імкненне часам хаваецца ўнутры, так бы мовіць, дзесьці “за рамай” палатна. Словам, маляваць — гэта думаць над тым, як агульныя з’явы суадносяцца з жыццёвай плыню. Вось менавіта пра гэта і мож-

Аксана Арачэева. “Складная гора. Хур’яшань. Кітай”.

Аляксандр Сяліцкі. “Вясна ў двары ў Канстанцінаўні”.

на казаць. Ёта значыць — пра тое, што усё ж лепшыя вынікі ў кожнага творцы атрымліваюцца там, дзе лёс прывячыў яму сваё, толькі яму ўласцівае, мастакоўскае месца.

Вось, скажам, таленавітая Аксана Арачэева, мастачка шырокага тэматычна-сюжэтнага і стылёвага дыяпазону, маюць усё, што ёй падабаецца ў жыцці: ад нацюрморту з кветак да псіхалагічнага партрэта сучасніка, ад лірычнага і ўрбаністычнага крамявіда да чараўнай дзіцячай ілюстрацыі. Яе свет — шматаб’ёмны, пранізвае добры, чалавечы, што і бачым мы ў яе лепшых творах. Самы малады ўдзельнік выставы Аляксандр Сяліцкі — аўтар некалькіх любоўна напісаных партрэтаў кампазіцый і крамявідаў. Мяркуючы па яго палотнах, у Аляксандра добры патэнцыял каларыста і “будуўніка-кампазітара”. “Кітайскі” пейзажны цыкл прадставіў Леанід Гоманюк, які некалькі гадоў таму пабыў у КНР, дзе і стварыў шмат натуральных палотнаў. З пункту гледжання стылістыкі яны на мяне асабліва ўражання не зрабілі: гэта хутчэй за ўсё дабраякасныя вялікія з’яды, але як пластычныя “дакументы” экзатычнай кітайскай прыроды — цікавыя. Але яго ж “Нацюрморт з рыбай” — гэта

Гачелася б пабачыць усю гэтую пачынку не ў нейкай рэтрэспекцыі, а ў сённяшнім абліччы: не думаю, што мастакі дастаткова мадады, за апошнія два-тры гады нічога новага не стварылі, ведаючы творчы патэнцыял мастакоў. Ну і паколькі я не зусім зразумею, па якім прычыне ішоў адбор аўтараў, хацелася б выбудоваць больш дакладнай канцэпцыі. Ды і беларуская мова (а не толькі руская) у анатацыях, імёнах аўтараў і назвах іх твораў не зашкодзіла б. Тым больш усё прадстаўленая мастакі нарадзіліся, павярасці і атрымлі адукацыю ў Беларусі...

тое, што яму, мабыць, бліжэй, дзе адчуваецца і жывапісная сакавітасць, і кампазіцыйна-прасторавая свабода.

Аляксандр Кошалеў, вядомы як жывапісец і графік-афартыст, актыўны удзельнік чатырох рэспубліканскіх біенале, аўтар трох персанальных экспазіцый, гэтым разам паказаў палотны, прысвечаныя беларускаму вясковому жыццю. Мяркую, гэта падобна на яго малую радзіму — Брэстчыну. Вельмі цёплыя і душэўныя па настрою, сакавітыя па пластыцы, настальгічныя па успрыманні той першароднай зямлі, якая засталася дзесьці далёка ад жыхара вялікага горада. Мікалай Андруковіч амаль 25 гадоў выстаўляецца на буйных выставах, у тым ліку ў Расіі, Швецыі і Германіі, правёў шэсць сваіх персанальных “справаздач”, эксперыментуе ў жанрах пейзажу і нацюрморту, таксама ў тэхніцы роспісу па шуюку. У экспазіцыі прадставіў шэраг жывапісных палотнаў, у тым ліку “Нарачанскія хвой” і “Стары свет”, якія, праўда, зноў жа, не зусім “свежыя” па блізе напісанна. Ведаю, што выстава атрыма-ла добрыя водгукі ў гледаоў, але, па вялікім рахунку, тая максімальна высокая творчая планка, якую маглі б прыжаданні пераадолець аўтары, засталася тут няскоранай.

Хацелася б пабачыць усю гэтую пачынку не ў нейкай рэтрэспекцыі, а ў сённяшнім абліччы: не думаю, што мастакі дастаткова мадады, за апошнія два-тры гады нічога новага не стварылі, ведаючы творчы патэнцыял мастакоў. Ну і паколькі я не зусім зразумею, па якім прычыне ішоў адбор аўтараў, хацелася б выбудоваць больш дакладнай канцэпцыі. Ды і беларуская мова (а не толькі руская) у анатацыях, імёнах аўтараў і назвах іх твораў не зашкодзіла б. Тым больш усё прадстаўленая мастакі нарадзіліся, павярасці і атрымлі адукацыю ў Беларусі...

Сапраўднае нутро матылька

П’еса “Матылёк... Матылёк...” вядомага італьянскага драматурга Альда Нікалаі шматкроць ставілася ў беларускіх тэатрах, упрыгожваючы рэпертуар лепшых актрыс. Тэмы, якія ўзнімае твор, — жыццёва псіхалагічнага парадку. Гэта апавед пра ролю жанчыны, маці і пра чалавечую адзіноту. Гісторыя галоўнай героіні яшчэ раз нагадвае нам, што за памылкі маладосці даводзіцца плаціць. Матылёк — вобраз істоты, што легкадумна ляціць на вогнішча, сімвал часосці прыгожага і незямнога. Жыве яна нядоўга, зграючы ў агні — паклікання, каханні, жарсці.

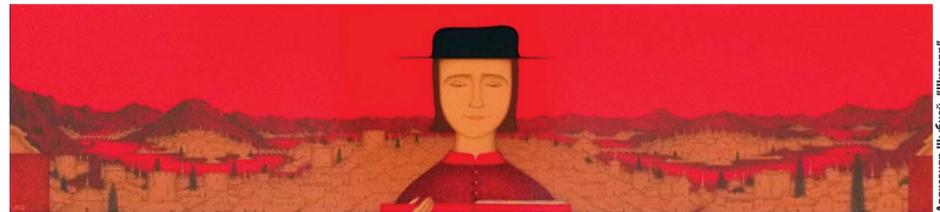

Сцена са спектакля “Матылёк... Матылёк...” / Фота Андрэа Жыгута

спектакля перад намі досыць амбіцыйная, ганарлівая, нецяпімая да іншых асоба, якая жыве ў прыдуманым ёй жа свеце свайго мінулага. Сваёй хатняй тыраніяй у спалучэнні з пагардай яна здатная давесці да прыхаванай нянавісці сваю ці то служанку, ці то кампаньёнку Фоку (у здавалася б, другараднай ролі скуплімі, але вельмі выразнымі сродкамі Ірына Цішкевіч выдатна змагла раскрыць унутраны змест героіні, стварыць характар спярша забойні, прызначанай, а ў фінале, праз знешнюю ўнутраную трансфармацыю, жорсткай і хцівай асобы, фактычна забойцы Эды). Але ў другой частцы спектакля некалі пакінуты Эдай у прытулку сын Эліа (хоцачца адзначыць псіхалагічна дакладную, вельмі эмацыйную ігру, з распра-

цаваным “другім планам”, маладога артыста Дзмітрыя Каваленкі) зрывае з яе маску. І вось перад намі ўжо не вытанчаная шведка лівіца, што ператварыла сваё жыццё ў сур’ёзную тэатральную ігру, а вартая жалю старая, якая пакутуе ад адзіноты і, быццам тапелец марыць ухапіцца за чыюсьці міласэрнасць. Але жыццё — рэч досыць жорсткай, і ў абліччы сына яна бывае не анёла-збаўду, а суд-дзю-абвінаваўду. А караючай рукой становіцца Фока, што ў фінале атручае гаспадыню.

Актрыса Тамара Скарцова размярковае сабе такім чынам, што да апошніх эпізодаў глядач не бачыць яе сапраўднае нутро. Здаецца, яна настолькі звязалася з мроямі, прывыклаіся да фантазій, якія дзіўным чынам мяжу-

Аляксандр Шабей. “Шкапер”.

Арцель шчасця

Рыгор Насарэў. “Мора”.

Уладзімір Ганчарук. “Навігаатар”.

ват больш шырока — знакаміта асэнсаванага быцця. Блізкі яму па духу, але зусім іншы ў стылістыцы Сяргей Мілішэўскі. Наталля Іванова нагадвае гледачу, што ў кожным дарослым, б’тым жыццём чалавеку

жыве дзіця, сільнае верыць у каляндэна казкі. Валяцін Губарэў у сваім тэматычна-вобразным сегменце — агульнапрызнаны мэтр і, можа, нават жывы яго класік. Для яго Сусвет — гэта разбуда-

ванае да габальных памераў мястэчка, дзе ніякі сацыяльны катаклізмы і тэхналагічны інтэрвенцыі не здольны змяніць лад жыцця і псіхалогію насельніцтва. Мацвей Басаў, здаецца, угульна пачуваўся б на Святой зямлі, але волю лёсу ягоны Ерусалім — Мінск, у вобраз якога ён уносіць матывы сваёй двухтысячагадовай настальгіі. А вось Сяргей Пісарэнка мае настальгію іншага калгату. Ён прагне схавацца ад гародскай мітусні і тлуму ў вясковым абшары. Мастак з замілаваннем маюць пуню і хату, называючы гэта “Сваёй трыторыйрай”. Але насамрэч і горад яму жо не чужы. У ягоны “Кутка маё ўспамінаў” — дахі гарадскіх дамкаў.

Віртуальны свет Аляксандра Шыбнева нібыта змяняваны з Сярэднявечча ў стылі мініяцюры братоў Лімбаўграў, калі б тая былі знаёмая з традыцыйным мастацтвам Кітая і Японіі. Аляксандр Забаўчык спрабуе гаварыць пра ўсё адроз, пазбягаючы хоць якой канкрэтнасці. Я, зда-зумепа, маю на ўвазе дыялог мастака з гледачом, дзе “словы” — візуальныя вобразы. Рыгор Іванюк прадставіў жывапісную серыю з выявамі рознакаляровых экранаў. На ягоную думку, яны для сучаснага чалавека — акно ў Сус-

вет. Ад формы і каляровай настройкі экран заложыць і наша ўспрыманне свету — так можна зразумець аўтара. Зразумела, што рама — частка вобраза карціны. Але першаснае усё-такі палатно... У кожнай супольнасці свая субардынацыя. Вось і “Арцель” пры дэкараванай роўнасці мае падзел на групу лідараў з выразна акрэсленым пачыркам і тых, хто вызначае ад яе сваёй самасці. Па аналогіі — група салістаў і хор. Думаю, глядач на выставе адразу адчуў бы, што ёсць тое. Але, мяркуючы па даволі густойнай эспазіцыі, усім мастакам у супольнасці ўтульна і камфортна, бо ёсць творчае паразаумненне.

Выстава называецца “Шчасце”. Пагледзеўшы яе, мігвопі задумваецца, а што ж гэта такое? Што ёсць шчасце для мяне асабіста? Калі, нягледзячы на піростасць экспазіцыі і непрымання шэрагу твораў, у гледача ўзнікае такое пытанне — выстава ладзілася не дарма. Можна, шчасце ў сумоі? — творчым і звычайным? У магчымасці памятаць і марыць? Зрэшты, шчасце — проста жыць паводле свайго ўяўлення пра гэта... У мастакоў супольнасці ўста атрымліваецца. ...

Юрый ІВАНЮКІ, тэатразнаўца Віцебск

Вясна з “...Чараўніцтвам”

Сцена з оперы “Дзіця і чараўніцтва”.

нават тая, у каго меўся снчнічы вопыт, паўсталі ў новых якасцях. І разбілі міф пра тое, што сучасная музыка псеуе галасы. Наадварот, опера Равэля дала вакалістам магчымасць адчуць сябе не проста салістамі, а артыстамі, выявіўшы і рэалізаваўшы акцёрска-пластычны здольнасці, умненне хутка змяняць вобразны строй, выходзячы ў некалькіх ролях.

Опера як найлепш пасуе моладзі, прычым з абодвух бакоў рампы. Яе актуальнасць для публікі — у звароце да тэмы аховы наваколлага асяроддзя, жыцця ў гармоніі з прыродай, дзе экалогія сплятаецца з маральнай пра-блематыкай свабоды і ўседаз-воленасці. Актуальнасць для маладых музыкантаў — у вялікай колькасці не надта працяглых, але выразных партыі і ў звароце да полістылістыкі, уключэння джазавых павевы. Аркестравая партытура была заменена больш “празрыстым” камерным варыянтам, дзе асноўная нагрузка раз-меркавалася паміж раялем (Сяргей Мікілюк) і інтэратарам (Лілія Туравец), да якіх далучыліся жывыя тэмбры флейты (Ганна Пыкавая) і рэжысёр

Ганна Маторная, якая выступіла і аўтарам сцэнаграфіі ды візаэпраекцыі. Здавалася б, пастаўніка такога “фэнтызі” павінна патрабаваць тэхнічных прыстасаванняў. А тут, у дадатак да мінімалістычна стыльных строў, абшліся некалькімі кубамі, відэаман-тажам, нечаканым грывам, падобным да расфарбоўкі фанаяў ці бальшычкікаў, — і філасофская казка “ажыла”, стварыўшы атмасферу чараўнага прыцягнення і, пры ўсёй фантазіінасці, амаль “шахматнай” разлічанасці.

Партыю Дзіця вырашылі не дарунаць мецца-сапра-на, як гэта прадугледжана опернымі традыцыямі, а перакласці яе для лірычнага барытона — 22-гадовага Міхаіла Лілы, вядомага і па дзіцяча-падеткавым эстрадным мінулым, уключваючы адборны на “Еўрабачанне”, і па сваёй ціперашняй артыстычнай кар’еры ў нашым Музычным тэатры. Спеевака было не пазнаць! Калі ў спектаклях згаданага тэатра ён часам выглядае крыху скаваным, не надта пунткім, дык тут — быццам сапраўды загалілася яго менавіта акцёрскае зорка, настолькі разняволена ён пачуваў сябе ў ролі рухавага, эмацыйна выбуховага хлапчука.

Ды усё ж галоўным “рухавіком” праекта стала яго мастацкі кіраўнік і рэжысёр

Перадгісторыя выставы “То не музыка — натхненне...” з фондаў Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа ў Рэспубліканскім краязнаўчым музеі горада Паставы Віцебскай вобласці вельмі цікавая.

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — Паставы —
Мінск / Фота аўтара

Атаман Пастаўскага казацкага аддзела Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання “Беларускае казацтва”, вайсковы старшыня Аляксандр Зазулін, па жыцці — старшы інспектар Ашмянскай мытні, у канцы мінулага года пры выкананні службовых абавязкаў на пераходзе “Гудагай” пазнаёміўся з дырэктарам сталічнага коласаўскага музея Зінаідай Камароўскай, што вярталася ў Беларусь з Літвы. Падчас іх гутаркі яна распавяла суразмоўцу пра тое, што ў 2017-м яе ўстанова будзе знаходзіцца на пярэднім краі мерапрыемстваў, прысвечаных 135-годдзю з дня нараджэння вялікага сына беларускай зямлі. Аляксандр Мікалаевіч жа ў сваю чаргу распавёў пра пастаўскіх калегаў мінчан і, як аказалася пазней, стаў мастком паміж імі, перадаўшы візітоўку спадарыні Камароўскай дырэктару краязнаўчага музея Раісе Курачэнка. Адбылася тэлефонная размова двух кіраўнікоў, вынікам якой і стала арганізацыя выставы...

...Задаўшы самому сабе рытарычнае пытанне “а чым, уласна, перасоўныя выставы не тур?” я і вырашыў, што мой матэрыял ідэі цыклу артыкулаў “У тур са сваім журналістам” цалкам адпавядае. Зінаіда Мікалаеўна, якая павінна была ў ўрачыстай абстаноўцы адкрыць выставу, узяла мяне з сабой. Дарога туды прайшла ў абстаноўцы самасузіранняў, нейкае хваляванне выклікала толькі тое, што ў якісьці момант у нашай легкавушцы дала пра сябе ведаць лямпачка, прасігналізаваўшы пра тое, што машыне варта дазаправіцца гаручым. Што мы і зрабілі...

І іншыя афіцыйныя асобы...

Прыбыўшы ў музей і паспытаўшы з дарогі гарбаты з бутэрбродамі, мы падняліся на другі паверх. Яго цэнтральнае месца і адвялі пад выставу. Сімвалічным яе ўпрыгожаннем сталі каласы ў розных кутках залы, а саму экспазіцыю складалі пераважна прадметы, “завязаныя” на паэму “Сымон-музыка”: кнігі, копіі ілюстрацый да яе, фатаграфій са сцэнамі са спектакляў, праграмкі, афішы... Акрамя таго, на сценах і стэндах можна было ўбачыць рэплікі графікі партрэтаў класіка і яго сваякоў і з выявай малой радзімы паэта — Стаўбцоўшчыны, лістоў і віншавальных тэлеграм Коласу, фрагментаў яго рукапісаў.

...Пачынаецца афіцыйная частка, памяшканне запыняюць прадстаўнікі выкладчыцкага і навучэнцкага складу школ горада, Цэнтра турыстычных паслуг, бібліятэ-

У тур са сваім... журналістам

Прышлыя ў Якуба Коласа на адкрыццё выставы.

Музейныя “гастролі”

Аляксандр Зазулін, Раіса Курачэнка і Зінаіда Камароўская.

Якуб Колас гасцюе ў Тызенгаўза

У кафе “У Антонія” — магчымая частка будучага Палаца-паркавага ансамбля.

кары, аматары творчасці паэта. Імпрэзу здымае тэлебачанне. Раіса Леанідаўна прадстаўляе Зінаіду Мікалаеўну, Аляксандра Мікалаевіча і прамаўляе ўступную прамову. (Некалькі сказаў пра гэтую дзіўную жанчыну — спадарыню Курачэнка. Чалавек яна вельмі эмацыйны, блізка да сэрца прымае і некаторыя гістарычныя падзеі, звязаныя з рознымі краінамі ды людзьмі, скажам, пачатку ХХ стагоддзя, і зусім нядаўнія. Фанат сваёй справы ў самым высокім сэнсе гэтага слова. На такіх, як яна, і трымаецца не толькі беларуская культура, але і Зямля наогул.) Яна спыняецца на некаторых фактах біяграфіі Якуба Коласа, дзеліцца меркаванням пра яго ролю ў літаратуры наогул, інфармуе першых наведвальнікаў аб тым, што яны змогуць убачыць на выставе, і перадае “эстафету” спадарыні Камароўскай. Тая дзякуе за магчымасць паказаць пастаўчанам частку калекцыі галаўнога музея, кажа пра “свайго Коласа”, пра

Ручка-пяро з чарніліцай, аўтографы паэта, лісты да яго...

тое, якое дачыненне ён меў да Віцебшчыны, дэкламуе ўрываек з “Сымона-музыкі”, распавядае аб мемарыяльным музеі і яго філіялах. У фінале адкрыцця Зінаіда Мікалаеўна, запрасіўшы ўсіх прысутных наведваць іх, падзялілася некаторымі ідэямі, якія мяркуюць рэалізаваць дзве ўстановы, і падрабязна адказала на шэраг пытанняў. Затым пад шкло цэнтральнага стэнда былі змешчаны ручка-пяро з чарніліцай, якімі карыстаўся Колас, а паэтка Наталля Карнілава прачытала верш у яго гонар...

Добры прыклад заразлівы!

Пакуль публіка нетаропка разглядае экспанаты, я распытваю Раісу Леанідаўну пра жыццё-быццё пастаўскага музея. Працуюць у ім шэсць

чалавек. Летась тут пабывала каля сямі тысяч чалавек (дырэктар лічыць гэта вельмі нядрэнным паказчыкам), а зарабіў музей каля трыццаці мільёнаў рублёў (у ранейшых грошах: план перавыканалі ўдвая). Краіне гэтага мала, а таму ў 2017-м установа павінна прынесці ў казну рэспублікі... амаль у два разы больш, што лагічна.

Сёе-тое з фондаў музея (усяго ў асноўным і навукова-дапаможным — парадку дваццаці тысяч найменняў) размяшчаецца ў цокальным памяшканні іншага будынка, дзе і даступнае для агляду наведвальнікамі. Да іх паслуг проста-такі фантастычныя “катакомбы”-сугарэнні. Плануецца, што, захаваўшы за сабой старыя плошчы, РКМ зойме яшчэ і ўвесь Палац Тызенгаўза: сёння ў ім размяшчаецца Цэнтральная раённая бальніца, якая пераедзе ў іншае месца. Каб мары ажыццявіліся ў поўным аб'ёме, патрабуецца выйграць міжнародны грант (дзякуючы папярэдняму частку склепа бальніцы і абсталавалі пад музей), што забяспечыць бы фінансаванне праекта — рэстаўрацыю, магчыма, перапланіроўку, стварэнне палацава-паркавага ансамбля наогул і іншае. Бо дзяржава наўрад ці аднаасобна “пацягне” настолькі маштабную задуму ў бліжэйшыя тэрміны.

Сярод іншых прывазных выстаў, якія праходзілі ў музеі, — камерцыйныя: матылькоў, жукоў ды іншых насякомых, ракавін ды караляў сусветнага акіяна, зброі ўсіх часоў і народаў... (Спадарыня Курачэнка не стамляецца дзякаваць індывідуальнаму прадпрымальніку, калекцыянеру Рамазану Махмудаву, які і прадстаўляў экспанаты.) Выстаўляліся прадметы, звязаныя з культурай і побытам Японіі, Кітая. А вось перасоўнымі праектамі, што папулярызуюць нашу культуру і маюць дачыненне да якога-небудзь немясцовага пісьменніка ці паэта, Раіса

Леанідаўна паспрабуе зрабіць гэтым годзе і прапануе іх правядзенне а й чы ным музеем. Сваю ж “прадукцыю” РКМ вывозіць у асноўным па раёне — у розныя арганізацыі, уключаючы, вядома, музеі ды школы. Але, дарэчы, дырэктар з асцярогай ставіцца да такога “місіянерства”, паколькі ў паездках рызыка штосьці з экспанатаў папсаваць вяліка.

— Дзякуй коласаўцам за тое, што частку сваёй меркаванай выручкі ад гэтай выставы яны пакідаюць нам, — паведамляе Курачэнка. — Толькі перавозка экспанатаў была на нас. Спадзяюся, што, калі задуманае здзейсніцца, і з іншымі музеемі мы будзем супрацоўнічаць па той жа схеме: вы добра разумееце, як сёння фінансава жывуць гэтыя ўстановы ў правінцыі...

Колас паўсюль

Вяртаючыся ў Мінск, падводзім з Зінаідай Мікалаеўнай нейкія вынікі паездкі і “закідаем вуды” наперад.

— Каштоўнасць гэтага праекта — выстава з фондаў нашага музея, што падарожнічае па краіне, — перш за ўсё ў асветніцкай місіі, — кажа яна. — Бо многія людзі, якія хочучь больш падрабязна азнаёміцца з жыццём і творчасцю Якуба Коласа “ўжывую”, не могуць прыехаць у Мінск. Тады да іх прыязджаем мы, везучы слова Коласа.

Падобныя выставы ездзяць па краіне штогод, вось і з пачатку 2017-га праект пабываў ужо ў некалькіх гарадах, дзесьці на дабрачыннай аснове, дзесьці — на платнай. Прычым прымаючым бокам могуць быць, напрыклад, і навучальныя ўстановы. Натуральна, што ў іх дэманструюцца невялікія часткі калекцыі, затое адначасова з паказам супрацоўнікі коласаўскага музея чытаюць лекцыі, адпаведна тэме акцый. Сярод экспанатаў абавязкова ёсць прадметы, якія звязваюць паэта з канкрэтнымі абласцямі Беларусі. З-за таго, што арыгінальныя рэчы літаратурна-мемарыяльны выстаўляць сабе дазволіць не можа (у адваротным выпадку некаторыя з іх павінны быць застрахованы на круглыя сумы, ім патрэбны асаблівы ахова ды ўмовы захоўвання), наведвальнікі могуць аглядаць іх копіі. Але часам у гасці прыбываюць і арыгіналы (як тыя ж ручка з чарніліцай)!

— А гасцямі нашага музея ў Мінску нярэдка з'яўляюцца тыя людзі, якія прыходзілі на выставы ў сваіх гарадах, — працягвае спадарыня Камароўская. — Яны самі пра гэта кажуць. Значыць, мы не дарма працуем такім чынам, значыць, цікавасць да творчасці, лёсу паэта ў беларускім народзе жыве.

“Гастралююць” выставы і за мяжой, там яны праходзяць бясплатна для наведвальнікаў, адкрываючы паэта (нашу краіну) таму, хто вырас у СССР, а камусьці — як творцу невядомага. З нядаўніх і адносна нядаўніх ваяжоў — прадстаўленне праекта ў вільнюскім Літаратурным музеі Аляксандра Пушкіна, кіеўскім Літаратурна-мемарыяльным музеі Максіма Рільскага, Музеі-запаведніку ў Міхайлаўскім, Музеі-кватэры Аляксандр Блока (Санкт-Пецярбург), Калінінградскім абласным гісторыка-мастацкім музеі, польскім Музеі Хелмскай зямлі, музеі Уладзіслава Бранеўскага (Варшава). У красавіку была экспазіцыя ў пецярбургскім Літаратурна-мемарыяльным музеі Фёдора Дастаеўскага, да канца года — у адной з дзіцячых бібліятэк Масквы. Магчыма, штосьці “выгарыць” з Румыніі, Грузіі, Узбекістанам. Безумоўна, радуе такая “экспансія” паэта за мяжу! Што “попыт” паэта на яго ёсць, калі музей пастаянна выяжджае з такім праектам за межы Беларусі! Што словы Якуба Коласа чуюць у розных кутках зямнога шара!

Крыху пазітыву ад разумнага Міхаіла Велера. Ён сцвярджае, што ў адпаведнасці са статыстыкай UNESCO, пацверджанай даследаваннямі фонду Карнегі, людзі, якія чытаюць, жывуць даўжэй за тых, хто не чытае. І даўжэй захоўваюць працаздольнасць. Тыя, хто працывае адну кнігу за два тыдні (дваццаць — сорок кніг за год), жывуць у сярэднім на 4,2 года больш за тых, хто катэгарычна ігнаруе літаратуру. І грашовы даход у першых вышэйшы на 27 працэнтаў. Так што чытайце, каб доўга і добра жыць!

Яўген РАГІН

Столінская раённая кінавідэасетка здзіўляе. Яна ладзіць кіналекторыі не толькі ў школах, але і ў іншых арганізацыях і ўстановах раёна. Тэматыка такіх мерапрыемстваў звязана са здаровым ладам жыцця, працоўнай дысцыплінай, правапарадкам, аховай працы, пажарнай бяспекай і бяспекай дарожнага руху. З пачатку навучальнага года кіналекторыі праведзены ў 375 навучальных установах.

Метадыст **Магілёўскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Тацяна Смаршчок піша: “На базе нашай установы прайшло свята “Веснавы карагод Магілёўшчыны” ў рамках абласнога фестывалю фальклорнага мастацтва “Скарбніца Падняпроўя”. У свяце прынялі ўдзел выканаўцы, калектывы, майстры

Лабараторыя

Ці ёсць у аддзелах ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі прафесійныя маркетологі? Прынамсі, бываюць. Маю на ўвазе маладых спецыялістаў з адпаведнай адукацыяй, якія адпрацоўваюць належны тэрмін і шукаюць новую працу. Адна з прычын такога становішча ў тым, што ў цяперашнім штатным раскладзе няма адпаведнай прафесіі. Але разважаць пра састарэласць штатнага раскладу — усё роўна што марыць пра павышэнне заробкаў у сферы культуры. Таму тэма сённяшніх “лабараторных” даследаванняў наступная: калі і навошта патрэбны ў раёнах маркетологі?

Яўген РАГІН

Гэтага матэрыялу не было б, каб не падтрымка выкладчыкаў кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алены Макаравай, Святланы Булойчык, Ганны Макаравіч.

Уводзіны ў прафесію

Канадзец Франсуа Калбер зазначыў: “Маркетынг культуры — нішто іншае, як магутная і эфектыўная тэхналогія сацыяльна-культурных

Дрыбінскага, Кіраўскага, Касцюковіча, Асіповіцкага раёнаў. Быў прэзентаваны вясновы абрадавы цыкл".

Ашмянская раённая бібліятэка правяла гучныя чытанні "Францыск Скарына — гуманіст, асветнік, першадрукар". Загадчык адзела бібліятэчнага маркетынгу Наталля Садоўская паведамае: "Мерапрыемства ладзіцца ў рамках абласной акцыі "Чытаем разам" і прымеркавана да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Творы Францыска Скарыны, Ніла Гілевіча, Уладзіміра Караткевіча чыталі навушныя аграрна-тэхнічнага каледжа, настаўнікі, урачы і работнікі культуры".

У міжнародным конкурсе спевакоў у **Нефцэкамску** за Беларусь выступіла мінчанка Заля Азарава і атрымала дыплом II ступені. Башкірскія і татарскія песні выконвалі там 57 канкурсантаў.

Навагрудскі цэнтр культуры і народнай творчасці сабраў восем шматдзетных сем'яў на раённы конкурс "Саюз родных сэрцаў". Пра гэта распавядае кіраўнік згаданай установы Наталля Кавальская. Кожная сям'я паказала візітоўку і прэзентацыю сацыяльнага праекта "Мая краіна — мая сям'я".

29 — 30 красавіка ладзіцца XI Абласны фестываль народных тэатральных калектываў "Лідскія тэатральныя сустрэчы". У гарадскім Палацы культуры збяруцца 12 лепшых калектываў і пакажуць драматычныя, лялечныя і музычныя спектаклі.

Чацвёрты раз у **Эстоніі** праходзіў міжнародны конкурс выканаўцаў на ўдарных

устаноўках. Мерапрыемства пачалося з "барабаннага дыялогу" прафесіяналаў. Конкурсныя праслухоўванні праходзілі па трох узроставых групках. Пасляхова саліраваў і заняў першае месца настаўнік дзіцячай школы мастацтваў № 3 **Барані** Антон Жалезнякоў. Цудоўна выступілі і ягоныя вучні Кацярына Івашнева, Вадзім Шахманаў, Тацяна Сыравацкая. Пра гэта напісала настаўнік ДШМ № 3 Барані Наталля Латышава.

Вядучы бібліяграф **Нацыянальнай** бібліятэкі Беларусі Кацярына Варанькова паведаміла пра тое, што ў бюлетэні "Новыя кнігі: па старонках беларускага друку", які выдаецца НББ, змешчаны бібліяграфічны спіс "**Бабруйск** — культурная сталіца Беларусі 2017 года". Тут змешчаны звесткі (пераважна на за апошнія дзесяць гадоў) пра ўзнікненне, развіццё, архітэктурныя і культурныя асаблівасці горада.

Галіна Гапчук піша са **Століна**. Раённы семінар-вучоба культработнікаў прайшоў у Цэнтры ганчарства ўскі **Гараднай** і **Фядорскім** доме народнай творчасці. Майстар-клас правёў 75-гадовы ганчар Рыгор Кавалька. А юныя ткачы з Фядораў прадэманстравалі свае вырабы. Быў прааналізаваны досвед работы з фальклорнымі калектывамі.

70 гадоў спаўняецца аднаму са старэйшых народных тэатраў **Мінска** — "На доўгім бродзе". Ён вырас з драматычнага гуртка Дома культуры Мінскага трактарнага завода. 27 красавіка юбілейныя ўрачыстасці адбыліся на вялікай сцэне Палаца культуры МТЗ.

навоўвядзенняў". Інакш кажучы, маркетынг — інструмент, пры дапамозе якога тэатр можа застацца тэатрам, музей — музеем, аркестр — аркестрам і пры гэтым выжыць у рынкавых умовах. Калі доўжыць тэрэтызацыю, дык існуюць дзве асноўныя мадэлі арганізацыі маркетынгувай дзейнасці ў сферы культуры — амерыканская і французская. Першая ў большай ступені скіраваная на прыцягненне індывідуальных, карпаратыўных і дзяржаўных фінансавых укладанняў у некамерцыйную арганізацыю. Пры гэтым аб'екты маркетынгу — сябры ўстановы, спонсары, мецэнаты, фонды і органы дзяржаўнай улады. Другая дыяметральна супрацьлеглая: асноўная ўвага тут надаецца не прыцягненню патэнцыйных спонсараў, а стварэнню і задавальненню запыту наведвальнікаў, а таксама — "вырошчванню" сваёй аўдыторыі.

Выкладчыкі кафедры нагадваюць і такое азначэнне класікаў маркетынгу: "Галоўная задача маркетынгу ў культуры ў тым, каб пэўную колькасць пэўных людзей прывесці да зносінаў з пэўным мастацтвам у пэўным месцы і ў пэўны час". Дарэчы, дадзена дэфініцыя застаецца і азначэннем для тэрміна "крэатыў". Як зазначыў знаёмы начальнік раённага аддзела ІРКСМ, "у мяне любы нестандартны ў справах дырэктар СДК — маркетолог". Усё так, аднак такі маркетынг — інту-

ітыўны. А фармат рубрыкі "Лабараторыя" мае на ўвазе не тое, што ёсць, а тое, як павінна быць.

А як павінна быць?

Падаецца, год таму "К" пісала, што ганчарскае свята ў адным з мястэчак Міншчыны прайшло амаль без удзелу... публікі. Выснова нескладаная: не было папярэдніх маркетынговых захадаў па вызначэнні мэтавай аўдыторыі, месца і часу правядзен-

Мінчанка Заля Азарава паспяхова выступіла ў міжнародным конкурсе спевакоў у Нефцэкамску.

На сцэне міжнароднага конкурсу выканаўцаў на ўдарных устаноўках у Эстоніі.

Пра барабанны дыялог, "Кінахвалю" і дугу Струвэ

Адзін з музейных вечароў цыкла "Горад у панараме стагоддзяў" у Бяроза.

Майстар-клас па ткацтве ў Фідорскім доме народнай творчасці дзе Святлана Яваровіч.

вечара і прымае наведвальнікаў бясплатна. Адна з экскурсій мела назву "Гістарычныя сімвалы горада над Ясельдай" і была прысвечана святыні Бярозы — манастыру ордэна картузаў.

У **Віцебскім** абласным цэнтры народнай творчасці працуе выстава "Таямніцы Колавароту". Вядучы метадыст установы Вольга Прусак тлумачыць: экспазіцыя работ навушны і выкладчыкаў Віцебскага дзяржаўнага каледжа культуры і мастацтваў пра выснавае абуджэнне прыроды. На выставе — пераважна габелены і работы змешаных тэхнік дэкарэтыўна-пракладнага мастацтва.

Загадчык сельскай бібліятэкі аграгарадка **Гальшаны**, што на **Ашмяншчыне**, Алена Юневіч распавядае пра дасягненні Музея дугі Струвэ пры бібліятэцы. На адпаведным сайце размяшчаецца інфармацыя не толькі пра

бібліятэцы-цэнтры агульнадаступнай інфармацыі — мерапрыемства традыцыйнае, — піша загадчык установы Людміла Хілімончык. — Сёлета Кніжная фея вызначала суперчытачоў, ладзіла літаратурныя гульні. Пераможцы атрымлівалі **БІ-Вы** — бібліятэчную інтэлектуальную валюту (выкарыстоўваецца для атрымання кніг з камерцыйнага фонду)".

У **Рагачове** ўпершыню прайшоў адкрыты конкурс кароткаметражных фільмаў міжнароднага маштабу "Кінахвалі". Гран-пры атрымала стужка з Германіі "Саміра". "Кінахвалі" аб'ядае стаць традыцыйнай кінаакцыяй.

Свята пісанкі адбылося ў гарпасёлку **Сапоцкін Гродзенскага** раёна. Як вядома, гэты край славіцца традыцыйнай роспісу велікодных яек, якая ўнесена ў спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

адгукнуцца на яго? І тут мы павінны крэатыўчыць ды эксперыментаваць. Так, рызыка. Але мэта апраўдвае сродкі.

Напрыклад, фестываль нельга ладзіць у той час, калі па тэлебачанні ідзе чэмпіянат свету па футболе. Актуалізуецца фактар спажывецкіх паводзін, бо менавіта яны — частка творчага крэатыўнага працэсу для клубніка, музейшчыка, бібліятэкара.

Ці не ў кожным раёне ладзіцца творчыя справаз-

свой імідж. А рэклама — кіраванне паводзінамі спажывца культуры. Так, усё дорага. Наняць дырэжабль з рэкламным банерам — немагчыма па вызначэнні. Што рабіць? Крэатыўчыць! (Маркетолог некалькі разоў на дзень павінен здзяйсняць запланаваны падзвіг.) Карцінка з рэальнага жыцця. Па сельскай вуліцы ідзе работнік клуба, усім кланяецца і кожнаму даводзіць: "Зяўтра ў нас цікавая падзея, абавязкова прыходзьце!" Ён

арганізацыі ды прадпрыемстваў.) Алена Макарава нагадвае, што першы абласны семінар па маркетынгу для работнікаў культуры Міншчыны прайшоў менавіта ў Дзяржынску з удзелам як тэарэтыкаў, так і практыкаў.

Чым здзіўляць?

Усім, чым можна. Інакш прыватнікі-канкурэнты затуркаюць. І з інтэрнэту неабходна выцягваць нашу моладзь. А прадукты куль-

таваў выставу эскізаў, па якіх рабіліся для пастаноўкі касцюмы. Безумоўна, ініцыятары пералічанага крэатыву — прафесійныя маркетологі. Мэта іх захадаў — пашырыць і замацаваць аўдыторыю. Адна з прычын таго, што такіх спецыялістаў амаль няма ў раённых цэнтрах, вынесена ў пачатак гэтага артыкула.

Замежныя прыклады. Перад прэм'ерай кінастужкі "300 спартанцаў" статысты ўгрыме і адзёны спартанцаў заплаланілі метро, рэкламавалі фільм і на платформах з эскалатарамі, і ў вагонах цяніка. Ярка, цікава, нестандартна. А ў замежнага тэатральнага білета ці не з дзясяткаў функцый: самыя разнастайныя бонусы, права на ўдзел у аўкцыёне, калекцыйная адрывная марка, магчыма масьце наведваць тэатральны музей... Чалавек хоча быць уцягнуты ў актыўнае дзеянне, чалавек хоча быць саўдзельнікам падзеі. І мы павінны рэалізаваць яго жаданне.

Такім чынам, маркетынг у сферы культуры мае спецыфіку, якая прымяняецца ўжо на ўзроўні стварэння культурнага прадукту (паслугі, праграмы, праекты) і вызначэння мэтавай аўдыторыі, на падставе гэтых падыходаў вызначаюцца механізмы рэкламы, PR і цэлы комплекс задач прыцягнення аўдыторыі ў працэсы засваення культурных каштоўнасцей.

Гаворка пра маркетынг — бясконца. І мы яе працягнем у наступных нумарах.

Маркетолог не патрапіць у спам

І ведае чаму ў панядзелак караблі з порта не выходзяць

ня акцыі. Сюды мы павінны ўключыць рэкламу ды працоўванне мерапрыемства, цэнаўтварэнне паслуг. Інакш няма проста не выжыць. Хтосьці скажа: "Ну, хіба ж гэта мудрасць вялікая?!" Не вялікая, але мудрасць! Ёсць яшчэ выпадкі, калі масавыя забавляльныя мерапрыемствы ладзіцца ў вялікія пасты ці рэлігійныя святы. Значыць, пад разлік не бярэцца сацыяльна-псіхалагічная сітуацыя ў рэгіёне. Не дробязным падзея нават выбар дня тыдня для рэалізацыі таго ці іншага творчага праекта. У панядзелак, скажам, нават караблі з порта не выходзяць.

Работніку культуры трэба арыентавацца на эмацыйны фактар. Якая матывацыя будзе ў людзей, каб наведваць мерапрыемства? Як быні

дзачы. Але далёка не ва ўсіх такія канцэрты праходзяць на вялікую публіку, у райцэнтраўскім парку ці на летняй імправізаванай сцэне ля сажалкі, замчышча, на фоне маэнтка. Пасля такіх анімацый, як правіла, павялічваецца колькасць ахвотных займацца аматарскай творчасцю і паляпшаецца імідж установы культуры. Словам, на кожную сітуацыю варта глядзець вачыма маркетолога. Як пазбегнуць стэрэатыпу? Якая культурная паслуга найбольш запатрабаваная ў дадзеным соцыуме? Якую тэхналогію выкарыстаць? Як найлепей прасунуць свой арт-прадукт?

Рэклама рэкламы

Мы прасоўваем свой тавар і адначасова ўмацоўваем

пакуль з клуба дахаты дойдзе (асіплы ад размоў), уся вёска будзе ведаць пра заўтрашняе мерапрыемства. А хто з вас, паважаныя бібліятэкары ды музейшчыкі, пачынае рабочы дзень з напісання лістоў кіраўнікам усіх магчымых інстанцый з пераканаўчай просьбай наведваць чарговую культурную акцыю ("Будзе надзвычай цікава!")?

Палац культуры Дзяржынска задумаўся над сваім іміджам гадоў дваццаць таму. Мо хто памятае той каляндарык з надпісам "Прыходзьце ў наш Палац, ён заўжды для Вас адкрыты!?" А ў канцэртнай зале вісела банеры, якія распавядалі пра кожнага са спонсараў. ("А чаму мы нічым не дапамагам Палацу культуры?" — упершыню задумваліся кіраўнікі іншых

туры выпадаюць з актыўнага інтэрэсу карыстальніка. Карацей, без маркетынгу не абыйсця. У адваротным выпадку агульны рэкламны масіў зацісне. Дык як не патрапіць у спам? Паўторым: маркетынг у сферы раённай культуры існуе, але носіць характар непастаянны, спарадчны і інтуітыўны. А тут патрэбны прафесіяналы. Да месца, як падаецца, прыклад са сталічнага жыцця. Нацыянальны мастацкі музей ладзіў акцыю "Вольнае піаніна": вы маглі на ім сыграць і атрымаць два бясплатныя білеты. Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі збірае электронныя адрасы сваіх наведвальнікаў: вы ў курсе усіх наступных тэатральных падзей. Купалаўскі тэатр перад адной з прэм'ер прэзен-

(Заканчэнне.

Пачатак на страонках 6 — 7.)

На другім паверсе сустраля пісьменніцу Людмілу Рублеўскую, якая рыхтавалася да прэзентацыі сваёй новай кнігі “Дагератып”, і дырэктара кнігарні “У Гены” Генадзя Кагана, чый стол пераўтварыўся ў сапраўдную выставу коміксаў і кніг пра фантастыку. Каля яго сабралася шмат фанатаў, а Генадзь тым часам прызнаўся, што цяпер больш карыстаюцца попытам коміксаў пра Бэтмена і “Гравіці Фолз”, астатнія ж кнігі наведвальнікі, з якіх большасць, кашне, студэнты, проста разглядалі, але не без цікавасці, бо гэта — эксклюзіў.

— Дзякуючы “Бібліяночы” ў адным месцы збяруцца людзі, якія будуць гаварыць аб тым, што іх цікавіць, — акрэсліла стаўленне да падзеі спадарыня Рублеўская.

Моладзь тым часам збеглася на трэці паверх, дзе можна было пагуляць у настольныя гульні, паўдзельнічаць у спаборніцтве фанатаў “Уладара пярсцёнкаў”, “Ведзьмака” ці праверыць свае сілы ў віктарыне “Geek Quiz”. Цікава, што паміж студэнтамі сядзелі і дарослыя мужчыны, якія вельмі ўважліва сачылі за хадамі сапернікаў. Дарэчы, у некаторых залах можна было і сфатаграфавана з улюбёнымі персанажамі ды ўвогуле прагуляцца з імі да першага паверха і выпіць разам па кубачку кавы.

Бібліятэка БНТУ абрала вельмі актуальную тэму. “На жаль, век малюнкаў са словамі амаль выціснуў сапраўдныя кнігі, але, — гаворыць Людміла Рублеўская, — галоўнае, каб чыталі”. Ці будуць пасля такой тэматычнай ночы чытаць? Атмосфера беларускага комік-кона — гэта вельмі добра, але, вядома, не назаўсёды. А вось ідэя з настольнымі гульнямі — добры ход, бо, па вялікім рахунку, моладзі практычна няма дзе сабрацца за вялікім сталом і штосьці зрабіць разам. Таму калі бібліятэка БНТУ засвоіць такую традыцыю, то моладзь туды будзе прыходзіць не толькі па спецыяльную літаратуру. Ну а калі прыйдзе, дык і чытаць пачне.

А вось бібліятэка НАН не акрэслівала праграму “Бібліяночы” для пэўнай катэгорыі. Дзесьці танцаваў народны ансамбль, дзесьці паказваліся вопыты ці чыталіся лекцыі. Але, нягледзячы на “стракатасць”, было ўтульна. А вось, скажам, на трэцім паверсе, дзяўчына спявала вядомыя ўсім песні са старых кінафільмаў (гэта частка “Бібліяночы” была прысвечана 50-годдзю новага будынка бібліятэкі, і кожны змог пабыць на месцы яе работніка таго часу). У розных залах праводзілі эксперыменты ў рамках праекта “Дзіўная хімія”. Дзесьці ў суседняй зале ішлі вопыты “простыя” — тое, што можна зрабіць дома.

Але больш зацікавіла... зала з кнігамі. Ніякія фокусы не ўражвалі так, як старыя і проста незвычайныя кнігі. Там была і самая вялікая кніга ў бібліятэцы — вельмі прыгожая, з цудоўнымі малюнкамі — пра птушак Амерыкі; самая тоўстая кніга ў фондзе — “Імператарскія палацы. Запіскі Імператарскага

Самая тоўстая кніга з фонду “Акадэмікі”.

“Бібліяночы”: скарыстайцеся вопытам!

Маскоўскага археалагічнага інстытута”; самая маленькая, амаль з дзве фалангі пальца, — “Святое Евангелле ад Мацвея”.

І не трэба ніякіх буфетаў, танцаў, хімічных вопытаў — бібліятэцы Акадэміі навук ёсць што паказаць і пра што раскажаць. Да ўсяго, у зале з тымі дзіўнымі кнігамі хадзілі навуковыя супрацоўнікі, якія праводзілі экскурсіі па ўсіх экспанатах. На кнігі глядзелі, кнігі чыталі маленькія і дарослыя, бо такога амаль нідзе не пабачым штодня. Таму і людзей у гэтай зале было больш. Як сказала навуковы супрацоўнік аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Марына Ліс, гэта рэдкі выпадак, калі ад-

дзел стварае экспазіцыю са сваіх кніг, таму што экспанатам шкодзіць яркае святло і іншыя раздражняльнікі.

На жаль, невядома, калі мінчане зноў змогуць пабачыць гэты цуд кнігадрукавання, але тое дакладна можа стаць выдатнай нагодай наведаць бібліятэку яшчэ раз.

Пасля скачка з тарзанкі

На “Бібліяночы” прыехала адразу пасля скачка з тарзанкі з 30-метровай вежы. Я пра тое, што эмацыйна культурнае мерапрыемства дакладна не перакрыла “палёт”, але спрацавала інакш. Біб-

Рух у “Нацыяналі”.

Адна з фотазон у бібліятэцы БНТУ.

ліятэка ў цемры ночы і дажджу (а надвор’е было сапраўды дрэннае) здавалася месцам цёплым і ўтульным, куды хацелася хутчэй дабегчы пасля цяжкага насычанага дня.

Аліна САЎЧАНКА

На падыходзе да Цэнтральнай бібліятэкі імя Янкі Купалы — шмат падлеткаў. Хтосьці ішоў са мной у адзін бок, хтосьці — у адваротны, прычым гучна абмяркоўваючы на беларускай мове нейкае выкананае заданне. Ці гэта ўжо не сам па сабе становічы вынік працы бібліятэкараў?

Унутры аказалася пры-

стойна людзей, прычым большасць з іх была занятая справай. Па калідорах курсіравалі групы школьнікаў, аздачаныя інтэлектуальным квэстам “Скарбніца пакаленняў”. Фонам ішоў чорна-белы фільм з Чапліным. У вялікай актавай зале чалавек 60 — 70 назіралі заканчэнне літаратурнай антыгламурнай прэміі “Блакітны свін”, якую вяла пісьменніца Людміла Рублеўская. Затым яе змянілі Ігар Палякоў і Тамара Лісіцкая з літаратурна-музычнай праграмай “Мужчына і Жанчына. Рэпетыцыя”. Як на мой густ, тая “рэпетыцыя” нагадвала піяр медыяперсон.

У правым крыле бібліятэкі абаснавалася яўрэйская

культурная грамада, якая накрывала ажно два сталы: адзін з прысмакамі, а другі — з фарбамі. Калі першы больш упадабалі дарослыя, ім было зручна весці нязмушаныя размовы за гарбатай, дык другі запаланілі дзеці, якія размалёўвалі нешта цягам “Бібліяночы”. Гучала яўрэйская музыка, ды ўвогуле ва ўсёй установе атмосфера была гасцінная.

Рэспубліканская навуковая медыцынская бібліятэка, дзе я таксама пабывала ў “Бібліяночы”, — месца ўвогуле незвычайнае. Мо таму, не зважаючы на спецыфіку, устаноў сабрала сваю аўдыторыю, прычым, магу спрачацца, складалася яна не толькі з медыкаў. Бо лекцыі пра лекавыя ўласцівасці п’явак, а тым больш пра анатомію, паслухаць было цікава. Зазірнула і ў музей бібліятэкі, дзе паралельна праводзілася некалькі экскурсій: як групавых, так і адзіночных. Па запісе ўсе ахвотныя маглі патрапіць і ў фондасховішчы ўстановы. Супрацоўнікі паклапаціліся пра інтэртымент — запрасілі на барабанны канцэрт. Дамовіўшыся з санаторыем, арганізавалі фітабар. Зразумела, не абыйшлося без тэматычных квэстаў, гульні “Мафія”. На “дэсерт” выступіў тэатр “Дом сонца” са сваім містычным святломузычным шоу, якое закончылася амаль а 23-й.

Галоўная выснова з “Бібліяночы”: бібліятэкары дакладна ўсведамляюць важнасць падзеі. Каб прывабіць максімум людзей, праграма аказалася насычанымі. А зарабіўшы пэўны аўтарытэт у гэтай справе, налета я смела рабіла б сцэнарый ужо не такім універсальным, а больш спецыфічным. Людзі прыйдуць па старой памяці, але асацыяцыі, у тым ліку з самой бібліятэкай, застануцца больш яркавыя.

Фота аўтараў

21 красавіка магілёўская Цэнтральная гарадская бібліятэка імя Карла Маркса ўпершыню далучылася да міжнароднай акцыі ў падтрымку чытання “Бібліяночы”. Тут прайшла маладзёжная тэматычная вечарынка “Сардэчна запрашаем на Бэйкер-стрыт 221Б”, звязаная са знакамітым дэтэктывам Шэрлакам Холмсам.

Удзельнікаў сустракала яго каханая Ірэн Адлер і запрашала зрабіць фота на памяць у чырвонай тэлефоннай будцы, вывучыць творчасць аўтара аповедаў пра Холмса Артура Конана Дойла ў выставе-інсталяцыі, прыгадаць любімыя моманты ля сцены з кадрамі з брытанскага серыяла “Шэрлак”. Адкрыла ж падзею жывая скрыпичная музыка — гэта нашы сябры з Дзіцячай школы мастацтваў № 5 выканалі саўндтрэкі з класічнай і новай экранізацыі вядомых кніг.

На пляцоўцы “Парады ад домаўладальніцы” разам з місіс Хадсан госці паўдзельнічалі ў майстар-класе па вязанні на спіцах і кручком. Тут

жа праводзіўся майстар-клас Алены Карпенка па мастацтве каліграфіі.

Самай наведвальнай зонай стала “Скарбніца Агры” — пляцоўка Мэры Ватсан і Эміліі Рыкалеці. Можна было пагуляць у логіка-асацыятыўную гульню “Кракадзіл”, картачную гульню “Спасцігіні сутнасць”, пашукаць словы ў кнігах на бібліятэчных паліцах, якія складаліся ў цытаты з твораў пра Холмса, сфатаграфавана ў фотазоне з газетнымі выразкамі, паглядзець фільмы на вялікім экране...

Некалькі пляцовак прапаноўвалі праверыць эрудыцыю і кемлівасць у настольных гульнях. Інспектар Лестрэйд сустракаў гасцей у

Бэйкер-стрыт у Магілёве

моўе для прыёму на працу, журналістка Кіці Райлі адпраўляла будучых супрацоўнікаў прайсці квэст “Кропкі”. Працавала выстава-буккросінг “Кніжны фрымаркет”.

Заробленыя ў конкурсах і гульнях фунты стэрлінгаў госці трапілі ў бібліябары, які на гэтую вечарыну ператварыў у лонданскі — каля дома 221Б па Бэйкер-стрыт. Тут можна было пакаштаваць класічныя англійскія пачатункі. Скажам, дварэцкі Бэрымар са сваімі памагатымі гатаваў аўсянку пры гасцях.

Асноўная частка вечара сканцэнтравалася ў “Баскервіль-холе”. Праграму там адкрыў так упадабаны маладымі людзьмі з іншых вечарынак “Кінабатл”, які гэтым разам быў, вядома ж, тэматычным. пераможцаў чакалі прызы ад партнёра мерапрыемства — сеткі кінабараў “Blockbuster”. Вечар працягнула інтэлектуальная гульня “Ты — Шэрлак”, якую правяла госця з мінскай Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі імя Мікалая Астроўскага Маргарыта Дземідовіч.

Галоўны сюрпрыз вечара — спецыяльны госць з Вялікабрытаніі: віцэ-прэзідэнт Брытана-Беларускай гандлёвай палаты, заснавальнік ТАА

“Онлайн-клас” Мэл Роджарс. Ён ахвотна адказваў на пытанні аб англійскім надвор’і і стэрэатыпах, літаратуры і асаблівасцях аўтамабільнага руху ў Лондане, дзямліўся сваім уражаннем пра творчасць Артура Конана Дойла і экранізацыі яго твораў. А ледзь толькі пачуліся гукі прылятаючага верталёта, данесліся першыя ноты “I want to break free”, як усе госці, уключаючы Мэла Роджарса, хорам праспявалі культавую песню, якая стала негалосным гімнам генія злачыннага свету Марыярці.

Пасля госці пыталіся пра планы бібліятэкі, пакідалі нам свае пажаданні, фатаграфаваліся ў фотазонах і дзякавалі ўсім датычным да мерапрыемства. У сацыяльных сетках працягваюць з’яўляцца водгукі гасцей, і адзін з іх гучыць так: “З апошняй вечарынкі прайшло дастаткова шмат часу. Вы спытаеце: “Miss me?” — мы адкажам вам: “Yes!” Вось так, перафразаваным рэпліку персанажа з легендарнага “Шэрлака Холмса”, які падарыў нам тэму для выдатнай вечарынкі, госці прызнаюцца, што сумуюць па нас і чакаюць новых цікавых мерапрыемстваў...

Марта АРЛОВА,
бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя Карла Маркса

Калі карціна... заіграла

Адзін з патэнцыйных арлоў для Арлоўскай.

Алег Дземідовіч падчас заняткаў з дзецьмі.

Адзін з роспісаў Алега Дземідовіча. / Фота аўтара

Не так даўно "К" прадстаўляла гэтага чалавека ў якасці аднаго са стваральнікаў і ўдзельнікаў культурных беларускіх гуртоў "Мроя" ды "N.R.M.". У тым інтэрв'ю ён абмовіўся, што сканчаў Мінскае мастацкае вучылішча (Мінскі дзяржаўны мастацкі каледж імя Аляксея Глебава). "Культура" вырашыла капнуць у гэтым месцы глыбей. І вось што нам удалося атрымаць на паверхні...

Арлы для Арлоўскай

ў дастатковай меры ўсяму наогул, а далей яму варта канкрэтна заняцца жывапісам. З гэтай устаноўкай будучы легендарны айчыны бубнач у 1980 годзе і паступіў у згада-нае вучылішча.

— У Сашы Кулінковіча з "Нейра Дзюбеля", мабыць, была цяга да труб, батарэяў ды іншага, раз ён атрымаў прафесію сантэхніка, — смяецца Алег, — а я бачыў сябе тады калі не вялікім жывапісцам, дык недзе каля таго. Свабоды хацелася пасля агульнаадукацыйнай школы, і ў вучылішчы нам, ледзь у яго прынятым, яе адразу ж засведчылі, сказаўшы, што паліць можна там і там. А за-

ймаліся з раніцы да вечара — не абы-якія нагрукі былі.

Атрымаўшы спецыяльнасць "выкладчык чарчэння і малявання" (усур'ёз аб сваёй педагагічнай будучыні Дземідовіч не думаў (яна яго дагоніць, і пра гэта ніжэй)) і абмыўшы "корачку", ён пайшоў служыць ва Узброеныя сілы СССР (да таго часу ўжо амаль тры гады як існаваў гурт "Мроя", які паўстаў у сценах ММВ). Там, у "ленінскім пакоі" казармы, і сядзеў крукам над партрэтамі львіча, выпускаў "баявыя лісткі" ды перамагаў на адпаведных вайсковых конкурсах. Зняўшы пагоны, Алег паспрабаваў уліцца ў шэрагі Беларускага

дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута (цяпер БДАМ), але "заваліў" адзін з уступных экзаменаў ("конкурс быў вялікім, месцы былі "распісаныя" і без мяне, як я думаю"). Больш спробаў працягнуць вучобу ў якой-небудзь з ВНУ ён не рабіў. Да таго ж пайшла ўгору кар'ера прафесійнага рок-музыканта. Але дармадамі ў рэальнасці ён пераважна займаўся мастацка-афармляльніцкай дзейнасцю. (Асобныя адрэзкі гэтага немусычнага шляху Алег пераадоляваў плячом да пляча з Ляонам Вольскім і Уладзімірам Давыдоўскім — таксама мэтрамі нашага року).

У тыя гады Алег практычна да "жывапісу для душы" ("не разумею, што гэта такое: ты альбо займаешся жывапісам, альбо не") не вяртаўся, хіба ў выглядзе вокладак альбомаў для гурта "N.R.M."

Але з надыходам цяжкіх для каманды дзён у 2009-м Дземідовіч зноў бярэ ў рукі фарбы ("есці ж хацелася"). Сарафаннае радыё разносіць вестку, што ў Мінску аб'явіўся цікавы... інтэр'ерны дызайнер, да якога і пачынаюць паступаць заказы на ўнутранае афармленне асабістага жылля, дзяржаўных ды прыватных устаноў.

— Я рэалізую задуму кліентаў, — кажа Алег. — Мне цалкам дастаткова агульнага кірунку, нейкага смутнага пажадання, каб перанесці іх у эскізы. Хочаце нешта ў рэалістычным ключы або ў духу еўрапейскай рамантыкі — калі ласка, у імпрэсіянісцкай манеры — і гэта магу. Сам часам нешта прапаную. Пакуль ніхто не прасіў што-небудзь з беларускага пейзажу, а мне вельмі хацелася б паспрабаваць сябе ў гэтай тэме.

Пад адну з першых яго буйных "размалёвак" "трапіў" Дзіцячы музычны тэатр "Рэвю": "Перад тым як роспіс памяшканняў стаў для мяне асноўным заняткам, была праца ў камерцыйнай будаўнічай фірме. Маляр, тынкоўшчык — гэта ўсё пра мяне.

У гэтай якасці і апынуўся ў Палацы культуры прафсаюзаў, калі там шоў рамонт. Даведаўшыся, што з адукацыі я мастак, дырэктар ПК прапанавала мне аформіць тыя плошчы на двух яго паверхах, дзе "Рэвю" і займаўся".

У 2016-м Дземідовіч узяўся яшчэ і за скульптуру (гэты прадмет выкладаўся ў ММВ). Першы заказчык быў з Абхазіі! Для яго Алег вырабіў некалькі галоў льва. Сваю майстэрню калегу прадаставіў скульптар Алег Варвашня, які, ацаніўшы завершаную работу, змрочна пажартаваў: "Ну вось, упусціў да сябе канкурэнта..." Потым былі арол ("Можна Арлоўскую вуліцу такімі птушкамі заставіць, у адміністрацыю раёна, ці што, схадзіць з такой ідэяй?") ды сувенірны бусел. (Льва, дарэчы, Дземідовіч надаўна ўстаўляў у рамках праекта "Я Манэ. Я Шышкін. Я Малевіч" у мінскай галерэі "Дом карцін".)

І аб педагагічнай дзейнасці. У Цэнтры геніяльных гультаяў "12" Алег кіруе арт-майстэрняй, у якой тройчы на тыдзень навучае зусім маленькіх дзяцей, школьнікаў пачатковых і сярэдніх класаў маляванню, размалёўцы, лепцы. Яго вучні ўжо прымаюць удзел у конкурсах, да іх прыйшлі першыя поспехі.

— У Мінску, наколькі мне вядома, не так шмат людзей займаецца інтэр'ерным дызайнам у тым яго выглядзе, які прапаную я, — Дземідовіч задумваецца. — Ці лічу я мастацтвам тое, што раблю? Вядома. Гэта не халтура, гэта звычайны жывапіс, толькі вось такі. Рамяство? Так. Але не рамесніцтва — узневажальным значэнні слова. Мас-так Руслан Вашкевіч мне неяк сказаў, што не кожны мастак з імем змога так распісваць, як атрымліваецца ў мяне...

Алег КЛІМАЎ

— У школе я выдатна маляваў (так казаў мне настаўнік Іван Іванавіч — франтавік, ардэнаносец, ад якога мне за "ўзорныя" паводзіны пару разоў дасталося лінейкай па патыліцы), але толькі кеды ды збан з натуры. На тым мае таленты ў выяўленчым мастацтве і вычарпаліся. Алег Дземідовіч таксама па-майстэрску перамалёўваў розныя прадметы, капіяваў вядомыя палотны, афармляў насценгазеты, не грэбаваў шаржамі на аднакласнікаў ды нешта пісаў на гістарычныя тэмы. Па заканчэнні васьмігодкі ён зразумеў, што, у прынцыпе, вывучыўся

Меркаванне мастацтвазнаўцы Пётры Васілеўскага

— Добра, што ў наш няпросты для культуры час існуюць такія творчыя людзі, якія знаходзяць прымяненне сваім талентам, не чакаючы, пакуль адказныя структуры звернуць на іх увагу і забяспечаць працай. Дземідовіч ведае свае магчымасці і ў прапанаваных яму абставінах выдатна рэалізуе тое, чаму навучаны, чым моцны. Да вартасцяў аднаго тое, што ён як творца камфортна сябе пачувае ў двухвымернай прасторы і ў трохвымернай, бо ў мастакоў і скульптараў розныя псіхалогіі. У яго, безумоўна, ёсць свой почырк, ён лёгка пераходзіць ад аднаго стылю да іншага. Хваткі: у тым сэнсе, што ў адпаведнасці з уласнымі задумамі ўмее адаптаваць падгляджаныя дзесьці ідэі. Цікавы майстар увагуле.

а"К"но ў свет ЯПОНІЯ

Беларускі гурт "Zdan" выдаў дэбютны альбом у Японіі, не ўклаўшы ў справу грашовых сродкаў, хіба толькі высілкі — свае і сяброў. Пра тое, што рабіць таленавітым, але немажымым музыкам, і пра ролю фальклору ў сучаснай музыцы гутарым з лідаркай гурта Вольгай ЯНУШКЕВІЧ.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

— Як адбываўся запіс альбома?

— Спачатку запісала партыі ўсіх інструментаў у midi-рэдактары і даслала іншым удзельнікам гурта. Такім чынам можна супрацоўнічаць на адлегласці з таленавітымі музыкамі-самавукамі, якія не ведаюць нотнай граматы, а такіх, па маім назіранні, у сучасных гуртах ці не палова. Удзельнікі "Zdan" жывуць у розных гарадах, мы бачыліся жыўцом літаральна пару разоў, ды і знайшліся праз інтэрнэт. Кожны сам запісаўся ў хатніх умовах: гітара, бас, вакал — праз якасную аўдыякартку на хатнім камп'ютары. Так, хатні запіс па якасці, мо і саступае студыйнаму, але не вельмі і моцна. По-

Як выдаць альбом, не ўклаўшы ні рубля?

Вольга Янушкевіч. / Фота аўтара

ку пазначыла для сябе як вельмі крутое. Яно выдае альбомы вельмі вядомых гуртоў у нашым стылі. Гаспадар лэйбла ведаў англійскую мову прыкладна гэтак, як і я, але неяк мы паразумеліся. Ён выдаў 500 копіяў альбома на дысках, частку выслаў нам, а астатнія будзе сам распаўсюджваць па ўсім свеце, па звычайных і інтэрнэт-крамах.

— Дармовы сыр, як вядома, бывае ў мышалоўцы. Які інтарэс японцу выдаваць альбом невядомага гурта з Беларусі?

— Гіты чалавек — фанат музычнага стылю. Ён выслаў фота сваёй крамы — некалькі пакояў, ад падлогі да столі занятых дыскамі. Мы атрымалі пятую частку тыражу альбома, і гэта досыць добры ўмовы. Бывае, што музыкантам аддаюць толькі 5 працэнтаў выдадзенага... У той жа час мы падпісалі кантракт, адпаведна якому не можам выкласці нашу музыку ў сеціва. Але знойдзеца шмат аматараў зрабіць гэта замест нас. Каб хацелі, мелі б права пісаць на такіх аматараў скаргі адміністратарам інтэрнэт-рэсурсаў.

Скажам, у майго сябра быў выпадак, калі ён, як і мы, шукаў выдаўца для свай-

го музычнага матэрыялу, рассылаў яго. І нехта ўзяў і выклаў музыку ў вольны доступ. Тады ўсё — ніхто не стане выдаваць тое, што дзесьці "вісіць".

— Забарона на змяшчэнне музыкі ў сеціве дзейнічае пэўную колькасць гадоў ці пакуль альбом распаўсюдзецца?

— Па-рознаму, у нашым выпадку — усё жыццё.

— Чула пра такі ход: альбом выстаўляецца ў інтэрнэт, а потым выпускаецца дыск з дадатковымі песнямі, прыгожым буклетам. І жорстка кантралюецца распаўсюд дадатковых кампазіцый.

— Таксама цікавы маркетынгавы ход. Трэба прасоўваць сваю музыку ўсімі магчымымі сродкамі.

— Чаму менавіта Японія? Там настолькі папулярны depressive black metal?

— Наўрад ці там ён папулярнейшы, чым у Беларусі. Хутчэй, ёсць людзі па ўсім свеце, якіх аб'ядноўвае любоў да стылю.

— Ці выяўляюцца ў музыцы "Zdan" нейкія этнічныя беларускія рысы?

— Уласна ў музыцы не, але тэксты ў нас беларускамоўныя, буклет зроблены

беларускай лацінкай. Гэта можа ствараць складанасці для замежнаму слухачу, бо тэксты не перакладзены на англійскую. З іншага боку, хто зацікавіцца сэнсам, той знойдзе магчымасць перакласці. Асабліваці вакалу ў depressive black metal такія, што слоў без буклета не разабраць. Гіты від спявання завяецца "шрайк", ён вельмі надрыўны, эмацыйны, значна адрозніваецца ад шырэй вядомых скрыму і гроўлінгу, што выкарыстоўваюцца ў іншых кірунках метал-музыкі. Можна сказаць, што шрайк — гэта крык душы, якая пакутуе.

— Ці лёгка перайсці на шрайк пасля беларускіх традыцыйных песень? Вольга іх выканальніцтва дапамагаў ці замінаў?

— Калі чалавек прывычаіўся да чагосьці аднаго, то яму складана перайсці да новага, а калі ўвесь час эксперыментуе — то прасцей. Я вельмі люблю народныя спевы, але не абмяжоўваюся гэтым, спяваю ў розных кірунках. Я вучылася ў музычнай школе па класе фартэпіяна, потым зацікавілася традыцыйнай музыкай, ужо свядома, не адразу пасля школы, а ў 20 гадоў паступіла на кафедру этналогіі і

фальклору Універсітэта культуры і мастацтваў. Гэта выдатная школа традыцыйнага спеву, падчас навучання я стала яшчэ граць на гармоніку. Канешне, з фальклору, як і з любой музычнай творчасці, шмат не заробіш. Але пасля ўніверсітэта я працягваю "для душы" граць і спяваць у розных гуртах, як і іншыя выпускнікі нашай кафедры. Нехта працуе з дзеткамі, з бабулямі, нехта стварае сучасную музыку з фальклорнымі матывамі.

"Zdan" — далёка не першы мой вопыт у галіне сучаснай музыкі. З традыцыйным вакалам я ўдзельнічала ў праектах "Osterweg", "Vapor hiemis", "Piarevaracien", у апошнім таксама грала на сінтэзатары. Заўсёды імкнулася захаваць традыцыйную манеру выканання. На мой погляд, гэта варты шлях, каб зацікавіць традыцыйнымі спевамі большую колькасць людзей, тых, якія акапальную аўтэнтыку самі слухаць не будуць. Нехта захоча знайсці арыгінал інтэрпрэтавання песні, ён будзе пазнавацца, стане больш вядомым, чым калі б ляжаў дзесьці на паліцы. Фактычна гэта другое жыццё песні пасля выканання ў натуральным асяродку.

(Заканчэнне. Пачатак у № 16.)
Беларускі мастак Раман Семашкевіч быў забыты на паўстагоддзя. Трагічна абарвалася яго жыццё, трагічным стаўся лёс ягоных твораў. Працягваем расповед пра творцу з улікам раней непублікаваных матэрыялаў.

“Ці вядома ім, што яны забілі... цудоўнага мастака”

Здаецца, адказ на запыты пра лёс мужа нарэшце атрыманы. Адказ без многіх і многіх адказаў. Ды Надзя не была б сабой, каб пакінула справу. Вось які ліст яна накіравала таму самаму намесніку начальніка аддзела ўпраўлення па Маскве і Маскоўскай вобласці КДБ СССР Мікалаю Грашавеню, што падпісаў папярэднюю паперу.

“Паважаны Мікалай Віктаравіч!

Учора, то-бок 8 чэрвеня 1990 года, я атрымала Ваш адказ на мой запыт у Камісію па справах рэпрэсаваных пры ЦК КПСС ад 8/ХІІ-1988 года. У сваім лісце я пыталася пра лёс свайго мужа, мастака Р.М. Семашкевіча, а менавіта: дзе напалкала яго смерць? Дзе яго магіла? Прозвішчы следчага і “тройкі”? Ці вядома ім, што яны забілі ні ў чым не вінаватага чалавека, ды яшчэ і цудоўнага мастака, творчасцю якога любяць краіна магла б ганарыцца? Тым больш наша, сацыялістычная. На гэтыя пытанні я адказваю не атрымала.

Далей — пра лёс незаконна канфіскаванага мноства твораў жывапісу, зробленых маім мужам і падрыхтаваных да чарговай персанальнай выставы. Канфіскаваных без вопісу, без панятых, як тое неабходна па законе.

Паведамляю Вам, паколькі я прысутнічала пры выняцці карцін, што было не было. Р.М. Семашкевіч быў арыштаваны ў ноч з 1 на 2 лістапада 1937 года. У момант арышту быў праведзены вобшук. Больш ніякіх вобшукаў не было. Пазней, магчыма, пасля вынясення прысуду, прыехалі супрацоўнікі НКУС і звезлі карціны, без вопісу, без панятых. Прычым усё рабілася страшна таямніча і страшным спехам. Дакладны лік вынятых карцін я назваць не магу, бо мы не вялі бухгалтарскага ўліку і ў нас не было ніякіх падставаў чакаць падобнае таму, што адбылося. Карцін было больш за трыста.

Хацелася б ведаць, хто Вас уводзіць у зман і Вы падпісваеце ліст, у якім абсалютна скажоная спраўднасць. А менавіта, што ў матэрыялах справы маецца вопіс вынятых карцін. Паўтараю — вопісу не было. Вы знялі копію з акта перадачы карцін, складзенага двума супрацоўнікамі НКУС і прадстаўніком Маскультгандлю 23 чэрвеня 1940 года, то-бок праз 2,5 года пасля выняцця карцін. Гэта не вопіс. За два з паловай года з моманту выняцця палова з іх некуды знікла. Кому спатрэбілася гэта фальсіфікацыя і для чаго? Ці не будзеце Вы ласкавыя паведамаць мне, якім чынам атрымалася такая няўвязка, і прытым вельмі істотная?

Вялікі дзякуй за фатаграфію мужа. Якім бы ні быў трывожным яго погляд, усё ж і такі ён мне дарагі.

Раман Семашкевіч. “Аўтапартрэт”.

Раман Семашкевіч. “Пейзаж”.

3 павагай, Н.Васільева
Масква 9/VI-90 г.
P.S. Чамусьці Р.М. Семашкевіч аказваўся палякам...”

“Прапанаваць Беларусі набыць графіку Семашкевіча”

Ці атрыманы быў адказ на гэты ліст — не ведаю. Але ў 1990-я Надзя, Надзея Міронаўна, выдала і каталог (на 141 старонцы з 43 каляровымі рэпрадукцыямі і 70 адбіткамі графічных твораў Рамана Мацвеевіча), і манаграфію пра мужа, зрабіла некалькі яго персанальных выстаў у Маскве і Ленінградзе. Пра гэта Надзя пісала нашай сям’і. Так, на пачатку 1997-га яна зазначала ў сваім лісце да маёй маці Тамары Барысаўны: “Як заўжды, жыў у хваробах, у нішчымніцы, але ў барацьбе” (на наступнай старонцы Надзея Міронаўна дадае, што ёй споўнілася 84 гады). У адрасаванай мне частцы таго ж ліста было наступнае: “Я хацела б прапанаваць Міністэрству культуры Беларусі набыць графіку Семашкевіча. Але я не ведаю адраса, імя, імя па бацьку міністра. Вельмі шкадую, што няма ў жывых Алеся Адамовіча. Ён да мяне вельмі цёпла ставіўся. Ёсць такі ў Мінску Адам Іосіфавіч Мальдзіс. Я напісала яму, атрымала адказ, што ў Беларусі такая галечка, што смешна пра гэта казаць. Высока ацэньваючы яго дасягненні, я ўсё ж хацела б звярнуцца да міністра культуры з гэтай прапановай. Прашу Вашай парады. Можа быць, вы нешта мне падкажаце, а можа, у нечым і дапаможаце?”

Таксама Надзя вяла доўгія перамовы з Міністэрствам культуры Беларусі аб выставе Семашкевіча ў Мінску. На жаль, гэтая выстава так і не адбылася. Новае дзесяцігоддзе было не самым спрыяльным для мастацкай дзейнасці. Аднак жа ў час самага паўнакроўнага росквіту таленту гэтага выбітнага жывапісца — у 1930-я — яго выставы праходзілі па ўсёй Беларусі: у Мазыры, Петрыкаве, Лепелі!.. Тады ж Максім Лужанін пісаў пра выставу Семашкевіча ў Мінску!.. На шчасце, у найноўшы час з’явіўся дакументальны фільм Зоі Катовіч. І вядучы мастацтвазнаўца краіны Барыс Крэпак на старонках газеты “Культура”, і культуролаг, літаратар Сяргей Харэўскі адкрывалі гэтае імя не толькі прафесіяналам, але і самому шырокаму колу аматараў мастацтваў. А ці проста было?..

Ная і Раман

Палітра чыстага лёсу без партрэта ва ўяўнай старасці: пра лёсы расстралянага і ацалелага

Адказ Надзеі Васільевай з КДБ СССР.

Антон Апанасевіч у школьным музеі па стэндзе, прысвечаным Семашкевічу.

Раман Семашкевіч, Надзея Васільева і сябар іх сям’і Сяргей Ромуў.

“Ён маляваў... сокам з кветак”

Нарадзіўся Раман Семашкевіч у вёсцы Лебедзева цяперашняга Маладзечанскага раёна ў 1900 годзе ў шматдзетнай сялянскай сям’і — 16 дзяцей. Бацька працаваў садоўнікам у памешчыка, і дзеці з ранняга дзяцінства працавалі разам з бацькам сярод раскошы кветак і вялізнага саду. Раман вырошчваў архідзі ў аранжарэі і ўвесь час маляваў. “Фарбаў не было, і ён маляваў... сокам з кветак”, — так распавядала Надзя. І вось у які раз узнікае пытанне, на якое няма адказу: як, дзе, чаму зараджаецца талент? Адказ, бадай, адзіны — гэта дар Божы. І нябесныя паштальёны спраўна дастаўляюць дар той і ў сядзібы, і на працоўныя ўскраіны гарадоў, і ў маленькія вёсачкі. Што ж, у анёлаў свая геаграфія і свае адрасы. І свае дзівацтвы.

У Рамана потым былі ўрокі жывапісу ў мастацкай студыі-майстэрні ў касмічнага Язэпа Драздовіча ў Віленскай беларускай гімназіі, дзе дырэктарстваваў на той час знакаміты мовазнаўца Браніслаў Тарашкевіч. Пасля — скульптурнае аддзяленне Віцебскага мастацкага тэхнікума ў Міхаіла Керзіна, дзе ў той жа час вучыліся будучыя класікі беларускага манументальнага мастацтва Заір Азгур і Ан-

Дарэчы

У рэдакцыю “К” яшчэ ўзімку прыйшла кніга “Лебедзеўская сага” згаданага ў тэксце настаўніка гісторыі Антона Апанасевіча. Важная кніга, што ўвабрала ў сябе стагоддзі гісторыі невялікай, падавалася б, кропкі на карце Беларусі. У наступным нумарах “К”, як мы і абяцалі ў адказе адрасанту, пазнаёмім чытачоў з некаторымі старонкамі і персонамі, датычнымі гісторыі Лебедзева. Думаецца, гэтае выданне — само па сабе, безадносна да гісторыі Рамана Семашкевіча, — добры досвед сістэматызацыі назапашанага крэзнаўчага матэрыялу.

дзей Бембель (і куды пазней наступіў Васіль Быкаў). А па заканчэнні тэхнікума — вучоба ў знакамітым ВХУТЕІНе ў класах Фалька, Канчалюскага, Асьмёркіна. (Пра ўсе гэтыя этапы ў сваім эсе пра Семашкевіча на старонках “К” досыць падрабязна апавядаў у 2010-м Барыс Крэпак.)
Удакладню: названыя імёны мастакоў, якія сталі ўжо класікамі, згадваюцца тут не для таго, каб надаць дадатковай вагі постаці Рамана Семашкевіча, талент ягоны ў гэтым папросту не мае патрэбы — дастаткова зірнуць на работы. А называю тых асобаў, каб успомніць, што кожны з іх прайшоў свой цяжкі шлях. Хтосьці ад пачатку і да канца, а кагосьці збілі на ўзлёце. І ў кола тое не траплялі пасрэдняыя фігуры — гэта абраны талентамі асяродак.

“Мы ж мастакі — рыцары”

Што далей? Уладзімір Татлін, вялікі авангардыст ХХ стагоддзя, адзін з заснавальнікаў канструктывізму, аўтар праекта помніка ІІІ Інтэрнацыяналу, дапамог Семашкевічу атрымаць майстэрню на трэцім паверсе Навадзевічага манастыра. Сучаснікі ўскладалі на яго вялікія надзеі і называлі геніяльным самародкам, для якога ўвесь сэнс жыцця быў у творчасці. Бязбытны, бяспрэбранік, неспавалюбны, ён не чакаў ні пашаны, ні вядомасці. У той яго майстэрні немагчыма было кроку ступіць — палотны, кардоны, малюнкi ад падлогі да столі. Што ж, вялікі талент — шчодры талент. Балзе вялікую колькасць работ ён прывозіў з экспедыцый па краіне — і з Алтая, і з Урала. Па некалькі выстаў штогод — калектыўных і персанальных.

Адзін з сяброў Семашкевіча, вядомы крытык і перакладчык Сяргей Ромуў (ён доўгі час пражыў у Парыжы, дзе быў блізка знаёмы з Пікаса, Мацісам і Марке), пазнаёміў мастака з будучай жонкай Надзеяй. Так з’явіўся першы партрэт. Імгненна прапанава рука і сэрца і нядоўгае шчасце. У лісце да жонкі з беларускага Лепеля 14 ліпеня 1937 года ён пісаў: “Ная! Прыехаў! Няма словаў для выражэння той прыгажосці, якая тут. [...] Дождж. Пад парасонам кусаецца і цалуецца чысты ветрык. [...] Выціснуў на талерку фарбы (няма палітры). Няшчасныя яны ляжаць. Чакаюць увасаблення і знікнення [...] Мы ж мастакі — рыцары [...] Прывітанне. Цалую мільён разоў”.

Не сакрэт, што ўсе творы мастацтва акумуляюць у сабе стан душы аўтара і доўгія гады трансплююць яго энергію. У працах Рамана Семашкевіча адчуваецца экспрэсія, зачаравальная няўрымслівасць і тая магутная канцэнтраваная сіла, якой адарыў яго нябёсы.

Такім было жыццё Семашкевіча, пакуль яго не абарвалі на Бутаўскім палігоне.

Будучыня, прапісаная пункцірам

Пэўна, слушна кажуць, што жыццё кожнага запісанае на нейкіх невядомых нам скрыжальных. На іх нават будучыня прапісаная пункцірам. І толькі ад нас залежыць, як яна там складзецца насамрэч.

Выпадкова я паехала з сябрамі, фатографамі Галінай Ламака і Віталем Раковічам, цудоўным летнім днём у паездку па Беларусі. Фатаграфавалі капліцу на закінутых могілках у вёсцы Лебедзева Маладзечанскага раёна. Украіна вёскі. А аказалася — могілкі прымыкаюць да таго саду, які пасадзіў яшчэ бацька Рамана Семашкевіча. І мы туды вярнуліся.

Дома, дзе нарадзіўся і правёў дзяцінства Раман, няма. Але ёсць вялікі сад. І пляменніца, падобная да яго. І наогул, у Лебедзеве вельмі шмат Семашкевічаў — балазе сям'я была вялікая. Старшыня сельсавета, таксама Семашкевіч — Леанід Іванавіч, паказаў вуліцу, якая будзе названа імем Семашкевіча-мастака. Рамана.

Сваякі ўспамінаюць той дзень, калі да іх прыехала Надзя. Яна тады купіла шмат кніг сабе і ім, у Мінску і ў Масве такіх не знайсці, а ў маленькай вёсачцы — калі ласка: і Гарсія Лорка, і Шэкспір...

У Лебедзеве сёння вельмі кранальна захоўваецца памяць пра таленавітага земляка. Настаўнік гісторыі Антон Апанасевіч напісаў кнігу "Лебедзеўская сага", дзе ёсць і глава, прысвечаная Раману Мацвеевічу, а ў школе стварыў невялікі краязнаўчы музей "Спадчына". Там мастаку таксама прысвечана асобная экспазіцыя. І, на шчасце, у праваслаўным Свята-Троіцкім храме ў Лебедзеве захавалася велізарная фрэска "Найсвяцейшая Троіца", выкананая Раманам Семашкевічам у 1920 годзе.

Тацяна Маўрына, графік, як і Семашкевіч — удзельніца групы "13", успамінала, што напісаная Раманам палотны тут жа хацелася мець у сябе дома. І не ёй адной: "Ён адразу стаў маёй калекцыянераў". Не дзіва, што калекцыянеры і зараз ганацца сваімі набыткамі з ліку малюнкаў Семашкевіча. На шчасце, яго работы ёсць у нашым Нацыянальным мастацкім музеі — партрэт Валянціна Таўлая, партрэт Якуба Коласа і Янкі Купалы, з якімі былі дружныя Раман і Надзя. На шчасце, і ў маленькіх беларускіх вёсках ёсць падзвіжнікі — захавальнікі нашай гісторыі і нашай культуры.

Здавалася б, ды навошта яна патрэбная, памяць? Нікога ж не вернеш, лёс не зменіш, фінал не перапішаш... Навошта патрэбныя ўсе гэтыя цяжкія клопаты па вяртанні несправядліва забытых імёнаў? Значна больш камфортна, спакойна і радасна жыць у культурнай непрытомнасці. Так, напэўна, усё вельмі проста — без мінулага не бывае будучыні. І чым больш талентаў, якімі можна ганарыцца, тым ярчэйшая і багаццейшая культура краіны. І кожны з нас. Ды, у рэшце рэшт, проста таму, што "талент — адзіная навiна, якая заўсёды новая", як казаў Барыс Пастарнак.

P.S. У падораным Надзям каталогу ўразаў назва работы Рамана Семашкевіча — "Аўтапартрэт ва ўяўнай старасці". 1935 год. За два гады да смерці...

Вера САВІНА,
кінасцэнарыстка,
журналістка

Мадэль помніка юнаму мінскаму падпольшчыку, піянеру Валодзею Шчырабазіну. 1971 год.

Першая паспяваная кампазіцыя Селіханава "За гонар сцяга". 1947 год.

Сяргей Селіханаў у майстэрні з кампазіцыяй "Рэйкавая вайна". 1975 год.

Парабалічны компас лёсу

Неапублікаванае пра Сяргея Селіханава

(Працяг.
Пачатак у №№ 12 — 13, 15.)

"К" працягвае расповед пра знакамітага скульптара, народнага мастака Беларусі Сяргея Селіханава.

Барыс КРЭПАК

А пакуль прыхваткамі, па парадзе таго ж Шульца, Сяргей Іванавіч прымаецца за стварэнне скульптурнай кампазіцыі "К.Я.Варашылаў на манеўрах", прысвечанай знакамітым Беларускам манеўрам 1936 года. І гэтая, так бы мовіць, першая сур'ёзная спроба разца нечакана для самога аўтара атрымала гарачае ўхваленне ў масцітых віцебскіх мастакоў. Удалася і другая работа на рэвалюцыйную тэму — барельеф для залы пасяджэння абласнога выканаўчага камітэта. Дзе тады знаходзілася яго віцебская майстэрня, я, праўда, так і не высветліў. Магчыма, яму дазволілі як учарашняму выхаванцу працаваць у alma mater; магчыма, дзесьці арандаваў адпаведнае памяшканне...

Але з ад'ездам у Мінск не спяшаўся: здымая двухпакаёвае кватэра ў доме на беразе Дзвіны — небаглая, утульная, грашовай "халтуры" па мастацкай нагляднай агітацыі ў Віцебску звыш даху, ды і дачка Наталка нарадзілася ў верасні 1939 года: куды ж ты ад малечы з'едзеш? Хаця ў Мінск перыядычна наезджаў, калі гаворка ішла пра ўдзел у сталічных выставах. У гэтым сэнсе найбольш значная выстава пад назвай "Ленін і Сталін — арганізатары дзяржаўнасці БССР" адбылася ў пачатку 1940-га, дзе Селіханаў паказаў тую самую кампазіцыю пра Варашылава, якая ў тым жа годзе экспанавалася ў Маскве ў час Дэкады беларускай літаратуры і мастацтва. Здавалася, вось яна, жаданая "сіняя птушка", амаль у руках...

Але грымнула вайна. Яна заспела мастака ў Віцебску, і ўжо на другі дзень па нападзе фашысцкай Германіі на СССР Сяргей з торбай на плячах — на прызыўным пункце ваенкамата. Дамой яго ўжо не адпусцілі, бо ішло спешнае фарміраванне народнага апалячэння і батальёнаў для тэрміновай адпраўкі навабранцаў у запасныя палкі ці проста на перадавую. А вораг быў ужо ля варот горада. 4 ліпеня жонку і маленькую дачку Селіханава разам з іншымі разгубленымі гараджанамі спешна пагрузілі ў цягнік і ў эвакуацыю накіравалі на ўсход. Канчатковая кропка — горад Аткарск Саратаўскай вобласці, дзе Раіса Савельеўна адразу ж уладкавалася на працу ў ваенную частку.

Так здарылася, што на наступны дзень пасля ад'езду сям'і з Віцебска чырвоная армейца Селіханава ўсё ж удалося на гадзінку вырвацца дадому, але — спазніўся. Адзіным суцэльным было тое, што сям'я — у бяспецы. Ёй сапраўды пашанцавала, бо большая частка жыхароў эвакуіравацца не паспела. Увечары прызыўнікі па парадак першага сакратара абкама партыі Стулава і ваеннага каманданта горада Міроненкі пакінулі Віцебск і накіраваліся на ўсход у бок Смаленска. А ўжо 9 ліпеня перадавы атрад 20-й нямецкай танкавай дывізіі ўварваўся ў горад, і праз два дні, пасля бязлітасных баёў, Віцебск быў цалкам узяты. Але ў гэты час Селіханаў ужо пад'язджаў да падмаскоўнага Падольска, каб быць залічаным на кароткатэрміновую вучобу ў артучылішча. А ўжо праз тры месяцы ён атрымаў баявое хрышчэнне пры абароне сталіцы.

Так пачалася новая старонка ў жыцці майго героя — байца Чырвонай арміі ў складзе дывізіёна знішчальна-супрацьтанкавай артылерыі. Першы баявы экзамен здаваў у кровапралітных бітвах пад Масквой і Ржэвам, паспяхова адбіваючы атакі нямецкіх "панцарвафэ". У адным з баёў быў цяжка кантужаны — але ачунаў. Біўся з "тыграмі" на Курскай дузе, фарсіраваў Днепр, з баямі пераадолюваў Карпаты, адбіваў танкавыя контратакі на Сандамірскім плацдарме на левым беразе Віслы, прайшоў з "саракапятамі" Сілезію. Перамогу капітан Селіханаў сустрэў раніцай 8 мая 1945 года ў Празе, калі войскі І Украінскага фронту канчаткова паціснулі апошнія ачагі супраціўлення эсэаўскіх падраздзяленняў. Падкрэсла, што і на фронце, у рэдкія вольныя хвіліны, Селіханаў не выпускаў з рук алоўка, адлюстроўваючы ў трафейным альбоме асобныя сваіх баявых сяброў-аднапалчан і жывыя сцэны з ваеннага жыцця. Але яшчэ армейцу Селіханава ўсё ж удалося на гадзінку вырвацца дадому, але — спазніўся. Адзіным суцэльным было тое, што сям'я — у бяспецы. Ёй сапраўды пашанцавала, бо большая частка жыхароў эвакуіравацца не паспела. Увечары прызыўнікі па парадак першага сакратара абкама партыі Стулава і ваеннага каманданта горада Міроненкі пакінулі Віцебск і накіраваліся на ўсход у бок Смаленска. А ўжо 9 ліпеня перадавы атрад 20-й нямецкай танкавай дывізіі ўварваўся ў горад, і праз два дні, пасля бязлітасных баёў, Віцебск быў цалкам узяты. Але ў гэты час Селіханаў ужо пад'язджаў да падмаскоўнага Падольска, каб быць залічаным на кароткатэрміновую вучобу ў артучылішча. А ўжо праз тры месяцы ён атрымаў баявое хрышчэнне пры абароне сталіцы.

Так пачалася новая старонка ў жыцці майго героя — байца Чырвонай арміі ў складзе дывізіёна знішчальна-супрацьтанкавай артылерыі. Першы баявы экзамен здаваў у кровапралітных бітвах пад Масквой і Ржэвам, паспяхова адбіваючы атакі нямецкіх "панцарвафэ". У адным з баёў быў цяжка кантужаны — але ачунаў. Біўся з "тыграмі" на Курскай дузе, фарсіраваў Днепр, з баямі пераадолюваў Карпаты, адбіваў танкавыя контратакі на Сандамірскім плацдарме на левым беразе Віслы, прайшоў з "саракапятамі" Сілезію. Перамогу капітан Селіханаў сустрэў раніцай 8 мая 1945 года ў Празе, калі войскі І Украінскага фронту канчаткова паціснулі апошнія ачагі супраціўлення эсэаўскіх падраздзяленняў. Падкрэсла, што і на фронце, у рэдкія вольныя хвіліны, Селіханаў не выпускаў з рук алоўка, адлюстроўваючы ў трафейным альбоме асобныя сваіх баявых сяброў-аднапалчан і жывыя сцэны з ваеннага жыцця. Але яшчэ армейцу Селіханава ўсё ж удалося на гадзінку вырвацца дадому, але — спазніўся. Адзіным суцэльным было тое, што сям'я — у бяспецы. Ёй сапраўды пашанцавала, бо большая частка жыхароў эвакуіравацца не паспела. Увечары прызыўнікі па парадак першага сакратара абкама партыі Стулава і ваеннага каманданта горада Міроненкі пакінулі Віцебск і накіраваліся на ўсход у бок Смаленска. А ўжо 9 ліпеня перадавы атрад 20-й нямецкай танкавай дывізіі ўварваўся ў горад, і праз два дні, пасля бязлітасных баёў, Віцебск быў цалкам узяты. Але ў гэты час Селіханаў ужо пад'язджаў да падмаскоўнага Падольска, каб быць залічаным на кароткатэрміновую вучобу ў артучылішча. А ўжо праз тры месяцы ён атрымаў баявое хрышчэнне пры абароне сталіцы.

У гэтым горадзе, які стаў для яго назаўсёды родным, прыйшло цвёрдае і канчатковае рашэнне: не губляючы часу ўвасобіць у вечным матэрыяле бессмяротны подзвіг народа, прысвяціць гэтай высакароднай справе ўсё сваё жыццё. Практычна адзінай прыемнасцю для скульптара становіцца праца. І праца падзвіжніцкая. Калі не ідуць у лік ні стомленасць, ні хваробы, калі творца, сціскаючы ў пальцах гліну, прадбачыць узніклы ва ўяўленні пластычны вобраз, але мае мужнасць адмовіцца ад рашэнняў, якія падаваліся бяспрэчнымі учора, ды выглядаюць недакладнымі, недарэчнымі сёння.

Першай паспяванай работай стала кампазіцыя "За гонар сцяга", якая, па словах аўтара, "з'яўлялася сур'ёзнай спробай сіл на кардынальнае аднаўленне пластычнай формы". Гэтая спроба разца трансфармавалася ў двухметровую кампазіцыю "Вызваленне" (малады савецкі салдат-аўтаматчык з вызваленым з няволі даверлівым, удзячным падлеткам), якая ў 1948-м экспанавалася на Усеагульнай мастацкай выставе ў Маскве. Водгукі ў прэсе прагучалі станоўча. У гэтай рабоце, жыццёвай і натхнёнай, ужо пачыналі дакладна прасочвацца тыя гуманістычныя прынцыпы, якія папярэднічалі ўсяму наступнаму мастацтву скульптара.

Бадай, 1950-я — час сталасці майстра. Удзел у скульптурным афармленні павільёна БССР на ВДНГ СССР і новага будынка Маскоўскага ўніверсітэта, праектаванне помнікаў, цыклы партрэтаў сучаснікаў — усё гэта, зразумела, рабілася ў строгіх рамках адзінага рэчышча тагачаснага сацыялістычнага (гэта значыць дзяржаўнага) рэалізму. Трэба падкрэсліць, што ў тыя часы развіццё савецкай скульптуры ішло зусім па іншай творчай магістралі, чым, скажам, у Заходняй Еўропе. Падобных авангардных кірункаў, яркімі прадстаўнікамі якіх былі нашы землякі — стваральнікі новых мастацкіх метадаў формаўтварэння — Осіп Цадкін, Жак Ліпшыц, Аскар Мешчанінаў, таксама украінец Аляксандр Архіпенка, англічанін Генры Мур, румын Канстанцін Бранкузі, італьянец Альберта Джакамеці ці харват Іван Мештровіч, у савецкай краіне па вызначэнні быць не маглі. А спробы, якія нейкім чынам прасочваліся ў Савецкім Саюзе, скажам, у пластычных эксперыментах Эрнста Неізвеснага альбо Вадзіма Сідурна, ушчэнт разбіваліся. Але, на мой погляд, па мастакоўскім патэнцыяле Селіханаў, калі б яго творчае жыццё развілася ў еўрапейскім кантэксце "новага

мастацтва", быў бы не горшы за пералічаных вышэй славуных "зорных" авангардыстаў. Экспрэсіяністычны, "мадэрновы" бронзавы хатынскі Стары — гэта, вобразна кажучы, не апошняя кропка творчай біяграфіі Селіханава, а своеасаблівае шматкроп'е, якое абяцала стаць клічнікам. Але гэтае шматкроп'е, на вялікі жаль, спыніла ранняя смерць Сяргея Іванавіча...

Ды і па лепшых творах 1950-х, якія ён паспеў пакінуць нам, можна меркаваць пра тое, якія цікавыя вобразатворчыя магчымасці былі ў іх закладзены. Работы розныя па змесце і кампазіцыйнай структуры, але куды ж адысці ад знаёмага "селіханаўскага" пластычнага почырку, які назіраецца ўсюды і ва ўсім? Мастак, адмаўляючыся ад ілюзіі непасрэднага бачання прыроды, імкнучыся да стварэння цэласных пластычных маналітаў, дзе вобраз паўставаў бы чаканнай формулай, а аб'ёмы, сілуэты, фактурная плоць статуі былі б, так бы мовіць, асноўнымі параметрамі псіхалагічных велічынь, лаканічна яснымі ў сваёй дакладнай пэўнасці. Скажам, бронзавая фігура Канстанціна Заслонава ў Оршы ўзвышаецца ля магілы героя ў прываказальным скверы на прамым і строгім пастаментае з чырвонага граніту. Сквер і будынак ваказала — як бы востраў паміж чыгуначнымі пуцямі. Гэтыя пуці і былі партызанскім полем, на якім вёў бітву Заслонаў. Селіханаў расказаў: "Па сутнасці, я сам аршанец, у юнацтве сам меў непасрэдную адносіны з аршанскай чыгункай. Яшчэ хлопчыкам пратаптаў такую знаёмую, насычаную мазутам і выкладзеную шпаламі зямлю. Такім чынам, для мяне і майго сааўтара — архітэктара і ветэрана вайны Георгія Сысоева — стварэнне гэтага помніка было сапраўдным падарункам лёсу..."

Заканчэнне — у наступных нумарах "К".

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
 - "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
 - "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:

- Юбілейны выставачны праект Анатоля Кузняцова **"Пра зямлю і неба"** (у экспазіцыі — больш за 60 жывапісных работ, створаных на працягу апошніх двух дзесяцігоддзяў) — да 21 мая.
- Персанальная юбілейная выстава майстра пейзажнага жывапісу Мікалая Ісаенка **"Зачараваны імгненнем"** — да 15 мая. Творчая сустрэча з мастаком — 29 красавіка. Пачатак а 18-й.
- Выстава жывапісу Сяргея Каваля **"Забытыя казкі"** — да 28 мая.
- Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.

Філіялы музея

- **МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."** г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
- **Пастаянныя экспазіцыі:**
- **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.
- **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
- **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
- Выстава выцінанак Алены Шаліма і Лаймутэ Федасеевай **"Папяровы мост сяброўства"**.
- Выстава аўтарскай лялькі Сяргея Драздова **"Мужчынскі погляд"** — да 20 ліпеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — да 30 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

- Экспазіцыі:**
- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
 - Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Выставы:**
- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
 - Выстава **"Гандаль Беларусі**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

- Экспазіцыі:**
- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
 - Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Выставы:**
- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
 - Выстава **"Гандаль Беларусі**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

- Экспазіцыі:**
- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
 - Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Выставы:**
- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
 - Выстава **"Гандаль Беларусі**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **30 красавіка — "Сельскі гонар"** (опера ў 2-х дзеях) П'этра Масканы. Прэм'ера. Пачатак а 18-й.
- **2 мая — "Рамэа і Джульета"**

на шлях гісторыі" —

- да 1 мая.
- Міжнародны выставачны праект **"Поле кветак"** — да 4 чэрвеня.
- Выстава фотаздымкаў Уладзіміра Вараб'я **"Чарнобыль. Погляд з сучаснасці"** — да 21 мая.
- Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўнены новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
- Выстава **"Кастрычнік у фалерыстыцы"** — да 30 красавіка.
- Выстава эксклюзіўных аўтарскіх работ Вольгі Дзеранчук **"Мая плюшавая любоў"** — да 28 мая.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасьць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

- Экспазіцыі:**
- "Геалогія і палеанталогія".
 - "Сезонныя змены".
 - "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
 - "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
 - "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
 - "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
 - "Выстава насякомаедных раслін".
 - Выстава твораў Паліны Русаковіч **"Па той бок горада"** — да 1 мая.
 - Выстава **"Жывыя цмокі"** — да 25 лютага 2018-га.
 - г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
 - Выстава **"Насякомыя і не толькі"** — да 31 ліпеня.
 - г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
 - Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.
 - Выстава "Дзівосны свет матылькоў" — да 11 верасня.
 - Атракцыён **"Лазэрны квэст"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

- Пастаянныя экспазіцыі:**
- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
 - "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.".
 - "Беларуская музычная культура XX ст.".
 - "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
 - Выстава фотамастака Марыны Бацюковай **"Сула. Непарыўнае-2"** — да 10 мая.

ГАСЦЕЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

Пастаянная экспазіцыя.

- **Майстар-класы:**
- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы ацёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.
- Выстава міфічных аўтарскіх лялек **"Песня паўночных багоў"** — да 4 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава кінаплакатаў Анджэя Пангоўскага **"Кеслёўскі па-новаму"** — да 7 мая.
 - Праграма фільмаў маладых эстонскіх аўтараў **"Эстонскія вечнасці і ўцёкі"** (у рамках праекта "KINOPORT") — 29 красавіка. Пачатак а 15-й і а 18-й.
 - Персанальная рэтрспектыва **"Шарм элегантнай ДД"** (да 100-годдзя выдамоў францускай кіназоркі і спявачкі Даніэль Дар'ё) — з 5 мая. Пачатак а 15-й і ў 18.30.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

- Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.**
- Пастаянная экспазіцыя.
 - Часовая экспазіцыя **"Авіяцыя партызанам у гады Вялікай Айчыннай вайны"** — да 26 мая.
 - Выстава работ навучэнцаў мастацкай студыі "Флорыя" **"Як я бачу вайну і мір"** — да 25 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

- **Палацавы ансамбль**
- Пастаянная экспазіцыя.
- Ратуша
- Пастаянная экспазіцыя.
- Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыі:**
- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
 - Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.
 - Выстава **"Мой мілы сын..."**, прымеркаваная да 100-гадовага юбілею з дня нараджэння Юрыя Канстанцінавіча Міцкевіча (1917 — 1941), сярэдняга сына народнага паэта Беларусі Якуба Коласа — з 3 мая.
 - Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчай пабудове.
 - Выстава фотаздымкаў пратаіерэя Алега Штэльмана, настаяцеля Пётра-Паўлаўскага

храма г.Шаўляй "Афон-Мікравізантыя" —

- да 13 мая.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Кроцім у школу разам з Коласам"**.
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**.
- Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

- Экспазіцыі:**
- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрам.
 - Юбілейная выстава **"Беларускай песні ўладар"**, прысвечаная 135-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, — з 3 мая да 16 чэрвеня.
 - Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Філіялы Музея гісторыі горада Мінска**
- **ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА** г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
 - **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
 - Выстава **"Лепшыя цацкі СССР"** (са збору гродзенскіх калекцыянераў Уладзіміра Грўцкага і Алега Ярша) — да 5 мая.
 - Выстава **"Уся ўлада Саветам"**, прысвечаная 100-годдзю Мінскага гарадскога савета дэпутатаў, — да 9 мая.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыі:**
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
 - Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрэча з майстрам"**.
 - **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
 - Выстава **"Космас Івана Міско"** (да 85-гадовага юбілею народнага мастака Беларусі) — да 14 мая.
 - Выстава фотаздымкаў Юліі Мацкевіч **"Беларуская Прага"** — да 10 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыі:**
- **"Мінск у гістарычнай прасто-**

ры. Картаграфічны кабінет".

- **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Першая персанальная выстава беларускай мастачкі Юліі Мардванюк **"Легенда Лошыцкага парку"** — да 9 мая.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

- Экспазіцыя:**
- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
 - Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).
 - Выстава **"Вышываная прыгажосць"**, арганізаваная ў супрацоўніцтве з грамадска-культурным аб'яднаннем "Вышывальшчыца", — да 1 мая.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

- Новая экспазіцыя **"Мінская конная чыгунка"**.
- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЕЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава пераможцаў V Беларускага біенале жывапісу, графікі і скульптуры **"3х3"** (больш за 40 работ прадстаўляюць 9 вядучых беларускіх майстроў) — да 30 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстава халоднай зброі **"Для моцных духам..."**
- Выстава **"Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Пастаянныя экспазіцыі:**
- **"Прырода Лідчыны"**.
 - **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы:**
- Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
 - **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**
 - Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
 - Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.

Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х".

- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
- Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
- Выстава **"Жыве мая ліра нанова!"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2 68 96.

- Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
- Выставы **"Беларускія яўрэі"**, **"Другая сусветная вайна"**.
- Перасоўная выстава ўстанавы "Музей "Замкавы комплекс "Мір" "Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княгіні Марыі Гагенлоў".
- Прадстаўленні лялечнага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫЧНА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г.Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. тэл.(8-01597) 2 14 70.

- **Пастаянная экспазіцыя:**
- **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"**.
- г.Навагрудак, вул.Мінская, 64-66.
- **Экспазіцыя:**
- **"Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ё НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна,1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- **Пастаянная экспазіцыя:**
- **"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"**.
- **Пастаянныя выставы:**
- **"Свято кухні Міцкевічаў"**, **"Малюнкі сельскага жыцця"**, **"Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.
- Выстава **"Бывай, мільянер!"** (грашовае абарачэнне на тэрыторыі Гродзеншчыны з канца XVIII ст. да нашага часу) — да 3 мая.